

پایه کانی میسلام بناسه

کوکردنوه و ناماده کردنی
م. کازم معومده شیخانی

پنداونوه و پشه کی
م. معومده ملافاقی شاره زوری

Alan Bahjat
- nurse

داری شاه م پوری

لکھنؤ پوری ۴/۵۰

قال رسول الله (ﷺ)

﴿بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ شَهَادَةٌ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا
رَسُولُ اللَّهِ وَ إِقَامُ الصَّلَاةِ وَ إِيْتَاءُ الزَّكَاةِ وَ حَجُّ الْبَيْتِ وَ
صَوْمُ رَمَضَانَ﴾

أخرجه البخاري ومسلم

تەنیا حاجی | *Tanya Haji*

public channel

Description

♥ چەنالىك تايبەت بە كىتب و بابەتى جياواز ♥

Queen city

شارى شازن

شارىك تايبەت بە كۆمەلگايەكى جوان

لەلایەن ئاقان بە ھجەت كراوہ بە pdf

بۇ خويىنەران

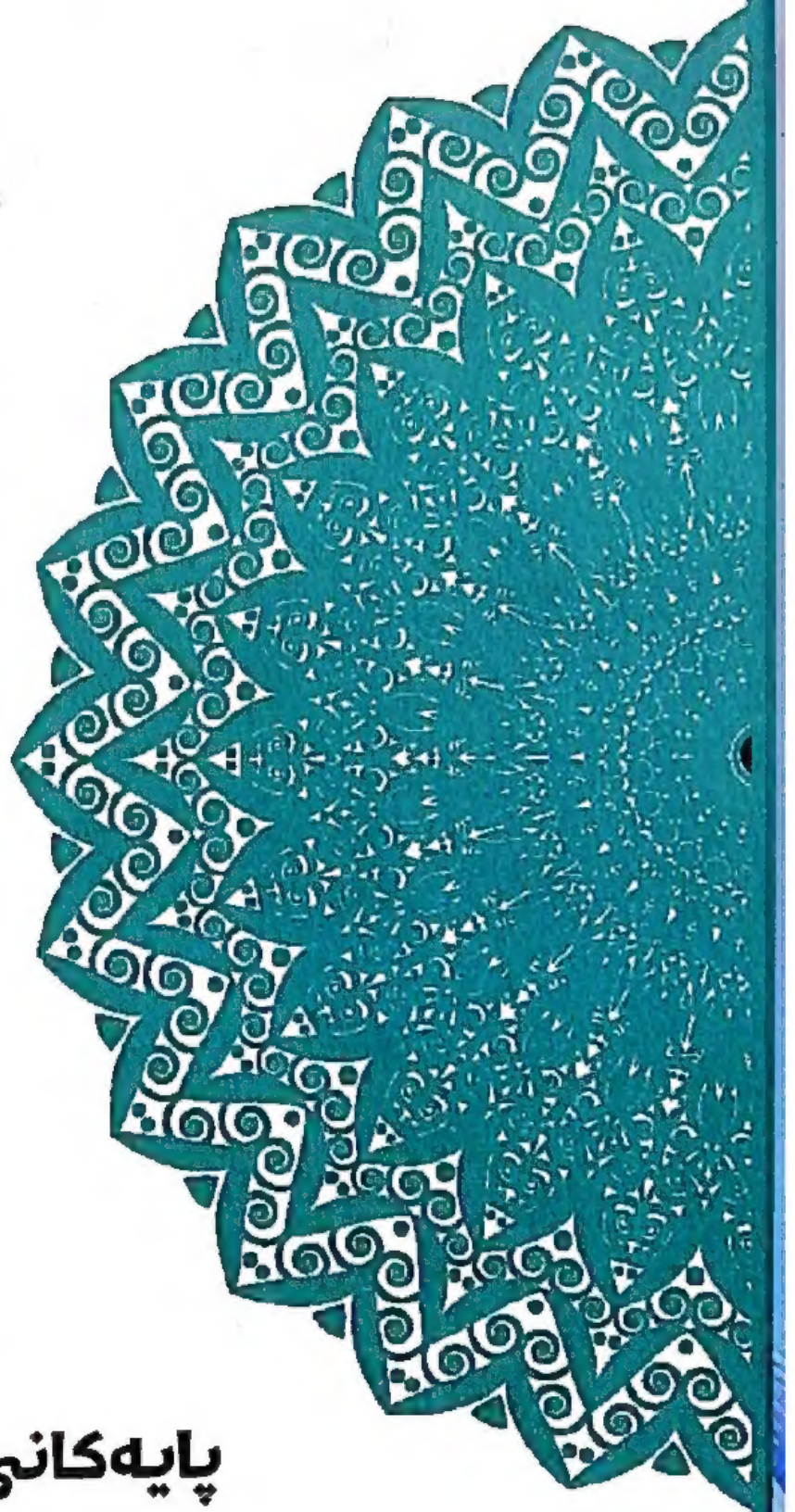
چەنال

<https://t.me/tanyahaji7>

بۇ راوبۇچون و پسيار بۇ كىتب مەينىرە!

@tanyahaji22

تەنیا حاجی

پایه‌کافی ئیسلام بناسه

پایه کانی ئیسلام بناسه

کوکردنه وه و ئاماده کردنی

م.کازم محهمهد شیخانی

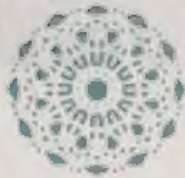
پیداچونه وهی و پیشه کی

م.محمد ملا فائق شاره زووری

ناوی کتیب: پایه‌کانی نیسلام بناسه
کوکردنه‌وه و ئاماده کردنی: م. کازم محمەد شیخانی
پیداچونه‌وه: م. محمد ملا فایه‌ق شارەزووری
تایپ کردنی: م. سەربەست لطف قادەرکەرەمی
نۆبەتی چاپ: چاپی یەكەم
سالی چاپ: ۲۰۲۰
تیراژ: ۱۰۰۰ دانە

له بەرپۆه‌به‌رایه‌تی گشتیی کتیبخانه گشتیه‌کان ژماره‌ی
سپاردنی (۱۷۹۱) ی سالی (۲۰۲۰) ی پێدراوه.
مافی له‌چاپدانه‌وه‌ی پارێزراوه

پیرست

۸	پایه‌کانی نیسلام
(ارکان الإسلام)
۱۰	پایه‌ی یه‌کم
شهادة أن لا إله إلا الله وأنّ محمداً رسول الله
۳۴	پایه‌ی دووهم
نویز له‌نجام دان
۷۰	پایه‌ی سب‌یه‌م
زه‌کات دان
۱۱۴	پایه‌ی چوارهم
روژوو‌گرتن
۱۳۶	پایه‌ی پینجه‌م
حه‌ج کردن

بہ ناولی خودای گہورہو میہرہ بان

سو پاس و ستایش بۆ پەرورددگاری جیہانیان، وە صەلات و
سەلام لەسەر پیتفەمبەرمان بێت، وە لەسەر خانە وادەو یارانێ
بێت، پێم باش بوو وەکو موسلمانێک خزمەتیک بەم ئاینە
پیرۆزەیی ئیسلام بکەم بەوێ پایەکانی ئیسلام بەشتوویەکی
پوخت ئامادە بکەم، بۆ ئەوی تاکی کوردی موسلمان سوودی
لێ وەرگیریت و ببیتە مایەیی شارەزا بوونیان لە ئاینەکەیی
پەرورددگار، وە داواکارم لە پەرورددگار نیەتمان پاک و دلسۆز
بکات، وە مەبەستمان تەنھا رەزامەندی ئەو بێت (ئامین).

٢٠١٩/٧/١١ رۆژی پێنج شەممە.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله والصلاة والسلام على رسول الله (ﷺ) ومن والاه
أما بعد:

پہرتوکی (پایہ کانی ٹیسلام بناسہ) لہ نووسینی م. (کاظم
محمد شیخانی) پہرتوکیکی نایابہ لہ بابہ تہکھی خویدا زور
چروپرو کورت وبہ بیڑہ وہ خزمہ تیکی زور بہرچاو و دیارہ
لہم بابہ تہیدا، هیوادارم جی سوود بیت بقو ہموو لایہک.

براتان/محمد ملا فائق شازہ زووری

۲۰۲۰/۵/۵

پایہ کانی ٹیسلام

(أركان الإسلام)

نایبی نیسلام له‌سهر پینچ بنچینه دامه‌زراود. هه‌ر وده‌کو پیغه‌مبه‌ری خودا (دووری خوای له‌سهر بیت) فهرموو به‌تی

« نَبِيَّ الْإِسْلَامَ عَلَى حَمْسٍ سَهْدًا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَأَنَّ الْإِسْلَامَ دِينُهُ وَحَقُّهُ نَبِيٌّ وَنَبِيٌّ مَبْنِيٌّ ».

واته/ نیسلام دامه‌زراود له‌سهر پینچ پایه‌شایه‌تی دان به‌ودی که هیچ په‌رستراویک به‌راست (حق) نییه حکه له‌ (ئه)، وه محمد (دروودی خوای له‌سهر بیت)، نیردراوی په‌روه‌ردکاره وه نویژکرنه- وه زه‌کات دانه وه حج کردنی مالی خودایه وهرۆژو گرتنی مانگی به‌مه‌زانه)، که‌واته:

پایہی یتہ کم

شهادة أن لا إله إلا الله
وأن محمداً رسول الله

بابه ته کانی ئهم به شه

۱۲	مانای لا اله الا الله
۱۵	مانای محمداً رسول الله
۱۸	پاکینى (الطهارة)
۱۸	پاکیتى دابهش ده بیت بۆ دوو بهش
۱۸	ئاوه کان و جوړه کانی
۲۲	دهست نویژ (الوضوء)
۲۲	چونیتى دهس نویژ گرتن
۲۳	نایا نیهت هیئان مهرجه (الشرط) بۆ پاکیتى....
۲۴	حوکمى (بسم الله) له کاتى دهس نویژدا
۲۴	وتهى زانایان لهم بوارهدا
۲۵	حوکمى ئاو له دهس و لووت و وردان
۲۶	حوکمى سرینى-مهسحى-گویت په کان
۲۶	نایا پت په کان دهش و درین یان مهسح ده کرین
۲۷	حوکمى ریز به ندی (الترتيب) له ئەندامه کانی دهس نویژدا
۲۸	وتهى زانایان
۲۸	پایه کانی دهس نویژ (أركان الوضوء)
۲۹	جیاوازی نیوان پایه و (رکن) مهرج و (شرط) پتویستى...
۲۹	هه لوه شینه ره وه کانی دهس نویژ (نواقص الوضوء)
۳۰	ئه و شتانهى که زانایان را جیاوازیان هه په له سه ری که
۳۲	حوکمى دهس نویژ گرتن له شیرى و شتر

دهمیت شایه تی بدهی به زمانت و دانی پندا بنیت به دلت
که هیچ په رستراویک نییه به راست و شایسته ی په رستن
بیت جگه له (الله)، له بهر نه وه نابیت هیچ په رستراویک
بکریته هاوبه شی (الله)، چ له خه لکی بیت یان فریشته کان
یان پیغه مبه ران یا خود خور یان مانگ یان دارو به رد یان
پیاوچا کان یان شه هیدان هتد. (لا اله الا الله وحده). هر له بهر
نهم ووشه یه خوای گه وره هه موو پیغه مبه رانی پی ی روانه
کردووه وه کو فهرموویه تی:

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله

واسه/وه له پینش تویشدا نهی محمد (دروودی خوای له سهر
بیت) هیچ پیغه مبه ریکمان نه ناردووه، ئیلا سروش (الوحی)
مان بو ناردووه، که هیچ په رستراویک به راست نییه شایه نی
په رستن بیت جگه له (الله)، که تاک و ته نهاو بی هاوبه شه،
بویه به تاک و ته نها په رستشی (عباده) من بکه ن، هه روه ها
خوای گه وره فهرموویه تی:

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله

واسه/به دلنیا بی ئیمه بو هه موو کومهل و نه ته وه یه ک له
هر شوینیک ژیا بیتن پیغه مبه ریکمان (سه لات و سه لامی خوای
لیبیت) ناردووه، به خه لکیان وتوو نهی خه لکینه به تاک و

تهنها خوای گه‌وره به‌رستن و هاوبه‌شی بو دا مه‌پس وه
 حوتار دوور بخه‌وه له باغوبانی و دکو (شه‌یتان و هالچیان و
 حدووگه‌ران و بتار و وه هم‌وو که‌سیک که به‌رستریت و
 رازی سیت به‌و به‌رستنه. یان بانگه‌وازی حه‌لکی بکات بو
 به‌رستنی حوی. یان باوه‌ری به‌فرمانی (به‌حوکمی) خوای
 گه‌وره نه‌سیت و به‌کونه به‌رستی بزانت. یان حوکمیکی تر
 به‌داشتر بزانت له حوکمی خوای گه‌وره وه شوینی بکه‌ویت
 یان به‌کسانی بکات به‌حوکمی خوا.

* جا هه‌ر که‌سی مافی (حق) (لا اله الا الله) بدات و وه له
 دلیه‌وه دانی پیدا بنیت و وه ئه‌وه‌ی که نه‌یخوازیت باوه‌ری پی
 به‌ییت و نیشی پی بکات ئه‌وه ده‌چیت به‌هه‌شته‌وه هه‌روه‌ک
 پیغه‌مبه‌ری خوا (دووردی خوای له سهر بی) به‌رموو به‌تی.

بکات به‌حوکمی خوا (دووردی خوای له سهر بی) به‌رموو به‌تی.

هه‌ر که‌سی کوتا ووشه‌ی له دونیا دا (لا اله الا الله)
 بیت ده‌چیت به‌هه‌شته‌وه. هه‌ر له‌به‌ر ئه‌مه بوو پیغه‌مبه‌ری
 خودا (درووی خوای له سهر بیت) (۱۲) سال له مه‌که‌که مایه‌وه‌و
 بانگه‌شه‌ی هاوبه‌ش ده‌رانی ده‌کردو پیانی ده‌غه‌رموو.

(قُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ تَفْلَحُوا)

هه‌ر که‌سی به‌رستن و هاوبه‌شی بو دا مه‌پس وه
 نییه جگه له (الله) سهر‌فه‌راز ده‌بن.

بکات به‌حوکمی خوا (دووردی خوای له سهر بی) به‌رموو به‌تی.

الأبواب

رزگارمان دهبیت له ریبازی جووهکان که زانست وزاییاریان
ههیه و کاری پی ناکهن، وهبه راست گوبوون رزگارمان دهبیت
له ریبازی دوو رووهکان که له رووکهشدا حویان به موسلمان
دهزانی به لام له ناخدا راستیان نه ده کرد، که و ابو نه م ووشهیه
کاتیک سوودی ههیه بو خاوه نه که ی نه گهر نیش به مانا که ی
بکات له ژیانی روزانهیدا، وه له ناحیدا باوه ری پی هه بیت، وه
خوی دووور بگریت له هاوبهش دانان، چوکه هاوبهش دایان
بو خوای گه وره کرده وهکان پوچهل دهکاته وه. هر وهک
خوای گه وره فهرموویه تی:

ههیه شرکت لیحظن عناه الرمر [واته/ نه گهر
هاوبهش بو خوای گه وره بریار بدهی نه وه کرده وهکان
هموو پوچهل دهبیت وه.

مانای محمداً رسول الله

واته گه واهی بدهی که محمد کوپی عبدالله نیردراوی
پهروهر دگاره بو هموو جهانیان به مروث و جنه وه وهکو
خوای گه وره فهرموویه تی:

خودا الرسول الله رحمه للعالمین [الأبیاء] واته/ نیمه
هر بویه تومان نارد که به حمهت و به زهی و میهره بانیهک
بیت بو هموو جیهانیان..

* له سهر نه وه پيوسته له سهر هه موو جيهان باوډې پي
بينن، که نيردراوې پيروډگار، وه باوډې به وه بينن که
دواي نه و هيچ په يامبهريک بابهت، هه روډکو خواي گه وره
فه رمويه تي:

... له سهر نه وه پيوسته له سهر هه موو جيهان باوډې پي
نه وه نکات که په يامبهريک له دواي محمد (دروډي خواي له سهر
بيت) نه وه بي باوډې ده بيت، وه هه روډها نه و که سانهش
بيباوډې ده بن که باوډې پي ده کهن

* هه روډها پيوسته باوډې به هه موو نه و هه والانه بکريت،
که پيغه مبهري خودا (دروډي خواي له سهر بيت) باسي
کردووه وه گوپرايه لي بکريت له و کارانه دا که فرماني پي
کردووه، وه دوور بکه وينه وه له و کارانه ي که قه ددغه ي (نهي)
ليکړدووه، وه پرستش نه حمام بده ين به و شيويه ي که بؤ
مافي داناوه، وه زياده روه ي نه که بن له مافيدا وه کو خوي
فه رمويه تي:

الا بصروي كما ضرب البصري اس مرم. واما عند فلولو عند به
ورسوله ' وانه/ زياده روه ي له مافي (حق) مندا مه کهن هه و هکو
گا وره کان زياده روه يان کرد له مافي عيساي کوري مه ريه م،
به لکو من به نده ي خوا م، بويه بلين به نده ي خوايه و پيغه مبهري
خوايه (دروډي خواي له سهر بي)، هه روډها نابيت زياده روه ي
له ياساي (شريعة) پيروډگاردا بکريت، وه کو نه وانه ي
که زياده روه يان کرد به بن نه وه ي پيغه مبهري خوا (دروډي خواي

(۱) رواه البخاري برقم (۳۴۴۵) وأحمد (۱۰۴).

له‌سهر بی)، فهرمانی پی گردیت، هر له‌هر نه‌مه‌یه پی‌مه‌به‌ری
خوا (دوردی خوی له‌سهر بی) فهرموویه‌تی:

من عمل عملاً ليس عليه امر فهو رد / هه‌ره‌که‌سی کرده‌وده‌یه‌ک
نه‌نجام بدات و فهرمانی نیمه‌ی له‌سهر نه‌بیت نه‌وه‌ وه‌ریاگیریت.

نهم ریاده‌ره‌به‌ش ده‌بنه‌ دزو نه‌له‌وه‌.

۱. ریاده‌ره‌وی له‌بیرو باوه‌رو عه‌قیده‌دا: وه‌کو بیروباوه‌ری
گروپه‌ لاده‌ره‌کان نموونه‌ی جه‌همیه‌کان و موخته‌زیله‌کان
و رافیزه‌کان.....هتد، که ریاده‌ ره‌ویان نه‌نجام دا له‌ ناوو
سیفه‌نه‌کانی په‌روه‌ردگاردا.

۲. ریاده‌ره‌وی له‌په‌رسته‌کاندا: وه‌کو نه‌نجام دانی په‌رستشیک
که هیچ به‌لگه‌یه‌کی یاسایی (دلیل الشرعی) له‌سهر نه‌بیت، یان
نه‌نجام دانی نه‌و کارانه‌ی که ده‌بنه‌ هوکاریک بو هاوبه‌شی
دایان بو خوی گه‌وره‌، وه‌کو: دروست کردنی مه‌زارگه‌ له‌سهر
گوره‌کان و نه‌نجام دانی نویژ لایان و به‌گه‌وره‌ دانانیان و
پارانه‌وه‌ له‌سهریان، بویه‌ نه‌نجام دانی نه‌م کارانه‌ دروست
نییه‌ و ریاده‌ره‌ویه‌ له‌شه‌رعدا.

پاکیتی (الطهارة)

پیش ئهوهی باسی پایهی دووهم بکهه که نویژه، پیم باشه
باسیک له پاکیتی بکهه، چونکه یهکیک له مهرجهکانی نویژ
پاکیتییه، نویژ بهبی پاکیتی دانامهزیت.

* پاکیتی (الطهارة): - واته لادانی ههدهه (بی دهس نویژی-
لهش گرانی) یان لابهردنی پیساییه لهسهه خۆت وهکو دهس
نویژ گرتن یان خوشۆردن و خۆ پاکردنهوه.

پاکیتی دابهش دهبیته بو دوو بهش

۱- واتایی ناخی (معنوی): - وهکو خوای گهوره فهرموویهتی:

﴿خُذْ مِنْ مَّوَدِّهِمْ ضَرْفَةً تُطَهِّرُهُمْ﴾ [توبه: ۳] واته / ئهه
محمد (دروودی خوای لهسهه بیت) له مالهکانیان خیر و
زهکات وهربگره که بههویهوه پاکیان ئهکهیتهوه له تاوان.

۲- ههست پیکراو (حسی): - وهکو خۆپاککردنهوه له لهش
گرانی و بی دهست نویژی و خۆپاک کردنهوه له پیسایی

ئاوهکان و جوړهکانی

۱- ئاو بهگشتی (الماء المطلق): -

حوکمی ئهه ئاوه پاکهوپاک که رهوهشه، واته خودی خوی
پاکه و ههسته پیسهکانیش پاک دهکاتهوه، وهکو:

اُ ناوی باران و به فرو تهرزه: واته نهوهی له ئاسمانه وه
داده به ریتته خواره وه و دکو خوای گه وره فهرموو یه تی:

واته نهوهی له ئاسمانه وه [...] واته وه له وه
ئاسمانه وه ناویکی پاک و خاوینکه رمان ناردده خواره وه.

ب ناوی دهریاو روو بارو کانیاه و کان: واته نهوهی له
زه وییه وه ههله ده قولیت.

چ نهوه ناوهی رهنگی ده گوریت به هوی زور مانه وه وه:

یان به هوی رهنگی شوینه که وه یان خاکه که یه وه یان به هوی
بیکهله برونه له گهله شتیکی پاکدا و دکو قهوزه یان گه لای دارو
درهخت.

۲- ناوی به کارهاتوو (الماء المستعمل):

واته پاشماوهی نهوه ناوهی که به کار دیت له نه ندانه کانی
له شدا، چ له کاتی دهست نویژدایت یان له کاتی خوشوردندا
بیت.

* حوکمی نهوه ناوه: پاکه و پکه ره وه شه له بهر فهرمو و ده که ی
ئین عه قیل که فهرمو و یه تی: [...] مسح برسه من فصل ده
کان فی یدیه

واته به راستی پیغه مبهری خودا (دروودی خوای له سه ر بیت)
دهستی هینا به سه ریدا واته مه سحی سه ری کرد بهو ناوهی

(۱) حدیث حسن / أخرجه أبوداود برقم (۱۳۰).

ڪه ماسو به دهستي به وه ڪه واته ناوي تازهي هه لنه گرت هوه
 مو مه سجي سهرى، نه مهش به لگهيه له سهر دروستي ناوي
 به ڪار هاتوره، ڪه پاڪه و پاڪه ره وه شه، هه رچه نده راجياوازي
 هه به له بيوار راناياندا له م بواره دا وه ڪو به ڪيڪ له ووت هڪاڻي
 جهه سايه ڪان ڪه دهلين ناوي به ڪار هاتو و پاڪه، به لام پاڪه ره وه
 نيهه.

۲- ناوي ڪه شتي پاڪي تیکه ل بووبیت:-

نه و ناوهي شتي پاڪي تیکه ل بووبیت وه ڪو سابون و ئارد و
 زده عهران و ماس و هاو شيوهي نه مانه، ڪو ڪمي نه م ناوه
 پاڪه و پاڪه ره وه شه به مهر جيڪ ناوي ناوي رهايي (اڻا مضو)
 پيوه ماسيت، به لام ته گهر له ناو ناوي رها ده رچو و ببيت
 وه ڪو نه وهي ببيت به ماستاو يان شهر به تاو يان ئاردهوا يان
 سابوناو به جوریک نه توانيت پيى سلييت ئاو، نه وه پاڪه به لام
 پاڪه ره وه ديهيه و ناوانيت شتي تری پي پاڪ بکه يته وه يان
 دهس نويڙي پيڳريت، به لام حودي خوي پاڪه و گهر بدات له
 لاشهت يان جله ڪهت پيسي ناکات.

۴- ناوي ڪه شتي پيسي تیکه ل بووبیت:-

نه و ناوهي ڪه شتي پيسي تیکه ل بوو دوو شيوازي هه به:

۱- ته گهر پيسي به ڪه تام يان بون يان رهنكي ناوه ڪهي گوري
 بي، نه وه له م ڪاتهدا دروست نيهه شتي پي پاڪ بکريته وه به
 ڪوي زانايان.

۲ نه گهر ئاودکه وهک خوی مابه وه، وه یه کیک له سیفه ته کانی نه گوری وه کو (تام بون ردنگ) نه وه پاکه و پاکه رده و ده که م بی یان زور له بهر فهرمووده که ی پیعه مبه ری خواا که فهرموویه تی:

هر ریش دای

دا ظهور لا سحسه سی، (واته ناو پاکه هیچ شتیک پیسی ساکات، به لام به مهر جیک یه کی له سیفه ته کانی نه گوری به لام لای هندی له رانایان ناو نه گهر که م بوو و د پیسای بی که وت نه وه پاک نییه، نه گهر یه کیک له سیفه ته کانی نه گوری، له بهر فهرمووده که ی پیعه مبه ر () که فهرموویه تی

دا ظهور لا سحسه سی، (واته ناو نه گهر ناو گه یشته راده ی قوله ته ی پیسی هه لئاگریت له بهر نه مه هندی له فوقه ها به تیگه یشتن له فهرمووده یه فهرموویانه. که واته نه گهر ناو که متر بووله راده ی قوله ته ی (که نزیکه ی (۲۰۰) لیتره) پیسی هه لئاگریت که پیسی بهر که ویت، نه گهر یه کی له سیفه ته کانی نه گوری، نه مه ش بوچوونی حه به فییه کان و زور به ی حه نابیله کانه، به لام رای په سه ند (راجح) نه وه یه ناو پیس نابیت هه تا یه کیک له سیفه ته کانی نه گوری، والله أعلم.

(۱) صحیح / خرجه أبو داود برقم (۶۶) والترمذی (۶۶) و أحمد (۱۱۸۱۵) و ...

(۲) أخرجه أبو داود برقم (۶۲)، و صححه الألبانی.

دهست نویژ (الوضوء)

دهس نویژ مهرجه بو ته‌واویتی نویژ، به به‌لگهی فهرمووده‌کهی
ئه‌بوهوره یره که پیغه‌مبه‌ری خوا(دروودی خوای له سهر
بیت) فهرموویه‌تی: (لا یفل الله صلاه أحدکم دا أحدت حتی یوضأ)^۱

واحه/خوای گه‌وره نویژی هیچ که‌ستان وهرناگریت ئه‌گهر
توشی بی دهس نویژی بوو هه‌تا دهس نویژ نه‌گریت، ههر
له‌بهر ئه‌مه‌یه ئیمام نه‌وه‌وی فهرموویه‌تی ئومه‌ت (أمة) کۆکن
له‌سهر ئه‌وه‌ی ههرکس نویژ ئه‌جام بدات به‌بی دهس نویژ
له‌کاتیکدا که ئه‌توانیت دهس نویژ بگریت، نویژه‌کهی به‌تاله
وه‌پویسته له‌سهری نویژه‌کهی دووباره بکاته‌وه به‌ووته‌ی
تیکرای زانایان، چ به‌ئه‌نقه‌ست یان له‌بیرچوونه‌وه یان
نه‌زانین بیت، وه‌ه‌روه‌ها فهرموویه‌تی: دهس نویژ مهرجه بو
ته‌واویتی نویژ، وه‌نویژ دانامه‌زیت به‌بی دهس نویژ چ به‌ئاو
بی یان به‌ته‌یه‌مووم بیت ئه‌گهر ئاو نه‌بوو.

چۆنیتی دهس نویژ گرتن

- ۱- نیه‌تی دهس نویژ ده‌مینی له‌دله‌وه.
- ۲- به‌ناوی خوا(بسم الله) دهس پین ده‌کات.
- ۳- دهسته‌کانی (۳) جار ده‌شۆریت.
- ۴- ئاو له‌دهم و لووتی وهرده‌دات (۳) جار.

(۱) أخرجه البخاري برقم (۱۳۵) ومسلم (۲۲۵).

۵ دهم و چاو ده‌شوریت (۲) جار، له‌گهل دس کردن به‌ناو
ریشدا بو نه‌وه‌ی به‌جوانی ته‌ریت.

۶ ده‌سته‌کانی هه‌تا سه‌روو نه‌نیشک (قول) ده‌شوریت، ده‌ستی
راست پاشان ده‌ستی چه‌پ، له‌گهل دس کردن به‌ناو
په‌نجه‌کانی ده‌سدا.

۷ ده‌ست ده‌هینی (مسح) ی سه‌ر له‌پیشه‌وه هه‌تا پشتی
سه‌ر پاشان گه‌رانه‌وه‌ی بو پیشه‌وه، له‌گهل ناوه‌و ده‌ره‌وه‌ی
گوینچه‌کاندا.

۸ ناچه‌کان هه‌تا سه‌روی قوله‌پی، له‌گهل دس کردن به‌ناو
په‌نجه‌کانی پیندا.

نایا نیه‌ت هینان مهرجه (الشرط) بو پاکیتی (ده‌س نویژ-خوشتن ته‌یه‌مووم) کردن

زانایان سی بو چوونی جیاوازیان هیه له‌م بواره‌دا:-

۱- نیه‌ت هینان مهرجه بو ته‌واویتی ده‌س نویژ و خوشورن
و ته‌یه‌مووم کردن که بو چوونی زوربه‌ی زانایانه (جمهور
العلماء)، به‌به‌لگه‌ی فه‌رمووده‌که‌ی نیمام عمر (ره‌زای خوای لیبیت)
که پیغه‌مبه‌ری خوا (دروودی خوای له‌سه‌ربنی) فه‌رموویه‌تی:

ی لأصل الكتاب، واته/به‌راستی وهرگرتنی (قبول بوونی)
کرده‌وه‌کان به‌پیتی نیازه‌کانه (نییه‌ته‌کانه).

(۱) أخرجه البخاري برقم (۱) والمسلم (۱۹۰۷).

۲- نیهت هینان مهرج نییه بو تهواویتی دهس نویژ و خوشتن و تهیه مووم، ئەمەش بوچوونی ئەوزاعی و حەسەنی کوری صالەحە.

۳- نیهت هینان مهرج نییه بو تهواویتی دهس نویژ و خوشتن، بەلام مهرجه بو تهواویتی تهیه مووم، ئەمەش بوچوونی پیشەوا ئەوری و ئەبو حەنیفەیه، بەلام بوچوونی - ووتە ی پەسەند: ئەو هی یەکەمە، الله أعلم.

حوکمی (بسم الله) لە کاتی دەس نویژدا

بسم الله کردن له کاتی دەس نویژدا له فەرمووده راست و دروسته کاندانهاتوو، که باسی چونیته دهس نویژگرتنی پیغمبهری خوا (دروودی خوی له سه ر بیت) دهکات، به لام له چه ندین فەرمووده ی تر دا هاتوو که باس له بسم الله کردن دهکات له کاتی دەس نویژدا که هه مووی لاوازه و ناگریته به لگه. مسک الختام شرح عمده الاحکام (زاید بن حسن الوصابی).

وتە ی زانیان لەم بواره دا

۱- بسم الله کردن له کاتی دەس نویژدا سونه ته و نه رک (واجب) نییه، که بوچوونی زوربه ی زانیانه.

۲- بسم الله کردن له کاتی دەس نویژدا واجب، ئەمەش یه کیکه له وته کانی ئیمام ئەحمەد و هه ندی له زانیانی تره.

۳ بسم الله کردن له کاتی دس نویژدا سونه ت نییه، ئەمەش بوچوونی پیشه‌وا ئەبوو حەنیفە یە لە یەکیک له ووتەکانی، وه له یەکیک له ووتەکانی پیشه‌وا مالیک زیاده‌یه (بیدعه‌یه).

بەلام بوچوونی پەسەند بوچوونی یەکەمە که دەرموون سونه‌ته، وه‌پیشه‌وا بوخاریش به شیکی داناوه له کتیبه‌که‌یدا، به‌شی (بسم الله) کردن له‌هموو کاتیکدا.

حوکمی ئاو له دەم و لووت وەردان

به هه‌مان شیوه زانایان جیاوازیان هه‌یه له‌م بواره‌دا له چوار بۆچووندا:-

۱- ئاو له‌ده‌م و لووت وەردان واجبه‌له‌کاتی دس نویژ و خوشتتی له‌ش گرانی.

۲- ئاو له‌ده‌م و لووت وەردان سونه‌ته له‌کاتی دس نویژ و خوشتتی له‌ش گرانی (جنابه).

۳- ئاو له‌ده‌م و لووت وەردان واجبه له‌کاتی خوشتتی له‌ش گرانی، به‌لام له‌کاتی دس نویژگرتندا واجب نییه.

۴- ئاو له‌ لووت وەردان له‌کاتی دس نویژو خوشتتی له‌ش گرانی واجبه، نه‌ک ئاو له‌ده‌م وەردان، به‌لام بۆچوونی پەسەند بوچوونی یەکەمە که دەرموون ئاو له‌ده‌م و لووت وەردان واجبه له‌کاتی دس نویژ و خوشتتی له‌ش گرانی، والله اعلم.

حوکمی سرینی-مه‌سحی-گوئی یه‌کان

له‌م بواره‌شدا زانایان جیاوازیان هه‌یه:

۱- زوربه‌ی زانایان له‌سه‌ر نه‌و بو‌چوونه‌ن که مه‌سحی گوی یه‌کان سونه‌ته، هه‌ر وه‌کو ئیبن حه‌ریری ته‌بری فه‌رموو یه‌تی زانایان له‌سه‌ر نه‌وه کوکن که که‌سی واز له مه‌سحی گوی یه‌کان به‌یبت ده‌س نویژه‌که‌ی ته‌واو، وه ئیبن حه‌زمیش فه‌رموو یه‌تی مه‌سحی گوی یه‌کان فه‌رز نییه

۲- مه‌سحی گوی یه‌کان واجبه نه‌مه‌ش بو‌چوو یی هه‌ندی له‌مالکییه‌کابه و یه‌کیک له ووته‌کایی پیشه‌وا نه‌حمه‌ده، وه بو‌چوو یی پیشه‌وا نه‌لبایشه، به‌لام رای په‌سند نه‌وه‌ی یه‌که‌مه، که فه‌رموو یانه سونه‌ته، والله أعلم.

ئایا پی یه‌کان ده‌شۆردرین یان مه‌سح ده‌کرین

۱- شۆردنی پی یه‌کان واجبه، لای زوربه‌ی زانایان، به‌لام پیشه‌وا ماوردی فه‌رموو یه‌تی شۆردنی پی یه‌کان فه‌رره لای هه‌موو فو‌قه‌هاکان، نه‌ک مه‌سح کردیان، به‌لگه‌شیان وشه‌ی (وار خن‌گم) له سوره‌تی مائیده ئایه‌تی ۶ پیتی لامه‌که‌ی به سه‌ره (الفتح) ده‌خوبنه‌وه که عه‌تقی (عه‌طف) ده‌که‌ن بو سه‌ر وشه‌ی (وابدیگم) که به‌شۆردن هاتوو،

۲- مه‌سح کردنی پی یه‌کان واجبه لای پیشه‌وا عه‌لی و ئیس عه‌باس و نه‌ه‌س ()، به‌لام زانای پایه به‌رز ئیبن حه‌هه‌ر

وته‌ی زانایان

۱- ریزبه‌ندی له ئەندامه‌کانی له‌ش له‌کاتی دەس نویژدا واجبە لای پیشه‌وا عوسمان و ئیبن عەباس و یه‌کی له ووته‌کانی پیشه‌وا عەلی، هه‌روه‌ها ریبازی شافعی و حه‌نابیله‌کانیشه، به‌لگه‌یشیان ووته‌ی په‌روه‌ردگاره که فه‌رموو یه‌تی:

فَرِيضَةُ الرِّبَا مَنَوَالُ الْمَلِكِ فِي حَسْبِهِ وَغُسْلُهُ وَخَوْفُهُ
وَأَمْرُهُ فِي شَأْنٍ رَأْسُهُ بِرُؤُسِكُمْ وَأَرْحَافُكُمْ إِلَى الْكَفَّيْنِ
رَسْمُهُ
ریزبه‌ندی باس کراوه.

۲- ریزبه‌ندی له ئەندامه‌کانی له‌ش له‌کاتی دەس نویژدا واجب نییه لای ئیبن مه‌سعود و یه‌کی له ووته‌کانی پیشه‌وا عەلی، هه‌روه‌ها ریبازی پیشه‌وا مالیک و شه‌وری و حه‌نه‌فیکانیشه، به‌لگه‌شیان ئەودیه که ده‌فه‌رموون خوای گه‌وره به (واو) ی عه‌طف باسی ئەنده‌مه‌کانی له‌شی کردووه له کاتی دەس نویژدا، وه (واو) ی عه‌تفیش بو ریزبه‌ندی نییه، هه‌روه‌ها پیشه‌وا ئەلبانیس فه‌رموو یه‌تی ریزبه‌ندی له ئەندامه‌کانی له‌ش له‌کاتی دەس نویژدا سونه‌ته.

پایه‌کانی دەس نویژ رێڕێژ و نوسو.

۱- شوشتنی هه‌موو دهم و چاو.

۲- شوشتنی ده‌سته‌کان هه‌تا ئەنیشک.

۳- سړینی (مه سحی) سهر،

۴- شوشتنی پښ یه کان مه تا قوله پښ.

جیاوازی نیوان پایه و (ځی) مهرج و (شرط) پټویستی و (واجب) سونهت (سنة)

۱- پایه (ځن) و مهرج (شرط): نه گهر نه نجام نه دریت
له پهرسته کاندې نه وه نه پهرسته پوچهل ده بېته.

۲- پټویستی (واجب): نه گهر نه نجام نه دریت له پهرسته کاندې
نه وه نه پهرسته پوچهل نابېته وه، به لام که سه که تا ونبار
ده بی به نه نجام نه دانی.

۳ سونهت: نه گهر نه نجام نه دریت له پهرسته کاندې پاداشتی
له سهر و درده گریټ، به لام گهر نه نجام نه دریت تا ونبار نابیت.

هه لوه شینه ره وه کانی دهس نویژ (نوفس الوعوه)

۱ نه وانه ی له پاش و پیشی مروف درده چیت، وه کو: (میز-
پیسې مه نی وه دی- مه ری- بون- دهنگ- نه مانه دهس نویژ
ده شکنن به ټیکرای زانایان).

۲ مه نی نه و ناو هیه که له کاتی جووت بوون (جماع) یار ئاره زوو
(شه هودت) به رزیدا درده چیت، که خو شتنیش ده که وېته سهر
که سه که.

*مه‌ ذی/ نه‌و ئاوه‌یه‌ که‌ له‌ کاتی بیرکردنه‌وه‌ یان یاری کردن
له‌ گه‌ل خیزان دهر ده‌چیت.

*وه‌دی/ نه‌و ئاوه‌یه‌ که‌ له‌ پاش میز دهر ده‌چیت، به‌بی
شه‌هوت.

هه‌روه‌ها ئه‌وانه‌ش که‌ که‌م جار له‌ مروقه‌وه‌ دهر ده‌چیت
وه‌کو(خوین-کرم-به‌رد- یان هه‌ر شتیکی تری هاو شیوه‌ی
ئه‌مانه‌، لای زۆربه‌ی زانایان ده‌س نویژ ده‌شکینن، به‌لام لای
هه‌ندی له‌ زانایانیش ئه‌م شتانه‌ ده‌س نویژ ناشکینن.

۲-خه‌وی قول به‌جۆری که‌سه‌که‌ ئاگای له‌ خوی نه‌بیت.

۳-نه‌مانی عه‌قل و ژیری به‌ له‌ هۆش خۆچوون بیت یان
به‌ نه‌خۆشی یان به‌سه‌ر خۆشی یان هه‌ر هۆکاریکی تر بیت،
هه‌ر وه‌کو پێشه‌وا نه‌وه‌وی

فه‌رموویه‌تی: ئومه‌ت (أمة) کوکن له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی که‌ ده‌س نویژ
ده‌شکیت به‌ شیتی و له‌ هۆش خۆچوون.

**ئه‌و شتانه‌ی که‌ زانایان را جیاوازیان هه‌یه‌ له‌سه‌ری
که‌ ئایا ده‌س نویژ ده‌شکینیت یان نا**

۱-ده‌ست دان له‌ ئافره‌ت: -زانایان جیاوازیان هه‌یه‌ که‌ ئایا
ده‌س دان له‌ ئافره‌ت ده‌س نویژ ده‌شکینیت یان نایشکینیت
دابەش بوون بۆ سێ بۆچوون:-

أ- لاى پيشه وائىبو حەنىفە و ئىبن تەيمىيە و ئىبن عوسەيمىن و
بە كىك لى ووتەى حەنايىلەكان ناشكىت.

ب لای شافعییه کان و بوو که شه کان (ظاهریه) وئین عومرو
ئین مه سعود ده شکیت.

ج-لای پیشه‌وا مالیک و یه‌کی له ووته‌کانی حه‌نابله‌کان
ئه‌گهر به ئاره‌زوو (شهوة) بوو ده‌س لیدانه‌که ده‌شکیت، وه
به‌پنجه‌وانه‌وه ئه‌گهر به ئاره‌زووه‌وه نه‌بوو ناشکیت.

۲- دەست دان لە عەورەتی خۆت بەبی جل: زانایان را
جیاوازیان ھەیه لەسەر دەست دان لە عەورەت بەبی جل،
ئایا دەس نوێژ دەشکینیت یان نا، بەلام رای پەسەند ئەو ھە
ئەگەر دەس لیندانه که بە ئارەزوو بوو دەشکیت، ئەگەر
بە ئارەزوو نەبوو ناشکیت، ئەمەش کۆکراوەی نیوان
فەرموودەکانە.

۳- پښانه وه: - زانایان جیاوازیان هیه له سهری، که ئایا پښانه وه دس نویژ ده شکنیت یان نا، به لام بو چوونی په سهند ئه وه یه که دس نویژ ناشکینی، چونکه هیچ به لگه یه کی جیگر نه هاتو وه له سهری یان له بواره دا.

۴- خواردنی گوشتی ووشتەر: زانایان را جیاوازیان ههیه لهسه‌ری ئایا خواردنی گوشتی ووشتەر دەس نوێژ دەشکینی یان نا، لای زۆریه‌ی زانایان دەس نوێژ ناشکینی، به‌لام

فەرموويانە سۈننەتتە دەس نوپۇزى بۇ ھەلىگىرى، كە بوچوونى
پېيشەوا(ئەبو ھەبىفە و مالېك و شافەئىيە)، بەلام راي پەسەند
ئەودىيە كە دەس نوپۇز دەشكىنەت، لەبەر فەرموودەكەى جابىرى
كورى سەمەرە كە فەرموئەتى

« رَحِمًا سَلِّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ، قُلْ اَتُوصَا مِنْ لَحُومِ الْاِبِلِ » قُلْ بَعْدُ !

ۋاسە/پىياۋىك پىرسىياري لە پىغەمبەرى خودا(دروودى خۋاي
لەسەر بى)كرد. فەرموۋى دەس نوپۇز بىگرم لە گوشتى وشتى،
پىغەمبەرى خوا(دروودى خۋاي لەسەر بى) فەرموۋى:بەلى.
* ھەروەھا بەشەكەنى تىرى ووشتر ۋەك (جگەرەكەى
سپلەكەى بەزەكەى مەرگەكەى) ھەمان ھۆكمى گوشتەكەى
ھەيە.

ھۆكمى دەس نوپۇزگرتن لەشېرى وشتىر

بەھەمان شېۋە زانايان سى بوچوونى جىاۋازيان ھەيە لەسەر
خواردنى شېرى وشتىر:

- ۱-خواردنى شېرى ووشتر دەس نوپۇز دەشكىنەت، ھەر
ۋەك گوشتەكەى، ئەمەش ۋوتەيەكە لە ۋوتەكەنى ھەنابىلەكان.
- ۲-دەس نوپۇزگرتن لەكەتى خواردنى شېرى وشتىر سۈننەت،
بەپىي بوچوونى ئىبن تەيمىيە و شېخ عوسەيمىن.

(۱)أخرجه مسلم (۳۶۰) وابن ماجه (۴۹۵).

۳ خواردنی شیری ووشتر دس نویژ ناشکینیت، که بوچوونی
روری زانایانه، فەرموویانه ئەو فەرمودانهی که هاتوون باس
له هه لگرتنی دس نویژ دهکهن له شیری ووشتر لاوازن، ئەم
رایهش په سهنده، والله أعلم.

پایه‌ی دوم

نویز نه‌نجام دان

به ته کانی ئه م به شه

- ۳۶ وکمی ئه و که سه ی نوێژ ئه نجام نادات
 ۳۷ هه رجه کانی نوێژ ئه نجام دان
 ۳۷ ته کانی نوێژ
 ۳۸ وکمی که سێ پێش هاننی کاتی نوێژ، نوێژ ئه نجام بدات ...
 ۳۹ وکمی ئه و که سه ی نوێژ ئه نجام ده دات و گومان ی له هاتنی ..
 ۳۹ وکمی ئه و که سه ی نوێژ دوا ده دات و هه تاوه کو کاته که ی نامینیت
 ۴۲ سێ کاتدا دروسته روو نه کرێته قیبله
 ۴۳ پورینی نیه ت له ناو نوێژدا
 ۴۶ پیاوازی نیوان نیه تی ئیمام و مه ئمووم
 ۴۸ به کانی نوێژ (أركان الصلاة)
 ۵۴ وچه ل که ره وه کانی نوێژ (مبطلات الصلاة)
 ۵۶ وێژی به کۆمه ل (الصلاة الجماعة)
 ۵۶ وکمی نوێژی به کۆمه ل بۆ پیاوان
 ۵۸ وێژی به کۆمه ل به چه ند که س داده مه زریت
 ۵۸ ووبار کردنه وه ی نوێژی به کۆمه ل بۆ ئه و که سانه ی ..
 ۵۹ وکمی ده رچوونی ئافره ت بۆ نوێژی به کۆمه ل له مزگه وتا
 ۶۰ هه یشتن به نوێژی کۆمه لدا (إدراك الجماعة)
 ۶۱ هه یشتن به رکات دا (إدراك الركعة)
 ۶۲ لێشکه وتنی ئیمام (مُسا بقة الإمام)
 ۶۴ واکه وتن له ئیمام
 ۶۴ هه وۆکارانه ی (عذر) که دروسته نوێژی به کۆمه ل ئه نجام نه دریت
 ۶۶ وۆکردنه وه ی دوو نوێژ (الجمع بین الصلاتین)
 ۶۷ هه وانه ی دره نگ دین بۆ نوێژی به کۆمه ل له کاتی کدا ئیمام ..

یه‌کیکی تر له پایه‌کانی ئیسلام نویژ ئه‌نجام دانه‌که دووهم پایه‌یه، خوای گه‌وره‌ فەرزی کردوو له‌سەر پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی (دروودی خوای له‌سهربی) راسته‌وه‌خو له‌لایه‌ن خویه‌وه له‌شه‌وره‌یدا (ئیسرا و میعراجدا) هه‌ر له‌به‌ر ئه‌مه‌یه نویژ ئه‌نجام دان گه‌وره‌ترین پایه‌ی ئیسلامه له‌ دوا‌ی شایه‌تومان (شهادة)، خوای گه‌وره‌ یارمه‌تی دهرمان بیت بو ئه‌نجام دانی نویژه‌کانمان.

حوکمی ئه‌و که‌سه‌ی نویژ ئه‌نجام نادات

هه‌ر که‌سی نویژ ئه‌نجام نه‌دات و بر‌وا‌ی به‌ واجب بوونی نویژ نه‌بیت، ئه‌وه ئه‌و که‌سه‌ بی باوه‌ره به‌ تیکرای زانایان، به‌لام زانایان را جیاوازیان هه‌یه له‌سەر ئه‌و که‌سه‌ی که‌ نویژ ئه‌نجام نادات له‌به‌ر سستی و ته‌مبه‌لی، له‌کاتیکدا بر‌وا‌ی به‌ واجب بوونی هه‌یه، که‌ ئایا بی باوه‌ره یان نا:-

١- لای زۆربه‌ی زانایان ئه‌و که‌سه‌ی نویژ ئه‌نجام نادات له‌ به‌ر ته‌مبه‌لی بی باوه‌ر نییه، به‌لام تاوانباره‌و تاوانی گه‌وره‌ی ئه‌نجامداوه، که‌ ئه‌مه‌ش بو‌چوونی پیشه‌وایانی وه‌کو (ئه‌بو حه‌نیفه و شافعی و مالیکیه)، و ته‌یه‌کی پیشه‌وا ئه‌حه‌مه‌دیشه.

٢- ئه‌و که‌سه‌ی نویژ ئه‌نجام نادات له‌به‌ر ته‌مبه‌لی وه‌بر‌وا‌ی

به واجب بوونیشی هه یه بی باوهره و دهرچووه له ټاینی
ئیسلام، ئهمهش بوچووی سه عیدی کوری جوبهیر و
شه عبی و نه خه عی و ئه وزاعی و ئیسحاق و ئیبن مومبارک و
ووته یه کی پیشه واه ئهمه دیشه.

مهرجه کانی نویژ له نجام دان

یه کهم کاته که ی: و دکو خوی گهره فرموویه نی

فَرِحَ صَلَوةَ کَلِّ عَلَى الْمُؤْمِنِ کَلِّا مَوْتُوْا بِالسَّاءِ اواته/
به راستی نویژ له نجام دان فهرزکراوه له سهر برواداران، وه
کاتی دیاری کراوی خوی هه یه، که له که یه وه دهست پیده کات
و له که یدا کوتایی دیت.

کاته کانی نویژ

أ- نویژی به یانی: دهست پیده کات له دهرکه وتنی کاریوهی
راستی به یانی (الفجر الصادق) هه تا روژ هه لاتن.

ب- نویژی نیوهرو: دهس پیده کات له کاتی لادانی روژ (خور)
له ناوه راستی ئاسمان هه تا سیبه ری هه موو شت وه کو خوی
لیندیت.

ج- نویژی عه سر: یه کهم کاتی ئه وه یه که سیبه ری هه موو
شتیک هه ندی له سیبه ری خوی زیاتر بیت، وه کوتا کاتیشی
هه تا کو خورئاوا بوونه.

د-نویژی شیوان (مغرب): -یه کهم کاتی ئه وهیه که خور ئاوا بیت، وه کوتا کاتیشی هه تاره کو نه مانی سوورای خوره، ئه گهر به کاتیش لیکبدریته وه یان کات بکهینه پیوه ر ئه وه کات ژمیرو چاره کیک تا کات ژمیرو نیویک ده پروات.

ه- نویژی خه و تنان (عشاء): -یه کهم کاتی ئه وهیه که سوورایی خور له پاش خور ئاوا بوون نه مینیت، وه کوتا کاتیشی هه تا وه کو نیوه شه وه، لای هه ندی له زانایانیش هه تا کو ده رکه و تنی سپیدهیه - به ربه یان (الفجر) ه. ئه م کاتانهش که باس کران یه کیکه له مهرجه کانی نویژ ئه نجام دان، هه ر له بهر ئه مه یه نویژ ئه نجام دان پیش کاته که ی دروست نییه، به تیکرای زانایان، وه زانای پایه بهرز ئیبن عوسه یمینیش فهرموویه تی: هه ر که سئ نویژ ئه نجام بدات و ته کبیره ی ئیحرام بکات پیش کاته که ی پاشان دوا ی ته کبیره ی ئیحرام یه کسه ر کاتی نویژه که دهس پی بکات نویژه که ی دروست نییه، چونکه پیش کاته که ی دهستی پی کردوه.

حوکمی که سئ پیش هاتنی کاتی نویژ، نویژ ئه نجام بدات به نه زانین پاشان بو ی ده رکه ویت که کاته که ی نه هاتوه؟

زانایان دوو بوچوونیان هیه له م بواره دا: -

۱- فهرموویانه ئه گهر که سئ نویژی ئه نجام دابیت پیش

کاته‌که‌ی به‌نه‌زانی‌ن یان به‌له‌بیر چوونه‌وه، ئه‌وه ده‌بیت
نویژه‌که‌ی ئه‌نجام بداته‌وه ئه‌گه‌ر کاته‌که‌ی مابوو، وه‌ئه‌گه‌ر
کاته‌که‌ی نه‌مابوو نویژه‌که‌ی دووباره‌ناکاته‌وه، ئه‌م بۆ چوونه‌ش
یه‌کی‌که‌ له‌ ووته‌کانی پیشه‌وا مالیک.

۲- ده‌بیت نویژه‌که‌ی دووباره‌بکاته‌وه ئه‌گه‌ر کاته‌که‌ی مابیت
یان نه‌ما بیت، لای زۆربه‌ی زانایان وه‌کو ئیبن عومه‌رو زوه‌ری
و ئه‌وزاعی و پیشه‌وا شافعی و ئه‌حمه‌د و یه‌کی‌که‌ له‌ وته‌کانی
پیشه‌وا مالیک.

حوکمی ئه‌وه که‌سه‌ی نویژ ئه‌نجام ده‌دات و گومانی له‌ هاتنی کاته‌که‌ی هه‌یه

پیشه‌وا عه‌بدول به‌ر(به‌زای خوای لی بیت) فه‌رموو یه‌تی: -
موسلمانان تیکرا له‌سه‌ر ئه‌وه‌ن ئه‌گه‌ر که‌سی نویژ ئه‌نجام
بدات و گومانی هه‌بیت، ئایا کاریه‌ی یان سپیده‌ی به‌یانی (الفجر
الصادق) ده‌رکه‌وتوو یان نا ئه‌وه نویژه‌که‌ی دروست نییه‌و
دانامه‌زیت. *هه‌ی گومانی‌ت له‌ ئه‌سه‌ر ئیسلام و ئه‌سه‌ره‌*

حوکمی ئه‌وه که‌سه‌ی نویژ دوا ده‌خات و هه‌تاوه‌کو کاته‌که‌ی نامینیت

۱- ئه‌گه‌ر که‌سی نویژ ئه‌نجام نه‌دات به‌هوی هۆکاریکه‌وه
بیت هه‌تا کاته‌که‌ی نامینیت، ئه‌وه هه‌ر کاتیک هۆکاره‌که‌ی
نه‌ما نویژه‌که‌ی ئه‌نجام ده‌دات و نویژه‌که‌شی ته‌واوه‌ وه‌کو

ئهو کهسه وایه که له کاتی خویدا نویژه که ی ئه نجامداوه.

ئهو هۆکارانهش وهکو ئه مانه:-

أ- له بیرچوونهوه، ب- خهوتن، ج- نه زانیین، د- زۆر لی کردن واته به زۆر ری لی بگیرییت که نویژه که ی ئه نجام بدات.

٢- ئه گهر که سی نویژ ئه نجام نه دات به بی هۆکار واته به ئه نقهست له کاتی خویدا ههتا وهکو کاته که ی نامینی، ئه وه زانیان کوکن له سه ره ئه وه ی که تاوانبار ه و تاوانی گه وه ی ئه نجام داوه، وه لای هندی له زانیانی ش له باز نه ی ئیسلام دهر ده چیت به و کاره ی، وه بی باوه ر ده بیت، به لام رای په سه ند ئه وه یه که بی باوه ر نابی به م کاره ی که رای زۆری زانیانه، پاشان زانیان را جیاوازیان هیه که ده بی نویژه که ی دووباره بکاته وه یان نا؟

لای زۆر به ی زانیان دروسته نویژه که ی دووباره بکاته وه، وه لای هندی له زانیانی تر دروست نیه نویژه که ی دووباره بکاته وه، وه ئه گهر دووباره شی بکاته وه لی ی وه ر ناگیری، له وانه زانیی پایه به رز ئیبن عوسه یمین فه رموویه تی: ئه گهر ههزار جار نویژه که ی دووباره بکاته وه لی ی وه ر ناگیری، ئیلا ده بیت په شیمان بیته وه له و کاره ی و جاریکی تر دووباره ی نه کاته وه بۆ ئه وه ی خوای گه وره ئی خوش بیت.

دوودم پاکینی: یه کی تر له مه رجه کانی نویژ دهس نویژه، که نویژ به بی دهس نویژ داتامه زرییت، وهکو پیغه مبه ری خودا (درووی خوای له سه ره بی) فه رموویه تی:

الْأَقْبَلُ اللَّهُ صَلَاةُ أَحَدِكُمْ إِذَا أَحْدَثَ حَتَّى يَتَوَضَّأَ^۱ وائيه/خوای گه وره
نویژی که سیک وهرناگریت کاتی توشی بی دس نویژی ده بیت
هه تاکو دس نویژ نه گریت.

هه روه ها پاکیتی لاشه یه له له ش گرانی (جنابة)، هه روه ها
پاکیتی لاشه و جل و بهرگ و شوینی نویژده که ش له پیسی
مهرجه بو ته واویه تی نویژ، هه رجه ده لای هندی له زانایان
پاکیتی لاشه و جل و بهرگ و شوینی نویژده که له پیسی مهرج
نییه بو ته واویه تی نویژ، به لکو پیویسته (واجب) بو نه نجام
دانی نویژ واته که سه که پیی تاو ابار ده بی نهک نویژده که ی
دانامه زریت.

سی یه م داپوشینی عه وره ت یه کیکی تر له مهرجه کانی
نویژ، داپوشینی عه وره ته، که نویژ نه نجام دان به بی داپوشینی
عه وره ت دانامه زریت، که داپوشینی عه وره ت بو پیاوان له
نیوان ناوک هه تا وهکو نه ژنویه، وهکو پیغه مبه ر (دروودی
خوای له سه ربی) فهرموویه تی:

[مايِر السُّرَّةُ وَارَكَةُ عَوْرَةٍ^۲ به لام بو ئافره تان هه موو لاشه یه تی
جگه له پرومه ت و هه ردوو دهستی]

چوارهم^۱ روو کردنه رووگه (قیبله): - روو کردنه قیبله یه کیکی
تره له مهرجه کانی نویژ، چونکه خوای گه وره فهرمانی
کردووه روو بکهینه رووگه (قیبله) هه ر وهکو فهرموویه تی:

(۱) أخرجه البخاري برقم (۱۳۵) ومسلم (۲۲۵)

(۲) أخرجه أبو داود برقم (۴۹۶)، وحسنه الألباني

وَمِنْ حَسْبِ جَرْحِهِمْ وَوَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ
وَحَسْبُ لَكَ كَيْسٌ فَوَرَّادُ الْخَوَاصِّمْ شَطْرَهُ [البقرة ١٤٤] واته/هه
کاتی که له مال ده‌رچوویت و له سه‌فه‌ردا بوویت روو بکه‌ره
که عبه‌ی پیروز وه نیوه‌ش نه‌ی موسلمان هه‌رکاتیک له هه‌ر
شوینیکا بوون نه‌وا روو بکه‌نه که عبه‌ی پیروز.

له‌سێ کاتدا دروسته روو نه‌کریتته قبیله

مِ هَوَشِي + مِ سِن + مِ سَت
أَ تَه‌گه‌ر که سه‌که نه‌توانیت روو بکاته رووگه وه‌کو نه‌خو‌شی،
هه‌ر وه‌کو په‌روه‌ردگار فه‌رموویه‌تی:

فَاقْبَلُوا نَهْمَ سَبْعَتُمْ وَأَسْمِعُوا وَأَطِيعُوا وَأَنْصِقُوا خَيْرًا لِّأَنْفُسِكُمْ
وَمِنْ يُوقِ شَيْخَ نَفْسِهِ وَلَيْكَ هُمْ لَمُفْدِحُونَ [التغاس ١٢]
واته‌خوپاریزی و ته‌قوای خوای گه‌وره بکه‌ن هه‌رچه‌ندی
له‌تواناتا‌ندا هه‌یه.

ب، له‌ کاتی ترسی زوردا وه‌کو که سێک دوژمن به‌دوایدا بیت
یان له‌ کاتی جه‌نگدا بیت، له‌م کاتانه‌دا دروسته نوێژ بکات
به‌بی رووکردنه قبیله چ به‌پیاده بیت یان به‌سواری بیت، وه‌کو
خوای گه‌وره فه‌رموویه‌تی:

إِنَّا جُنُودٌ فَرَجَالًا أَوْ كُنُودًا [البقرة ١٢٤] تَه‌گه‌ر هاتوو
له‌کاتی جه‌نگدا بوون وه‌ ترستان له‌سه‌ر بوو ده‌توانن نوێژه‌کان
ته‌نجام بده‌ن به‌پیاده بون یاخود به‌سواری، وه‌ رووتان له
رووگه‌ بوو یان نا، وته‌ی (فَإِنْ خِفْتُمْ) ووته‌یه‌کی کشتی به
هه‌موو ترسێک ده‌که‌ریتته‌وه.

ج/ له کاتی نویژی سونه تدا له سه فهدا دروسته نویژ نه انجام
بدريت و روو له قبیله به کريت، چ له ناو فروکه داسی بیان
به سواری نو تومیل بیت یا خود به سواری ناژهل بیت، له م سى
کاته دا دروسته نویژ نه انجام بدريت، به سى نه وهی روو له قبیله
بکريت، روو له هر شوپیک بکريت دروسته و ناسایه

... نه و که سهی که نازانیت روو که (قبیله) رووی له کوی
یه یار له چ شوپیکه دایه، پیوسته هول بدات و بکريت بو
دوریه وهی قبیله پاشان نویژه کهی نه انجام بدات، به لام نه کهر
دوای نه انجام دانی نویژه کهی بوی ده رکوت هلهی کردووه
له روو کردنه قبیله نه وه پیوست نییه له سهری نویژه کهی
بکريت نه وه، والله اعلم.

پیچهم نیته هیبار نیته هیبار یه کیکی تره له مهرجه کاسی
نویژ، چوکه نویژ نه انجام دان به بی نیته دانامه رريت، هر
وه کو پیغه مبهری خودا (دروودی خوای له سهری) فهرموویه تی:
انما الاعمال بالنية، اخرج البخاری ومسلم. واته / به دلیلیه وه
به رگرتنی کرده وه کان به پیی نیازه کانه.

گورینی نیته له ناو نویژدا

گورینی نیته له ناو نویژدا چند شیوازیکی هیه:

۱- گورینی نیته له نویژیکى فهرزه وه بو نویژکی فهرری
تر، وه کو که سى نویژی عسر نه انجام ددهات، پاشان له ناو

سونه تیکی ره ها (المطلق)، وهک که سی نویژی سونه تی دهس نویژ نه نجام بدات، پاشان نیه تی بگوری بو سونه تی ره ها، ئەم شیوازه دروسته (والله اعلم)

٦ له پیش نویژی-ئیمامه تییه وه نیه ت بگوری بو مه ئموومی، ئەم شیوازه ش دروسته، له بهر رووداوه که ی ئەبو به کر (په زای خوای لیبی) کاتی پیش نویژی ئە نجام دها بو هاوه لان له و کاته دا پیغه مبه ری خوا (دروودی خوای له سه ربی) هاته مزگه وته وه، که ئەبو به کر (په زای خوای لیبی) ههستی کرد پیغه مبه ری خوا (دروودی خوای له سه ربی) هاته مزگه وته وه، دهست به جی که رایه دوا، به لام پیغه مبه ری خوا (دروودی خوای له سه ربی) ئاماژه ی پیدا که له شوینی خوی نه جولیت.

٧- له مه ئموومییه و بو پیش نویژ (ئیمامه ت) وه کو ئە وه ی پیشه و رووداویکی به سه ر بی نه توانیت نویژه که ی ئە نجام بدات، دروسته که سی برواته شوینی ئیمام و نیه تی بگوریت بو ئیمامه ت.

٨- دروسته که سی که به ته نها نویژ ئە نجام ده دات نیه تی بگوری بو ئیمامه تی، وه کو ئە وه ی که سی که به ته نها نویژ ئە نجام ده دات که سیکی تر بیت به ته نیشتییه وه بوستی و شوینی بکه ویت (ئیقتدای) پینوه بکات و بیکه نه کومه ل (جماعه).

٩- گۆرینی نیه ت له مه ئموومییه ته وه بو ته نهایی، وه کو که سی ئازاری بو دروست ببیت نه توانی نویژه که ی به کومه ل ئە نجام بدات، یان له بهر زور دریز کردنه وه ی نویژه که له لایه ن

ئیمامه وه، له م کاته دا دروست مه ئمووم نیه تی بگوری بۆ ته نه های و نوێه که ی به ته نها ئه نجام بدات، له بهر رووداوه که ی مه عازی کوری جه به ل که مه عاز پیش نوێژی ده کردو نوێه که ی دريژ کرده وه، پیاویک جیا بوه وه له جه ماعت و نوێه که ی به ته نها ئه نجام دا، پاشان شکایه تی هینایه لای پیغمبه ری خوا (دروودی خوای له سه ربی) له کاره که ی مه عاز، پیغمبه ری خوا (دروودی خوای له سه ربی) فهرمووی: ئه ی مه عاز ئه ته ویت خه لکی به فیتته دا به یت.

جیاوازی نیوان نیه تی ئیمام و مه ئمووم

جیاوازی نیوان نیه تی ئیمام و مه ئمووم چهند شینوازیکی هه یه:-

۱- لای هه موو زانایان دروسته که سی نوێژی سونه ت ئه نجام بدات له دوا ی که سیکه وه که نوێژی فهرز ئه نجام ده دات.

۲- ئه نجام دانی نوێژی فهرز له دوا ی که سیکه وه که نوێژی سونه ت ئه نجام ده دات، وه کو ئه وه ی که سی له ره مه زاندا دیته مزگه وته وه نوێژ عیسا ئه نجام دراوه، ئایا دروسته بوی نوێژی خه وتنانی (عشاء) ئه نجام بدات له دوا ی ئیمامه وه که نوێژی ته راویح ئه نجام ده دات، ئه مه ش لای زانایان را جیاوازی هه یه ئایا دروسته یان نا؟ لای هه ندی زانایان دروست نییه و نابیت نوێژی مه ئمووم له نوێژی ئیمام بهرتر بیت، به لام رای په سه ند ئه وه یه که دروسته له بهر کاره که ی مه عازی کوری

جه بهل که له گهل پیغه مبه‌ری خوا (دروودی خوای له‌سهری) نویژی خه‌وتنانی نه‌نجام ده‌دا، پاشان که ده‌گه‌رایه‌وه بو ماله‌وه ئیمامه‌تی بو کهس و کاره‌که‌ی نه‌نجام ده‌دا، له کاتیکدا نویژه‌که‌ی مه‌عاز سونه‌ت بوو، به‌لام کهس و کاره‌که‌ی نویژی خه‌وتنایان نه‌نجام ده‌دا.

۳- نه‌نجام دانی نویژی فهرز له دوا‌ی ئیمامیکه‌وه که نویژی فهرزیک‌ی تر نه‌نجام ده‌دا، وه‌کو که‌سیک که نویژی نیوه‌روی نه‌نجام نه‌داوه له دوا‌ی ئیمامیکه‌وه نه‌نجامی ده‌دا که ئیمامه‌که نویژی عه‌سر نه‌نجام ده‌دا، ئهم کاره‌ دروسته چونکه مه‌رج نییه‌ نیه‌تی ئیمام و مه‌ئمووم یه‌ک بیت.

تییینی: //

أ- نه‌گه‌ر نویژی مه‌ئمووم ژماره‌ی ر‌کاته‌کانی زیاتر بوو له نویژی ئیمامه‌که، نه‌وه له‌م کاته‌دا که ئیمامه‌که سه‌لامی دایه‌وه، مه‌ئمووم هه‌ل‌ده‌ستیه‌وه چه‌ند ر‌کاتی مابیت نه‌نجامی ده‌دا ته‌وه، وه‌کو که‌سیک که نویژی عه‌سر نه‌نجام بدات له دوا‌ی ئیمامیکه‌وه که نویژی مه‌غریب نه‌نجام ده‌دا.

ب- نه‌گه‌ر نویژی مه‌ئمووم ژماری ر‌کاته‌کانی (ر‌کعات) که‌متر بیت له نویژی ئیمام، وه‌کو که‌سیک نویژی شیوان (مغریب) نه‌نجام بدات له دوا‌ی ئیمامیکه‌وه که نویژی خه‌وتنان (عیشا) نه‌نجام ده‌دا، ئهم کاره‌ لای هه‌ندی له زانایان دروست نییه، چونکه جیا‌بوونه‌وه له ئیمام رو‌وده‌دا ده‌بیت مه‌ئمووم له

رکاتی سی بهم له گهل نیمام جیایته وه وه به حیات بخوبیت و سه لام بداته وه، به لام لای هندی له رانایی نری وه کو نیس تهیمیه و نیس عوسه بمن دروسته، نه م کاره نه انجام بدرست نه گهر چ حیابو وه وه له نیمامیش روو بدات.

۴ که سی که له شویسی خوبه تی (موقیمه) نویژ نه انجام بدات له دواي که سیکه وه که موسافره، که نویژی موسافیر دوو رکاته له نویژد چوار رکاتیه کاند، نه م کاره دروسته به لام ده بیت مه نوم هه سنیت وه نه و رکاتانه ی که ماوه نه جامی بدات.

۵ که سی که له سه فهدایه نویژ نه انجام بدات له دواي نیمامیکه وه که له شویسی خویدایه، نه م کاره ش دروسته به لام ده بیت موسافیره که نویژده کی کورت نه کاته وه وه به ته وای نه انجام بدات له گهل نیمامدا، له هر فهرموده کی نیس عومه:

لَا تَكُنْ دَ صَیٍّ مَعَ لَامٍ صَیٍّ اَرْحَ، وَدَ صَلَاةٍ وَحْدَهُ صَیٍّ رَکْعَتٍ .

واته نیس عومه رکاتی له سه فهدا بووایه، نه گهر له گهل نیمام نویژی نه انجام بدایه چوار رکاتی نه انجام دهدا، به لام نه گهر به ته بها نویژی نه انجام بدایه دوو رکاتی نه انجام دهدا، واته کورتی ده کرده وه.

پایه کانی نویژ (أركان الصلاة)

نویژ نه انجام دان چه د پایه یه کی هیه، که به بی نه و پایانه

(۱) أخرجه مُسلم برقم (۶۹۴).

وايه/ به پيوه نويز ته نجام بده، ته گهر نه تواني به دانېشته وه،
ته گهر هر نه تواني له سهر لا ته نېشت (راکشان).

۲- خويندنی سوره تی فاتحه (قراءة الفاتحة):

خويندنی سوره تی فاتحه لای زور به ی زانایان وه کو (مالک و شافعی و ئهمه د) پایه یه که له پایه کانی نويز، ده بیت بخويندريت له هموو رکاتینکدا، چ له نويزی فهرز بیت یان سونه ت، وه له نويزانه ی که دهنگی تیدا بهر ز ده کریته وه، وه له نويزانه شی که دهنگی تیدا بهر زنا کریته وه، له بهر فهرمووده که ی پیغه مبهری خودا (دروودی خودای له سهر بی) که فهرموویه تی:

(الاصلاة من لم یقرأ فاتحة الكتاب) وایه/ نويزی که سنی ته و او نییه که سوره تی فاتحه ی نه خوینیت، هر چه نده لای هندی له زانایان دروسته له نويزانه دا نه خویندري که دهنگی تیدا بهر ز ده کریته وه له رکاتی یه که م و دوو همدا وه کو نويزی (به یانی- شیان- خه و تنان) به لام به لای پیشه و ا ئه بو حه نیفه وه خويندنی سوره تی فاتحه پایه یه که نییه له پایه کانی نويز به لکو واجبه، وه به هر ئایه تیکی تریش له قورئانی پیروزدا داده مه زريت له جیاتی سوره تی فاتحه وه کو: خوی گه وره فهرموویه تی:

﴿ فَرَأَوْهُ مُبَشِّرًا ﴾ [مرسل] وایه/ چا چه تنان بو گونجا ته ونده قورئان بخوینن وشه نويز بکن، به لام رای په سهند ته وه یه که خويندنی سوره تی فاتحه یه کی که له پایه کانی نويز، وه کو زور به ی زانایان فهرموویانه.

(۱) أخرجه البخاري برقم (۷۵۶) ومسلم (۲۹۴) وغيرهما.

۴ رکوع بردن (الركوع): زانایان کوکن له‌سه‌ر نه‌وه‌ی که رکوع بردن یه‌کیکه له پایه‌کانی نویژ، له‌به‌ر فهرمووده‌که‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا (دروودی خودای له‌سه‌ر بیت) که فهرموویه‌تی:

(لله رکوع حی بطن راعما) پیغه‌مبه‌ری خودا (دروودی خوای له‌سه‌ربی) به‌و پیاوه‌ی فهرمووکه نویژه‌که‌ی به جوانی نه‌نجام نه‌دا، پاشان رکوع به‌ره نه‌ونده‌ش بمینه‌ره‌وه له‌رکوع هه‌تا لاشه‌ت ئارام ده‌بیته‌وه، واته له‌جوله ده‌که‌ویت.

۵- هه‌ستانه‌وه له رکوع (الاعتدال من الركوع):-

هه‌ستانه‌وه له رکوع یه‌کیکی تره له پایه‌کانی نویژ، له‌به‌ر فهرمووده‌که‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا (دروودی خودای له‌سه‌ر بی) که فهرمووی به‌پیاوه‌که:

(ثم ارفع حی تعدل فانما) وانه/پاشان سه‌ر به‌رزیکه‌ره‌وه له‌رکوع هه‌تا ریک ده‌بیته‌وه به‌پیه‌وه.

۶- کړنووش بردن (السجود): زانایان له‌سه‌ر نه‌وه یه‌که ده‌نگن که

کړنووش بردن یه‌کیکه له پایه‌کانی نویژ، هه‌ر وه‌کو خوای که‌وره فهرموویه‌تی:

(ارکعوا واسجدوا) [الحج] وانه/نه‌ی نه‌وانه‌ی که‌باوه‌رتان هی‌ناوه رکوع به‌رن و کړنووش به‌رن، هه‌روه‌ها له‌به‌ر

(۱) أخرجه البخاري برقم (۶۳۵۱) ومسلم (۳۹۷).

(۲) أخرجه البخاري برقم (۶۳۵۱) ومسلم (۳۹۷).

فهرموده‌ک‌ی پیغم‌مب‌ری خودا (دروودی خودای له سهر بی) که فهرموویه‌تی : اثم سجد حی نفس سجد^۱

والله/ پاشان کرنووش به‌ره هه‌تا دلنیا ده‌بی که کرنوشت بردووه. هه‌روه‌ها کرنووش بردن ده‌بی له‌سهر جهوت نه‌ندام ببریت، وه‌کو له ئین عه‌باسه‌وه هاتووه که فهرموویه‌تی: فهرمانم پیکراوه که له‌سهر جهوت نه‌ندام کرنووش به‌رم، له‌سهر نیوجاوان و لووت، که به‌ده‌ست ناماژه‌ی کرد بو لووتی، وه له‌سهر هه‌ردوو ده‌ست و هه‌ردوو نه‌ژنو و وه‌سنگی هه‌ردوو بیان، (عن اس عیاس مرقوعا) (أمرت ان اسجد علی سعة أعظم علی آخيه و سر سجد فی الله والیدین، ولکنس. و اضراف القدامین)^۲

۷- دانیشتن له نیوان هه‌ردوو کرنووشه‌کاندا (الجلوس بین السجدین):-

پیغم‌مب‌ری خودا (دروودی خودای له سهر بی) که فهرموویه‌تی: (ثم ارفع حی تطمئن غالباً)^۳ والله/ پاشان سهرت به‌رز بکه‌روه له کرنووش برن هه‌تا وه‌کو دلنیا ده‌بیت که دانیشتوویت.

۸- دانیشتن بو ته‌حیاتی کوتایی و وه‌ خویندنی ته‌حیاتی کوتایی (الجلوس للشهد الأخير والتشهد الأخير):

فوقه‌هایان کوکن له‌سهر نه‌وه‌ی که دانیشتنی کوتایی به‌کیکه له پایه‌کانی نویژ، به‌لام جیاوازیان هه‌یه له‌سهر خویندنی

(۱) أخرجه البخاری برقم (۶۲۵۱) ومسلم (۳۹۷).

(۲) أخرجه مسلم برقم (۴۹۰).

(۳) أخرجه البخاری برقم (۶۲۵۱) ومسلم (۳۹۷).

ته‌حیاتی کوتایی که نایا پایه‌یه‌که له پایه‌کانی نویژ یان نا،
لای شافعییه‌کان و ه‌نابیله‌کان خویندلی ته‌حیاتی کوتایی
یه‌کیکه له پایه‌کانی نویژ، به‌لام لای مالکییه‌کان سونه‌ته،
وه رای په‌سهندیش رای شافعی و ه‌نابیله‌کانه که یه‌کیکه له
پایه‌کانی نویژ، والله أعلم

۹- ئارامی و دنیایی (الطمأنينة):-

ئارامی و له‌سه‌رخوی له نویژدا یه‌کیکه له پایه‌کانی نویژ،
چونکه پیغه‌مبه‌ری خودا (دروودی خوی له‌سه‌ر بی) له ه‌موو
پایه‌کاندا فه‌رموویه‌تی: (حَقُّ نَظْمٍ)

وانه/ه‌تا ئارام ده‌بیته‌وه‌وه له جوله ده‌که‌ویت.

۱۰- پایه‌ی ده‌یه‌م/سلوادانه‌وه‌یه (السلام):-

سلوادانه‌وه یه‌کیکی تره له پایه‌کانی نویژ، له‌به‌ر فه‌رمووده‌که‌ی
عائیشه (ره‌زای خوی لیبت) که فه‌رموویه‌تی:

(كان رسول الله يغمى الصلاة بالتسليم) وانه/پیغه‌مبه‌ری خودا (دروودی
خودای له‌سه‌ر بی) کوتای به‌نویژه‌که‌ی ده‌هینا به‌سلوادانه‌وه.

تیببی ته‌نها سلوادانه‌وه‌ی یه‌که‌م فه‌رزوه‌و یه‌کیکه له
پایه‌کانی نویژ لای زوربه‌ی زانایان، والله أعلم.

(۱) أخرجه مسلم برقم (٤٩٨) وأبو داود (٧٨٢).

پوچهل که ره وه کانی نویژ (مبطلات الصلاه)

به نه نحام دانی به کیک له م کرده وانه ی خواره وه نویژ پوچهل
دبته وه:-

۱- نه نحام نه دانی مهرجیک له مهرجه کانی نویژ یان پایه یه ک
له پایه کانی نویژ، به نه نقه ست نویژ پوچهل ده کاته وه، هر
وه کو نیین روشد فهرموویه تی زانایان کوکن له سهر نه وه ی که
که سینک به بې دس نویژ، نویژ نه نجام بدات پیویسته له سهری
نویژه که ی دووباره بکاته وه، یان (رکوع) نه بات یان کرنووش
نه بات به نه نقه ست، پیویسته نویژه که ی دووباره بکاته وه، به لام
نه گهر به له بیرچوونه وه یان به نه زانین پایه یه کی نه نجام نه دا
نه وه ته نها نه و رکاته ی دانه مه زراوه، لای زوربه ی زانایان.

۲- پیکه یین نه گهر ده نک دهر بکات نویژ پوچهل ده کاته وه،
به تیگرایی زانایان وه کو نیین مونزیر گیرایه تییه وه، به لام
زهرده خنه نویژ پوچهل ناکاته وه، والله اعلم.

۳- خواردن و خواردنه وه به قهستی نویژ پوچهل ده کاته وه،
وه کو نیین مونزیر فهرموویه تی زانایان کوکن له سهر
نه وه ی که سی خواردن یان خواردنه وه ی خوارد له نویژی
فهرزدا به قهستی، نه وه ده بی نویژه که ی دووباره بکاته وه، به
همان شیوه بو نویژی سونه تیش همان شته لای زوربه ی
زانایان، چونکه نه وه ی نویژی فهرز پوچهل بکاته وه نویژی
سونه تیش پوچهل ده کاته وه، به لام نه گهر به نه زانین یان به
له بیرچوونه وه نه م کاره نه نجام درا، نه وه نویژ پوچول ناکاته وه،

Scanned with CamScanner

سسی گریان له نویژدا لای شافعییه‌کان نویژ پوچهل ده‌کاته‌وه، چ گریان‌ه‌که له‌ترسی خوای گه‌وره بی یان نا، به‌لام لای حه‌بابیله‌کان ئه‌گه‌ر له‌ترسی خوای گه‌وره بیت نویژ پوچهل ناکاته‌وه، به‌لام باوه‌ردار ده‌بیت ده‌نگی به‌رز نه‌کاته‌وه، وه‌سوور بیت له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی که‌س گویی لیبی نه‌بیت بو ئه‌وه‌ی توشی رووپامای (ریا) نه‌بیت، که‌ شه‌یتان که‌منده کیشی ده‌کات (رایده‌کیشیت بۆی).

نویژی به‌کۆمه‌ل (الصلاة الجماعة)

نویژی به‌ کۆمه‌ل خیر و پاداشتی زوری تیدایه وه‌کو پیغه‌مبه‌ر (بروودی خوای له‌سه‌ر بی) فهرموویه‌تی.

اصالة جماعة فصل من صلاة المذبح وعشر درجات، واته نویژی به‌ کۆمه‌ل چاکتره له نویژی به‌ ته‌نها به‌بیست و حه‌وت پله.

٧٤

حوکمی نویژی به‌کۆمه‌ل بۆ پیاوان

زانایان چه‌ند بو‌چونیکیان هه‌یه له‌م باره‌یه‌وه

١- فهرزه له‌سه‌ر هه‌موو موسلمانیک نویژه‌کانی به‌ کۆمه‌ل ئه‌نجام بدات (فرض العین)، که‌ ئه‌مشر بو‌چوونی پیشه‌وا ئه‌وزاعی و ئه‌حمه‌د و هه‌ندی له‌ شافعییه‌کانه‌وه‌کو خوای گه‌وره فهرموویه‌تی

(١) أخرجه البخاري برقم (٦٤٥) ومسلم (٦٥٠).

﴿ وَاذْكُرُوا مَعَ الرُّكْعَيْنِ الْفَرَسَ ﴾ [وانه/ رکوع بهرن له
گهل رکوع بهراند، به لام لای پیشهوا ئین تهیمییه نویژی
به کومهل مهرجی ته واویتی نویژه، واته نویژ به بی کومهل
دانامه زری، به لام نه م بوچوونه بو چوونیکى ناپه سهنده، چونکه
نویژی به کومهل مهرجی نویژنییه.

۲- نویژی به کومهل فهرزی کیفاییه (فرض الکفایه) واته/ نه گهر
کومهلیک کهس نه نجامی بدات نه وه له سه رهوانی تر لاده چیت،
که نه مهش بوچوونی زوریک له شافعییه کان و مالکییه کان و
حه نه فیکانییه.

۲- نویژی به کومهل سونه تییه کی دلیاکه ره وهیه (موئه که دهیه) و
تاوان بار نابیت به نه نجام نه دانی، لای زوربه ی زانیان
وه کو (شافعی و مالیک و نه بو حه نیفه)، له بهر فهرمووده که ی
پیغه مبه ری خودا (دروودی خوی له سه ره بی) که فهرموویه تی:

﴿صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ فَضْلٌ صَلَاةِ الْفَرَسِ بِخَمْسٍ وَعَشْرِينَ دَرَجَةً﴾. وانه/ نویژی
به کومهل فهزل و پاداشتی زیاتره له نویژی تاک، به بیست
و پینچ پله.

کاتیک فهرمووده که باسی پاداشتی زیاتر دهکات، که واته
نویژی به کومهل فهرز نییه.

به‌کومه‌لی ئیمامی تایبه‌تی مزگه‌وتدا، فهرموویه‌تی: چونکه نویژی به‌کومهل واجبه، وه نه‌و واجبیه‌تییه له‌سه‌ری لاناچیت به‌نه‌گه‌یشتنی به‌نویژی به‌کومه‌لی ئیمامدا، به‌لام لای هه‌ندی له‌زانایان دووبارکردنه‌وه‌ی نویژی به‌کومهل سونه‌ته.

۲ دووباره‌کردنه‌وه‌ی نویژی به‌کومهل بو نه‌و که‌سانه‌ی که نه‌گه‌یشتوور به‌نویژی به‌کومه‌لی ئیمامی تایبه‌تی مزگه‌وتدا، مه‌کروهه، وه‌باشتره‌نویژه‌که‌ی به‌تاک نه‌نجام بدات لای زوربه‌ی زانایان، چونکه‌سه‌ر ده‌کیشی بو جیاوازی نیوان موسلمانان، وه‌سه‌رده‌کیشی بو که‌م ته‌رخه‌می له‌نویژی به‌کومه‌لدا، به‌لام رای په‌سه‌ند نه‌وه‌یه که‌دروسته دووبارکردنه‌وه‌ی نویژی به‌کومه‌ل بو نه‌و که‌سانه‌ی که نه‌گه‌یشتوون به‌نویژی به‌کومه‌لی ئیمامی مزگه‌وتدا، ولله‌اعلم.

سیسی نه‌و مزگه‌وتانه‌ی که له‌سه‌ر رینگه‌ی خه‌لکیدان دروسته به‌بی جیاوازی له‌نیوان زانایاندا، دووبارکردنه‌وه‌ی نویژی به‌کومه‌ل تییدا، چونکه ئیمامی تایبه‌تی نییه.

حوکمی ده‌رچوونی ئافره‌ت بو نویژی به‌کومه‌ل له‌مزگه‌وتدا

زانایان را جیاوازیان هه‌یه له‌م باب‌ه‌ته‌دا بو سی بۆچوون:

۱ دروسته بو هه‌موو ئافره‌تان ده‌رچن بو نویژی به‌کومه‌ل، نه‌گه‌ر ترسی فیتنه‌یان نه‌بیلت یان توشی کیشه‌نه‌بن، نه‌مه‌ش بۆچوونی پیشه‌وا مالیک و هه‌ندی له‌هه‌نبه‌لییه‌کانه.

۲۔ به هموو شوموهك به ماش بارابری دهر چوونی ناهره تان
بو نویژی به کومه به رای پیشه وانه حمه د، وه پیشه وانه
هه نیفهش هه رموو به تی:

ناست دهر چر بو نویژی به کومه ل مه گه رانیلا بو نویژی
هه ردوو جه نه که نه بیت.

دروسته بو ناهره تانی پیرو به سالاجوو چر بو نویژی
به کومه ل، بهک ناهره تی گه نیخ، نه مهش رای زور بهی
راسایانه، رای په سه س {دروسته ناهره تان چر بو نویژی به
کومه ل، به مه رخی مه به سستان ره زامه بدی حوای گه وره بی و
پاریراوس له هیتن، وه دهر نه چر مه حو راریده وه بون
له خودان، وه پیاوایش ناست ریگریان لی بکه ر، هه رچه ده
ماله وه ناشتره بوان، وه کو له نین عومه ره وه هاتو وه، که
پیه مه ری حوا (دروودی حوای له سه ری) هه رموو به تی: نعو
نساءکم المساجد، وبتوثلن غیره ن.

گه یشتن به نویژی کومه لدا (إدراك الجماعة)

راسایان را جیاوازیان هیه له سه ره وهی نایا به چی پاداشتی
نویژی به کومه ل دس ده که ونیت:-

۱- لای هه نه فییه کان و هه نابیله کان و بوچوونی ته واه
لای شاعیه کان ته وده، که پاداشتی نویژی به کومه ل دس
ده که وی به که یشتن به به شیک له نویژی کومه لدا، نه که ر
ته حیاتی کوتایش بیت.

(۱) صحیح، أخرجه أحمد برقم (۵۶۷۸) و أبو داود (۵۶۷) و غیرهما.

۲- لای مالکییه‌کان و ووته‌یه‌ک لای شا فعییه‌کان و ووته‌یه‌کی پیشه‌وا نه‌حمه‌د نه‌ودیه که‌پاداشتی نویژی به کومه‌لت ده‌س ناکه‌ویت مه‌گه‌ر به‌که‌یشتن به رکاتیکی ته‌واودا، له‌به‌ر فه‌رمووده‌که‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا (دروودی خوای له‌سه‌ر بی) که فه‌رمویه‌تی:

من درت رتعه من الصلاة. فقد أدرك الصلاة. واته. هرکه‌سی بکات به‌رکاتیک له نویژ، نه‌ود به‌راستی گه‌یشتوود به نویژدا، وده‌روودها نه‌م بوچوونه، بوچوونی ئیبن ته‌یمیه و ئیبن عوسه‌یمین و بن بازو لیژنه دائیمه‌شه.

گه‌یشتن به‌رکات دا (إدراك الركعة)

به‌هه‌مان شیوه زانایان له باب‌ته‌شدا دوو بوچوونی جیاوازیان مه‌یه:

۱ لای زوربه‌ی زانایان نه‌گه‌ر مه‌ئوم بکاته رکوعی ئیمامدا، نه‌ود گه‌یشتوود به‌و رکاته‌دا له‌به‌ر فه‌رمووده‌که‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا (دروودی خوای له‌سه‌ر بی)

که فه‌رمویه‌تی:

من درت رکعة من الصلاة. فقد أدرك الصلاة. ووشه‌ی (رکعة) به‌رکوع رافه‌ی ده‌که‌ن (ته‌فسیر ده‌که‌ن).

(۱) أخرجه البخاري برقم (۵۸۰) ومسلم (۶۰۷).

(۲) أخرجه البخاري برقم (۵۸۰) ومسلم (۶۰۷).

۲ لای هندی راد دانی بر و هندی نیت حرم و به جای و
شهر و کانی. نه و به گشتن هر کوی نیتام به رگات نیتام دانی.
چونکه مهنوم سورانی فایدهای به خود بدووه. و هه مانی
هرموده دهکده به لگه که ووشی (رکعه) هر کانی به واه
شی دهکده و (تفسیر دهکن).

پیشکش و نیت نیام (۱)

[شوی که نیت نیام واحد، و پیشکش و نیت قهده عیه حرامه.
له هر هرموده کی پیغمبری حورا (درویدی خوی له سر
بن) که فرموده تی]

در هر زمانه شوی و به نیام مو نه و دایره شویی
بکون.

به لام زانیان حد و زانیان هیه لای پیشکش و نیت نیام به
قستی نویژ پوچل دهکده و بان نا.

زانیان له ماته دا دوو بوچوونی جیا و زیان هیه:

۱ لای روزی زانیان نویژ پوچل دهکده و. و نویژ دهکی
دروسته، به لام تاوانبار دهیت.

۲ پیشکش و نیت نیام به قستی نویژ به تال دهکده و. لای
هندی له هه نابیلکان و نه ملی پروکشر (طاهره کار). و
له نیتن عومریش و به ربوایت کراوه. هر و هه رای نیتن

(۱) اخراج البخاری برقم (۶۸۸) و المسلم (۴۱۲).

عوسه‌یمین و عبد الله به‌سامیشه، له‌سه‌ر نه‌و یاسا نوسولیه‌ی
که ووتراوه (النهي يقتضي الفساد)

واته/نه‌هی کردن له‌کارینک پوچهل کردنه‌وه‌ی کاره‌که
ده‌خوازیت.

رای په‌سه‌ند: پیش که‌وتنی ئیمام نویژ پوچهل ناکاته‌وه،
چونکه شوین که‌وتنی ئیمام نه‌رکه - واجبه، واجبیش نه‌گه‌ر
نه‌نجام نه‌دریت کاره‌که پوچهل ناکاته‌وه که پیشتریش باسما
کرد، والله أعلم.

تییینی:-

۱- نه‌و که‌سه‌ی پیش ئیمام ده‌که‌ویت پنیسته بگه‌ریته‌وه
شوینی خو‌ی و شوین ئیمام بگه‌ویت.

۲- پیش که‌وتنی ئیمام له‌(الله اکبر)ی ئیجرامدا واته‌(الله اکبر)ی
ده‌س پی کردنی نویژ، نویژ به‌تال ده‌کاته‌وه، ده‌بیت دووباره‌ی
بکاته‌وه له‌دوای نه‌وه‌ی ئیمام نه‌نجامی دا.

* هه‌روه‌ها سه‌لام دانه‌وه‌ش پیش ئیمام، نویژ پوچهل
ده‌کاته‌وه هه‌ر وه‌کو ئیمام نه‌وه‌ی فهرموویه‌تی.

به‌لام نه‌گه‌ر به‌له‌بیرچوونه‌وه سه‌لامی دایه‌وه، نویژ پوچهل
ناکاته‌وه، به‌لام ده‌بیت دوای سه‌لام دانه‌وه‌ی ئیمام دووباره
سه‌لام بداته‌وه، والله أعلم.

دواکه وتن له نیمام

دواکه وتن له نیمام چند شیوازیکی ههیه

۱ دواکه وتن له نیمام به نهحام نه دانی پایه یه کارکن) یک بهی هوکار لای هندی له زانایان نویژ پوچهل ددکاته وه. ودکو نه وهی نیمام رکوع بیات و کهسی خوی دوابحات و ههتا ودکو نیمام ههل دهستیه وه له رکوع. به لام لای هندی له رانایانی تر نویژ پوچهل ناکاته وه. به لکو ده بیت رکوعه کهی ست و فریایی نیمام بکهویت

۲ دواکه وتن له نیمام به نهحام نه دانی دوو پایه ارکن) لای شافعییه کار و جه بیله کار نویژ پوچهل ددکاته وه.

۳ دواکه تن له نیمام نه گهر له هه مان پایه دا فریایی بکهویت. ودکو که سیک هندی له سوره تی فاتحه ی ماوه ته وای ددکت و فریایی رکوعی نیمام بکهویت. له م کاته دا نویژدکه ی ته واده. به لام باشتر وایه شویی نیمام بکهویت له هه موو پایه کاردا. چو بکه پیغه مبه ری حولا (دروودی خوی له سهر بی) فرموویه تی.

۴ دواکه وتن له نیمام نه گهر نیمام رکوعی برد نیوهش رکوع بهر.

**نه و هوکارانه ی (عذر) که دروسته نویژی به کو مهل
نه نجام نه دریت**

هۆکارەکان دەبن بە دوو بەشەوه:

سەگم هۆکار گشتییەکان: - وەکو: باران بارینی زۆرو توند-
بای زۆر توند سەرمايي زور تاریکی زور قورو لیناری زور
بەفر بارینی زور، بەلگەش بو ئەمانە:خوای گەورە فەرموویەتی:

﴿لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا﴾

[واتە/خوای گەورە ئەرك ناحاتە سەر شانی هیچ کەسێک تەنها
بە گوێرەي توانای خوێ نەبێ] وە هەرودەها فەرموودەکەي
پیغەمبەرێ خوا (دروودی خوای لەسەربێ) کەلەکاتی بارانی
زۆرو سەرماڤا دەیفەرموو

(أَلَا صَوَافِي رَحَالِكُمْ) 'وا-ه/ئاگاداربێ نوێژەکانتان لە مالهوه
بکەن.

هەرودەها(ابن بطلال)یش فەرموویەتی: زانایان کوکن لەسەر
ئەوهی کە نەهاتن بو نوێژی کۆمەل لە کاتی بارانی زۆرو
توند و شەوی تاریک و باو سەرماي توند و هاو ششودێ
ئەمانە کاریکی موباحە و پێگەي پندراوه.

دووهم/ هۆکارە تابه‌تییه‌کان: - وەکو:

(نەخۆشی-ترس-چ ترس لە خوت یان مال یان مندال و
کەس و کار بیت-ئامادە بوونی خواردن-تەنگاو بوون-
خواردنی سیرو پیازو کەوەر)، ئەمانە هەموو هۆکارن بو
نەهاتن بو نوێژی بە کۆمەل، وە هەر خالەو بەلگەي تایبەتی

(١) أخرجه البخاري برقم (٦٦٦) ومسلم (٦٩٧).

خوی له‌سه‌ره له فهرمووده ته‌واو دروسته‌کاندا.

کوکردنه‌وه‌ی دوو نویژ ()

کوکردنه‌وه‌ی نیوان دوو نویژ ئه‌وه‌یه که نویژی نیوه‌رو و عه‌سر یان مه‌غریب و عی‌شا له‌یه‌ک کاتدا ئه‌نجام بدریت، چ کوکردنه‌وه‌ی پیش خستن بیت (تقدیم) وه‌کو ئه‌وه‌ی عه‌سر بی‌نی بو لای نیوه‌رو، یان کوکردنه‌وه‌ی دواخستن بیت (تاخیر) وه‌کو ئه‌وه‌ی نیوه‌رو بی‌یه‌یت بو لای عه‌سر، به‌هه‌مان شیوه مه‌غریب و عی‌شاش هه‌روایه.

*کوکردنه‌وه‌ی نویژده‌کان چ له‌سه‌فه‌ردا بی یان له ئاماده‌بوون (مقیم) دا بیت دروسته لای زوری زانیان، به‌هه‌ر هوکاریک بیت هوکاری سه‌فه‌ربیت یان باران بارین یان نه‌خوشی یان بو پیوستی بیت، به مه‌رجیک نه‌کریته نه‌ریت (عاده‌ت)، هه‌ر وه‌کو زانیایی یه‌مه‌نی (مقبل وادعی) فهرموویه‌تی: دروسته کوکردنه‌وه‌ی نیوان دوو نویژ له‌ته‌مندا جاریک یان دوو جار یان سن و چوار جار، به‌لام به‌رده‌وام ئه‌نجام بدری نه‌خیر، وه فهرموویه‌تی کوکردنه‌وه‌ی دوو نویژ دروسته له‌و کاتانه‌ی که مرووف پیوستی پییه‌تی، به‌لام بکریته نه‌ریت-عاده‌ت و دینداری ئه‌مه جیگر نه‌بووه، وه فهرموویه‌تی کوکردنه‌وه‌ی دوو نویژ دروسته له‌کاتی باران باریندا، ئه‌میش به‌هه‌مان شیوه نه‌کریته عاده‌ت، چونکه باران بارین حوکی تاییه‌تی خوی هه‌یه، ئه‌ویش ئه‌وه‌یه که بانگ ده‌ر له جیاتی ئه‌وه‌ی بلیت حي على الصلاة بلیت (صو لي رحلكم) صو لي رحلكم

واته/نویژه کانتان له ماله وه بکه، نویژه کانتان له ماله وه بکه، هر وه کو له فهرمووده کاند هاتووه، له گهل نه مانه شدا زور بهی زانایان پییان وایه نویژه کان له کاتی خویدا نه نجام بدریت باشته، له کوکردنه وه له نیوانیاندا، مه گهر کوکردنه وهی روژی عه ره فه وه موزده لیفه نه بیت له کاتی حه جدا که باشته کو بکریته وه، به لام کورت کردنه وهی نویژه کان (قصر الصلاة) له کاتی سه فهدا نه نجام دانی باشته له نه نجام نه دانی، هر چهنده لای هندی له زانایان واجبه کورت کردنه وهی نویژه له کاتی سه فهدا، والله أعلم.

نهوانه دین بؤ نویژی به کومه له کاتیکدا ئیمام نویژ کۆده کاته وه له نیوان یه کتريدا (أحكام المسبوق عند الجمع)

نه گهر که سیک درنگ هات بؤ نویژی به کومه له، وه له ناوهراستی نویژی یه که مدا گه یشته به ئیمامدا نه وه دروسته نویژه کانی کوبکاته وه له دواي ته و او کردنی نویژی یه که می، به به لگهی فهرمووده کهی پیغه مبهری خودا (دروودی خوی له سهر بی) که فهرموویه تی:

(ما أدركتم فصلوا. وما فاتكم فاتموا) ' واته/نه وهی گه یشته پیندا نویژه که تان نه نجام بدن، نه وهی له دهستان چوو ته و او بکه، به لام نه گهر نه گه یشته به نویژی یه که مدا له کانی کوکردنه وهی نویژه که دا، نه وه دروست نییه نویژه کانی کو

(۱) أخرجه البخاري برقم (۶۳۶).

بکاته‌وه. وه‌کو ئه‌م شیواراه‌ی که باسیان ده‌که‌ین:-

۱- ئه‌گه‌ر که‌یشت به‌ه‌شیک له‌ نویژی نیوه‌رو له‌ کاتی کو‌کردنه‌وه‌ی نویژده‌کان، ئه‌وه‌ ده‌توانیت نویژه‌که‌ی نیوه‌روی ته‌واو بکات له‌ دوا‌ی سه‌لام دانه‌وه‌ی ئیمام، پاشان بگاته‌ نویژی عه‌سری ئیمام و ئه‌ویش به‌ه‌مان شیوه‌ ته‌واو بکات له‌ دوا‌ی سه‌لام دانه‌وه‌ی ئیمام، به‌ه‌مان شیوه‌ بو‌مه‌غریب و عیشاش هه‌روایه‌.

۲- ئه‌گه‌ر کاتی که‌یشت، ئیمام نویژی نیوه‌روی ته‌واو کردبوو، ئه‌وه‌ دروست نییه‌ نویژه‌کانی کو‌بکاته‌وه‌، به‌لام دروسته‌ بوی به‌نیه‌تی نیوه‌روو له‌گه‌ل ئیمام نویژه‌که‌ی به‌کومه‌ل ئه‌نجام بدات، له‌ کاتیکدا ئیمام نویژی عه‌سر ئه‌نجام ده‌دات، وه‌کو پیشتر باسمان کردوو‌ه که‌ جیاوازی نیوان نیه‌تی ئیمام و مه‌ئوم کار له‌ نویژه‌که‌یان ناکات.

۳- ئه‌گه‌ر که‌سی کاتیک که‌یشت ئیمام نویژی مه‌غریبی ته‌واو کردبوو‌ه، له‌ کاتی کو‌کردنه‌وه‌ی نیوان نویژی مه‌غریب و عیشا، ده‌توانی له‌م کاته‌دا به‌نیه‌تی نویژی مه‌غریب له‌گه‌ل ئیمام نویژه‌که‌ی ئه‌نجام بدات له‌ کاتیکدا ئیمام نویژی عیشا ئه‌نجام ده‌دات، کاتیک ئیمام هه‌لده‌ستیه‌وه‌ بو‌پکاتی چواره‌می نویژی عیشا، ئه‌م ده‌توانیت نیه‌تی جیا‌بوونه‌وه‌ له‌ ئیمام به‌ینیت و ته‌حیات بخوینیت و سه‌لام بداته‌وه‌، پاشان بگاته‌ نویژی عیشای ئیمامدا و له‌ دوا‌ی سه‌لام دانه‌وه‌ی ئیمام هه‌ستیه‌وه‌ و نویژه‌که‌ی ته‌واو بکات، له‌سه‌ر بو‌چوونی هه‌ندی له‌ زانیان.

* تنبيهی //

۲-نویژی عه سر له گه ل مه غریب کونا کریته وه.

٤-نویژی مه‌غریب له گه‌ل نویژی عی‌شا کو‌ده‌کریت‌ه‌وه، چ نویژی مه‌غریب ببه‌ی بو‌لای عی‌شا یان به‌ پی‌چه‌وانه‌وه نویژی عی‌شا بیتنی بو‌لای مه‌غریب.

پایه سیسم

زهکات دان

بابه تهكالي لهم به شه

۷۳	حوکمی له دانی زهکات
۷۵	مهرجه کانی واجب بوونی زهکات* (اشروط و حقوق الازکات)
۷۷	نایا زهکات واده له مالی مبادل و پت نه ملدا
۷۷	لهو به شانیهی که زهکات لپبالدا واجبه
۷۷	زهکاتی لالتون و زیو
۷۸	رادهی زهکاتی ریر و ریرو (نصاب الذهب والفضة)
۸۰	تیکمل کردی ریر و ریرو نو ته واکردی رادهی نصاب (النصاب)
۸۱	زهکاتی پاره وکاغز و سنده بالکپیهکان
۸۲	چونیتی دهرکردنی زهکاتی پاره
۸۲	زهکاتی خشل (زیر و زیو)
۸۳	زهکات له مووچه و کریی دابوو وکرتی دوهکان و کریی روزانهدا
۸۴	زهکاتی مالیک که درایت به مهرر
۸۵	که سبک مهرزی له مهر بیت نایا زهکاتی له سهره
۸۵	زهکاتی مارهپی لافرهکان
۸۶	مهرجه کانی واجب بوونی زهکات له لازه لاند
۸۷	لازه لکان چوار جورن
۸۸	زهکاتی وشر
۹۲	زهکاتی ره شه و لاخ (مانگا)
۹۴	زهکاتی مهر و بز
۹۶	چند تیبیبیه کی گشی له زهکاتی لازه لاند
۹۸	زهکاتی مالی بازارگانی
۹۸	حوکمی مالی بازارگانی
۹۹	مهرجه کانی زهکاتی مالی بازارگانی
۱۰۰	چونیتی زهکات دان له مالی بازارگانیدا
۱۰۰	نایا زهکات له مالی بازارگانیدا له خودی مال که دده بیت یا له ترجه کهی
۱۰۱	زهکاتی دانه و نله و بهر و بووم
۱۰۱	رادهی زهکاتی دانه و نله
۱۰۳	بری زهکاتی واجب له دانه و نله و بهر و بوومدا
۱۰۴	زهکاتی زهیتوون
۱۰۴	زهکاتی هه بگوین
۱۰۵	پیش خستنی زهکات
۱۰۵	دواختنی زهکات
۱۰۶	نهوانه زهکاتیان پت دهریت
۱۰۸	چند تیبیبیه که دهر باره زهکات به شپوه په کی گشی
۱۱۰	زهکاتی سهر فیتره (زکاه الفطر)
۱۱۰	حوکمی زهکاتی فیتر
۱۱۱	زهکاتی فیتر کات واجب دهریت
۱۱۲	لهو جوره خوراکانهی که دهریت به زهکاتی میر (المطر)
۱۱۲	نایا دروسته زهکاتی (فیتر) به پاره دهر بکرت

یه‌کینکی تر له پایه‌کانی ئیسلام زه‌کات دانه:

زه‌کات: واته/ پاک بووبه‌وه‌و گه‌شه‌کردن یان به‌رکەت تی خستن، چونکه ئەو کەسە‌ی زه‌کات ده‌دات خوی پاک کردووه‌ته‌وه له‌پیسکه‌یی، وه‌ ماله‌که‌ی گه‌شه‌و به‌ره‌که‌ت دار ده‌بی به‌ هوی زه‌کات دانه‌وه، وه‌کو خوای گه‌وره‌ فهرموویه‌تی:

تَاخُدْ مِنْ تَمَرِهِمْ سِدْقَةً تَنْصُرُهُمْ وَتَرْكُهُمْ يَبْهَتُ [الموبة]

واته/ ئە‌ی محمد(دروودی خوای له‌سه‌ربی) له‌ سامانه‌کانیان زه‌کات و سه‌ده‌قه وه‌ربگره‌ دل و ده‌روونیان پی پاکه‌وه‌که، هه‌تا له‌ گونا‌هه‌کانیان پاک ببه‌وه‌ و، چاکه‌کانیان فراوان بیت، هه‌روه‌ها زه‌کات بریکی که‌مه که‌ مروفی موسلمان له‌ماله‌که‌ی ده‌ری ده‌کات که‌ ده‌بیته‌هوی سرینه‌وه‌ی تاوانه‌کان و وه‌ چاکه‌کردن له‌گه‌ل دروست کراوه‌کانی خوای گه‌وره‌دا، وه‌ هه‌روه‌ها زه‌کات دان ده‌بیته‌ هوی خوشه‌ویستی نینوان مروقه‌کان، چونکه‌ کاتی ده‌وله‌مه‌نده‌کان زه‌کاته‌کانیان ده‌دن به‌ هه‌ژاره‌کان ئە‌وه ئە‌و بق و کینه‌یه‌ی که‌ له‌ دلیاندایه‌ پاک ده‌بیته‌وه به‌رامبه‌ر ده‌وله‌مه‌نده‌کان، هه‌روه‌ها زه‌کات دان ده‌بیته‌هوی دابه‌زینی خیر و خیرات له‌ ئاسمانه‌وه، وه‌به‌پێچه‌وانه‌وه به‌ نه‌دانی ده‌بیته‌هوی ریکری له‌خه‌یرو خه‌یرات، وه‌کو پی‌غه‌مبه‌ری خودا(دروودی خوای له‌سه‌ر بی) فهرموویه‌تی: (مَنْ مَعَ قُوَّةٍ رَكَاهُ أَمْوَالَهُ إِلَّا مَغْرًا الْفُطْرَ مِنْ الشَّمَاءِ)

و نه/هر نه ته وهیه ک زه‌کاتی ماله‌کانیان نه‌دهن و ریگری بکن، ئیلا باران باریبیان لی ده‌گیریت له ئاسمانه‌وه، هه‌روه‌ها زه‌کات دان یارمه‌تی ده‌ری لی قه‌وماوان و تیکوشه‌ران و کویله‌کان و گه‌شتیاران و قه‌رزاران، هه‌ر له‌به‌ر ئه‌مه‌یه زه‌کات دان سوود و قازانجی زوری تیدایه بو مرو‌قایه‌تی، هه‌ر بویه دانراوه به پایه‌یه‌ک له پایه‌کانی ئیسلام.

حوکمی نه‌دانی زه‌کات

حوکمی نه‌و که‌سانه‌ی که زه‌کاتی ماله‌کانیان نه‌دهن دوو جورن:-

١- که‌سیک ئینکاری واجیبتی زه‌کات دان بکات و باوه‌ری پی نه‌بیت، به تیکرای زانایان بی باوه‌ره، له‌به‌رئه‌وه‌ی قورئان و پیغه‌مبه‌ری خودای (دروودی خوای له‌سه‌ر بیت) به‌دروو خستووه‌ته‌وه، چونکه چه‌ندین به‌لگه له‌سه‌ر واجیبتی زه‌کات دان هاتووه.

٢- که‌سیک باوه‌ری به واجیبتی زه‌کات دان هیه، به‌لام له‌به‌ر پیسکه‌ی و ره‌زیلی زه‌کات نادان، له‌پیشه‌وا ئه‌حمه‌ده‌وه هاتووه که فهرموویه‌تی:

ان کما سجد بکسر کدک صاۃ کسلا واته/ئه‌وه‌ی زه‌کات نادان له‌به‌ر ره‌زیلی بی باوه‌ر ده‌بی وه‌کو ئه‌و که‌سه‌ی که نوێژ بکات له‌به‌ر ته‌مه‌لی، هه‌روه‌ها خوای که‌وره‌ش ده‌رباره‌ی بی باوه‌ران فهرموویه‌تی:

وَأَتَى الْبَنَاتِ وَأَتَى الْزَّكَاةَ فَأَخَذَهُنَّ فِي الدِّينِ

[التوبة ٣٥]

واته ئه گهر په شیمان بوونه وه له هاوبهش بریاردان، وه سویژیان ئه نجام داو وره کاتی ماله کانیان دا، ئه وه براتانن له ناسدا، بویه هندی له زانایانی جهابیله دهرباره ی ئه م ئایه ته فهرموویانه نه ری (نه فی) برایه تی له نایندا ناکریت، مه گهر به دهرچوون له ئاین نه بیت، وه خوای گهرهش ثباتی برایه تی کردووه له سهر ئه م سی خاله. په شیمان بوونه وه له هاوبهش دانان (التوبة من الشرك)، وه ئه نجام دانی نویژ (وإقامة الصلاة)، زهکات دان (وإيتاء الزكاة)، به لام لای زوربه ی زانایان: - ئه و که سه ی که له بهر چروکی زهکات نادات بی باوهر نابیت، به لام تاوانی گهره ی ئه نجام داوه به نه دانی زهکات، بویه ده که ویته ژیر ویستی خوای گهره وه که ئایا لیلی خوش ده بی یان نا، مهر وه کو پنه مبه ری خودا (دروودی خوای له سهر بی) دهرباره ی ئه و که سانه ی زهکات نادهن فهرموویه تی:

(ثُمَّ يَرْى مَسِيلُهُ إِذَا إِلَى الْجَنَّةِ وَإِنَّا إِلَى النَّارِ).^۱

واته پاشان ږیکای پی نیشان ددری یان بو به هشت یان بو ناگر، واته ئه م فهرمووده ی به لگه یه له سهر ئه وه ی که بن باوهر نابی به نه دانی زهکات، چونکه ئه گهر بی باوهر بووایه ږیکه ی به هشتی بو نه بوو، ده ست به جی ده ی فهرموو بو ناگره، والله اعلم.

(۱) أخرجه المسلم برقم (۹۸۷).

مسرد مكاني وادع بجهتي زكاة* (شروط وجوب
الزكاة)

[illegible]

۲. السلام بود (السلام) و این بیت را در
 ماه رمضان به نوحه می بخوانند (البیت) و در
 خواجه گورده فرموده‌اند

[illegible]

۳ رەمبەر ئەدۇمالە مەر بەندە ئىدى ئەلە، دۆشەننىڭ قاتنا
راپتەردىكى سول رېس مەر و سىر و دوشەن و مەك كەتەن
جۇ و خورما و مىنوژ).

هذه نسخة من كتابي في تاريخ مصر
منذ الفتح الإسلامي حتى الآن
والله اعلم بالصواب

له‌هه‌ندیکیان ده‌که‌ین له‌ دواتردا.

۴- ده‌بیت ماله‌که گه‌یشتبیته جه‌دی نیت‌صاب (النصاب) بیان ناستی زه‌کات، که‌هر به‌شه‌وه نه‌ندازه‌ی خوی هه‌یه، که‌ دواتر باسی لیده‌که‌ین، چونکه‌هر مالیک نه‌گاته راده‌ی زه‌کات، زه‌کاتی تیدا واجب نییه.

۵- ده‌بیت ماله‌که سالیکی کوچی (محری) به‌سه‌ردا تیپه‌ر بووبیت، وه‌ سه‌ره‌تای ساله‌که‌ش له‌و کاته‌وه ده‌ست پیده‌کات که‌ ماله‌که ده‌گته راده‌ی زه‌کات، هر کاتی ماله‌که‌ی گه‌یشته راده‌ی زه‌کات سالیکی کوچی هه‌ژمار ده‌کات پاشان زه‌کاتی ماله‌که‌ی ده‌دات، به‌لام ئه‌م مه‌رجه زه‌کاتی دانه‌ویله و به‌رووبوومی کشتوکالی ناگریته‌وه، چونکه‌ ئه‌م جورانه‌هر له‌روژی چینه‌وه‌و دوریندا، ده‌بیت زه‌کاته‌که‌ی ده‌ر بکریته، چاره‌ری ئه‌وه ناکری سال به‌سه‌ریداتیپه‌ریت، هر وه‌کو خوی گه‌وره فه‌رموویه‌تی:

خوای گه‌وره فه‌رموویه‌تی [معه] واته‌له‌ روژی دروینه‌و میوه‌ چینیشتا به‌شه‌که‌ی خوا جیا بکه‌نه‌وه، واته زه‌کاتی لیده‌ن.

۶- ده‌بیت ماله‌که مالی ته‌واوی خوی بیت، مالی که‌سیکی تر نه‌بیت، چونکه‌ خوی گه‌وره فه‌رموویه‌تی:

خوای گه‌وره فه‌رموویه‌تی [معه] واته‌له‌ ماله‌کانیان زه‌کات و خیر وهر بگره.

نایا زهکات واجبه له مالی مندال و بی عه‌قلدا

زانایان له باره‌یه‌وه دوو بوچوو بیان هه‌یه:-

۱- لای پیشه‌وا نه‌بو حه‌نیفه‌و هه‌ندی له سه‌له‌ف زهکات له مالی مندال و بی عه‌قلدا واجب نییه، چونکه‌ناسه‌پیندری به‌سه‌ریاندا بیان ته‌کلیفیان له‌سه‌ر نییه.

۲- لای زوربه‌ی زانایان زهکات واجبه له مالی مندال و بی عه‌قلدا به‌گشتی، چونکه به‌لگه‌کان واجبیتی زهکات ده‌رده‌خات له مالی ده‌وله‌مه‌ند به‌گشتی، مندال و بی عه‌قلی جیانه‌کردووه‌ته‌وه، وه‌کس و کاره‌که‌یان هه‌ل ده‌سی به‌ده‌رکردنی زهکاتی ماله‌کاییان، هه‌روده‌ها له هه‌ولانی پیعه‌مبه‌ری خودا(دروودی حوای له‌سه‌ر بی) بوچوونی پیشه‌وا عومه‌ر و عه‌لی و ئیبی عومه‌ر و جابری کوری عبد الله یشه‌اره‌زای خوایان له‌سه‌ر بی).

ئه‌و به‌شانه‌ی که زهکات تییا‌ندا واجبه

ئه‌و به‌شانه‌ی که زانایان حیا‌وازیان نییه تیایدا نو دانه‌ن:-

(ئالتون و زیو-ووشتر و ماگا و مه‌ر و بز و گه‌نم و جو و خورما و مینوژ).

زهکاتی ئالتون و زیو

زهکات له زیر و زیودا واجبه ئه‌گه‌ر بگاته راده‌ی زهکات

دان، وه سالیکی کوچی به‌سهردا تیپه‌ربووبیت، وه‌یه‌ک جار
زه‌کاتیان لی دهریت له‌هر سالی‌کدا.

پاده‌ی زه‌کاتی زیو و زیو (نصاب الذهب والفضة)

ریر ره‌کامی لی ندریت هه‌تا نه‌گاته بیست دینار (۲۰ مسقال)
کاتیک گه‌یشت بیست مسقال وه سالیکی کوچی به‌سهر دانانیدا
تیپه‌ری نه‌وا چاره‌کی ده‌یه‌کی (بُغ الغنر) زه‌کاتی له‌سهره، واته
له‌چل به‌شدا یه‌ک به‌ش (که‌واته له‌بیست مسقالدا نیو مسقال
زه‌کاتی له‌سهره، هر چنده زیاتر بی به‌و شیوه یه‌هه‌ژماری
ده‌که‌ی.

هه‌روده‌ها زیویش زه‌کاتی له‌سهر نییه هه‌تا نه‌گاته دوو
سهر دیره‌م (۲۰۰ درهم)، کاتی گه‌یشتنه دوو سهر دیره‌م
وه سالیکی به‌سهر دانانیدا تیپه‌ری نه‌وه چاره‌کی ده‌یه‌کی (بُغ
الغنر) زه‌کاتی له‌سهره، واته له‌چل به‌شدا یه‌ک به‌ش، هر
وه‌کو پیغه‌مبه‌ری خودا (الله) فهرموویه‌تی:

لَسْ عَمَلِكْ شَيْءٌ - بَعِي فِي نَهْمٍ حَتَّى تَكُونَ لَكَ عَشْرُونَ دِينَارًا، وَدَاكُتْ
لَكَ عَشْرُونَ دِينَارًا وَحُلْ عَمَلُكَ اِخْوَلْ فَمِنْهَا صَفْ دِينَارًا، فَمَا رَانَ فَبِحَسَبِ
ذَلِكَ.^۱

هه‌روده‌ها دهرباره‌ی زیویش فهرموویه‌تی (الله) (لَسْ عَمَلُكَ شَيْءٌ)
حَسْ اَوْقِ مَسْ سَوْرَقْ صَدَقْ.

(۱) أخرجه أبو داود برقم (۱۵۷۳)، و صححه الألباني.

(۲) أخرجه البخاري برقم (۱۴۸۴) ومسلم (۹۷۹).

واته || له پینچ و قییه کهم تر له زیو زهکات نییه، که (پینچ و قییه = ۲۰۰ دیرهمه)، چونکه یهک و قییه = ۴۰ دیرهمه، یهک دیرهمه میش = ۲.۹۷۵ گرام، که واته (۲۰۰) دیرهمه = ۵۹۵ گرام زیو

ههروهها (۲۰) مسقال زیریش به گرام = ۸۵ گرام ریر، چونکه یهک مسقال زیر = ۴.۲۵ گرام (گرام) له کویدا

به لام له ئیستادا یهک مسقال ریر = ۵ گرام، ۸۵ گرام ریر + ۵ گرام = ۱۷ مسقال زیر، که واته له ۱۷ مسقال زیری عیار (۲۴) دا زهکات دهکه ویت، به لام نه گهر ریره که عیار (۲۱) بوو نه وه له ۱۹.۵ مسقالدا زهکات دهکه ویت. وه نه گهر ریره که عیار (۱۸) بوو نه وه له ۲۲.۵ مسقالدا زهکات دهکه ویت. والله اعلم.

تییینی // نیسانی عیار (۲۱ و ۱۸) بهم ریگهیه دهرده کریت

(کیشی زیر $\times ۲۱$) $\div ۲۴$ = کیشی زیره که به عیار (۲۴) (کیشی زیر $\times ۱۸$) $\div ۲۴$ = کیشی زیره که به عیار (۲۴) بونموونه: که سی (۱۰۰) گرام زیری عیار (۲۱) به کی ههیه نه وه ($\times ۱۰۰$) $\div ۲۴$ = $\div ۲۱۰۰$ = ۸۷.۵ گرام زیری عیار (۲۴) نه گهر بیکهین به مسقال ($\div ۵$) = ۱۷.۵ مسقال زیری عیار (۲۴) چونکه یهک مسقال = ۵ گرام، پاشان ترخی (۱۷.۵) مسقال زیری عیار (۲۴) چهنده له ۱۰۰ دا (۲.۵) زهکات دهرده کریت. والله اعلم.

تيکه ل کردنې زیر و زیو بو ته واکردنې راده نصاب (النصاب)

نه گهر کسی خاوه نې همدی له زیر یی نه گشتیته راده
رهکات، وه خاوه نې همدی له زیویش یی نه گشتیته راده
رهکات، نایا دهیت تیکه لیاں بکات بو نه وودی به هر دووکیان
بگته راده ریه ریه و ودره کاته کیه یی بدات یان یا، بو نموده
کسی خاوه نې (۱۵) مسقال زیر و (۱۵۰) دیر همدی زیو، هیچ
کامیاں نه گشتووه به راده ریه ریه، نایا دهیت هر دووکیان
تیکه ل بکات بو نه وودی بکات به راده ریه ریه، وه رهکات یان لی
بدات یان به خیر رهکات یان له سر نییه چوکه هیچ کامیاں
نه گشتووه به راده ریه ریه، لهم باره یه شه وده رانایان دوو
رای جیا وازیان هیه:-

۱ زوریه زانایان و دکو حنه فییه کان و مالکیه کن و
وهریو تیکیش له پشه و نه حمه دود فهرمووینه دهیت زیر و
ریوکه تیکه ل بکریت بو نه وودی راده ریه ریه ته واکر،
پشان زده کاته کیه وهر بکریت، نه لگه یه شین نه ووده که زیر و ریو
هر دووکیان پاره و سوور و قازانجیان یه که، وه مه هست
نپایاندا کرین و فروشته، واته نه گهر کسی خاوه نې (۱۰) مسقال
زیر و (۱۰۰) دیر همدی زیر و دهیت، رهکات یی له سره

۲ ریواری شافیه کان و ریوایه تیک له پشه و نه حمه و
رای نیی حرم و نه لایان و نسر عوسه سیش نه ووده که
بابی تیکه ل بکری چوکه زیر و ریو دوو ره که ری حرم
جیا وازن و هریه که یان راده ریه ریه نایه نې حوی هیه

هەر وه‌کو چون مانگا و مهر تیکه‌ل ناکرین، وه هه‌ریه‌کیان راده‌ی خوی هه‌یه له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا مه‌به‌ست له‌ مانگا و مهردا یه‌که، که هەر دووکیان بو زیاد کردن و گه‌شه‌کردنه.

رای په‌سه‌ندن: - ئه‌وه‌یه که زیرو زیو تیکه‌ل ناکرین بو ئه‌وه‌ی راده‌ی زه‌کات ته‌واو بکه‌ن، چونکه هەر یه‌که‌یان راده‌ی زه‌کاتی تایبه‌تی خوی هه‌یه، هەر وه‌کو له‌پیشتردا باسی راده‌ی زه‌کاتی زیرو زیومان کرد، له‌ فهرمووده‌کانی پیغه‌مبه‌ری خودا (دروودی خوای له‌سه‌ر بی).

زه‌کاتی پاره و کاغەز و سه‌نده بانکییه‌کان

هەر کاتی پاره و کاغەز و سه‌نده بانکییه‌کان گه‌یشته راده‌ی زه‌کات و سالیان به‌سه‌ردا تیپه‌ری بیت ده‌بی زه‌کاتیان لی بدریت، چونکه هه‌مان حوکه‌ی زیو و زیویان هه‌یه وه هه‌مان کاری زیو و زیو ئه‌نجام ده‌دن، به‌لام زانایان جیاوازیان هه‌یه که ئایا راده‌ی زه‌کاتی پاره و کاغەز و سه‌نده بانکییه‌کان به‌راده‌ی زه‌کاتی زیر یان به‌راده‌ی زه‌کاتی زیو ده‌خه‌ملینریت، هه‌ندی له‌ زانایان به‌راده‌ی زه‌کاتی زیو ده‌خه‌ملینن، چونکه سوود و قازانجی هه‌ژارانی زیاتر تیدایه، به‌لام رای په‌سه‌ند ئه‌وه‌یه به‌راده‌ی زه‌کاتی زیو ده‌خه‌ملینریت، چونکه نرخ‌ی ریو زور دابه‌زییوه له‌چاو سه‌رده‌می پیغه‌مبه‌ری خودا (دروودی خوای له‌سه‌ر بی)، به‌پینچه‌وانه‌وه نرخ‌ی زیو تاراده‌یه‌کی باش

وهكو خوي ماره ته وه.

چونځي ته ده ر كړ دني زه كاتي پاره

۱ (ريگه ي يه كه م): - كوي پاره $40 \div$ بري زه كاتي پاره كه.
 بوموونه: كه سيك (۵۰۰۰۰۰۰) ديناري هه بيت نه وا: -
 $40 \div 5000000 = 125000$ دينار، كه واته له (۵) مليون دينار (۱۲۵)
 هه زار دينار زه كاتي له سه ره.

۲ (ريگه ي دوو هم): - (كوي پاره كه $2,5 \times$) $100 \div$ بري زه كاتي
 پاره كه: يو نمونه (۲,۵ × ۵۰۰۰۰۰۰) $100 +$ $12500000 =$
 $125000 = 100$ دينار.

زه كاتي خشل (زير و زيو)

زانايان جياوازيان هه يه له باره ي زه كاتي خشلي (زير و
 زيو) ي نافرته تان، كه بگاته راډه ي زه كات:

۱- لای زور به ي زانايان و ئيبنول عومهر و جابر و عائشه
 و نه سمای كچي نه بو به كر (ره زاي خوايان له سه ربیت)، له سه ر
 نه وه ن كه خشلي نافرته تان زه كاتي له سه ر نيه، هر وه كو
 ئيبن عومهر فهرموويه تي:

(ليس في الخلفي زكاة) ، واته /زه كات نيه له خشلي نافرته تاندا.

(۱) صحيح أخرجه عبد الرزاق برقم (۸۲/۴) ودار قطني (۱۰۹/۲).

۲ لای نه بو حنیفه وئین حزم و ئین عوسه یمین و ئین بار. زهکات واجبه له خشلی نافرتهان، نه گهر بگاته رادهی زهکات (بصواب). ههروهه لای هاوه لان رای ئین عه باس و ئین مه سعودیشه، چونکه به لکه کان به گشتی هاتوووه دهر باره ی زهکاتی زیرو و زیو، وه نه م حیاوازیهش که هیه دهر باره ی خشل بو خشلیکه که حلال بیت به کارهینانی بو نافرتهان، به لام نه گهر خشلیک بوو که حرام بوو به کارهینانی وهکو خشلی قاپ و قاچاگی ریر و زیو یان تاییهت بوو به پیاوانه وه وهکو شمشیر، نه وه واجبه زهکاتیان لی دهر بکریته، نه گهر گه یشته راده ی ناستی زهکات، له گهل نه وه شدا حرامه به کارهینانیان، ههروهه نه گهر پیاویش خشلی نافرتهانی هه لگرت له ماله وه بو هه مه بهستی واجبه زهکاتی لی دهر بکات نه گهر گه یشته راده ی زهکات به بی حیاوازی له نیتوان زانایاندا.

زهکات له مووچه و کرپی خانوو و کرپی دوکان و کرپی روژانه دا

نه گهر که سیک نه وهنده پاره ی هه بوو گه یشته راده ی زهکات، له گهل نه وه شدا مانگانه و روژانه هه ندی پاره ی دهس که ویت، نه وه باشتره له گهل نه و پارانه ی که سالی به سه ردا تیپه ریوه زهکاتی نه و به شه پاره یه شی بدات، به لام ده توانیت زهکاتی نه و به شه پاره یه نه دات، که مانگانه وه روژانه دهستی که وتوووه، که سالی به سه ردا تی په ری نه و کاته زهکاتی نه و به شه ش بدات، بو نمونه/ نه گهر که سنی (۱۰) ملیون دیناری له

مالدا هه بی و سالی به سهردا تیپه ری بوو ده بیت زه کاته که ی بدات، له گه ل نه وه شدا چهند رۆژیک یان یه ک دوو مانگ پیشتر (یه ک ملیون) تری ده س که وتوو، باشتره زه کاتی ئه م یه ک ملیونه ش له گه ل زه کاتی (۱۰) ملیونه که ی تردا بدات، به لام دروستیشه زه کاتی ملیونه که نه دات هه تا وه کو سالی به سهردا تیپه ر ده بیت، پاشان زه کاتی ئه و یه ک ملیونه ش بدات.

زه کاتی مالتیک که درایت به قهرز

۱- قهرزیک ئومیدی دانه وه ی هه بیت، به وه ی که له لای که سیک بی توانای دانه وه ی هه بیت و دانی پیدابنیت، ئه وه ده بیت له گه ل ئه و پاره یه ی که له لای خویه تی وه له ماله وه یه ئه ژمیری بکات و زه کاتی هه مووی ده ر بکات، به لام دروستیشه زه کاتی ئه و پاره یه نه دات که له قهرزدا یه، کاتی وه ریگریته وه زه کاتی ئه و چهند سالی بدات که له قهرزدا بووه.

۲- قهرزیک ئومیدی دانه وه ی نه بیت، به وه ی که له لای که سیک بیت توانای دانه وه ی نه بیت، یان ئینکاری بکات که قهرزی لایه، ئه وه له م کاته دا زه کاتی ئه و پاره یه نادات که له قهرزدا یه، به لام کاتیک دهستی که وته وه ده بیت زه کاتی سالانی رابردووی لی ده ر بکات که له قهرزدا بووه، وه لای هه ندی له زانایان ته نها زه کاتی یه ک سال ده ر ده کات کاتیک وه ری بگریته وه.

كهسيك قهرزي لهسهر بټت ئايا زهكاتي لهسهره

۱- زهكات واجب لهسهر كهسيك نهگهر مالهكهي گه ښتېته راډهي زهكات و سالي بهسهردا تي په پړووبيت با قهرزاريتش بيت، نه مهش راي تازهي پيشهوا شافعييه و وه راي بن باز و ئيبن عوسه يمين و ليژنه دائيمه شه.

۲- لاي هندی زاناش نهگهر كهسي هندی مالي به دهسته وه بوو كه زهكاتي لهسهر بيت، لهگهل نه وه شدا قهرزاريت، نهگهر نه وهنده قهرزار بيت كه مالهكهي له راډهي زهكات كه م بکاته وه يان نه وهنده مالي هه بيت كه به شي قهرزاريه كهي بکات لهم كاته دا زهكات لهسهر و واجب نييه، به لام نهگهر نه ونده قهرزار بوو مالهكهي له راډهي زهكات كه م نه كاته وه نه و ده بيت زهكاتي مالهكهي خوي بدات، بو نمونه نهگهر كه سي (۲۰) مسقالي هه بيت، به لام (۵) مسقال قهرزاريت، نه وه زهكاتي لهسهر واجب نييه، چونكه (۱۵) مسقالي مالي خويه تي و نه گه ښتو وه به راډهي زهكات، به لام كه سيك نهگهر (۲۰) مسقال ئالتووني هه بيت، به لام (۵) مسقال قهرزار بيت، نه وه ده بيت زهكاتي (۲۵) مسقاله كه بدات، چونكه گه ښتو وه به راډهي زهكات مالهكهي.

زهكاتي ماره يي ئافره تان

ماره يي ئافره تان سهروهت و سامانه هر وهكو سهروهت و سامانه كاني تر، ده بي زهكاتي لي ډهر بكريت نهگهر

بگات به رادهی زهکات، به لام ئه گهر ئافره ته که ماره ییه که ی وهر به گرتبیت، ههر وه کو مالی قهرز مامه له ی له گه لدا ده کری. وه کو پیشتر باسمان کرد، ههر چه نده پیشه واهه بو حه نیفه رای وایه ماره یی ئافره تان زه کاتی له سهر نییه هه تا وه کو وه ری نه گرتیت.

زه کاتی ئاژه ل

رانایان کوکن له سهر ئه وه ی زه کات واجبه له ئاژه لدا، له ووشتر و ره شه ولاخ و مه ر و بز، به لام زانایان جباوازیان هه یه که ئایا زه کات له ئه سپ دا هه یه یان نا، لای زور به ی رانایان ئه سپ زه کاتی له سهر بییه، ئه گهر بو بازرگانی نه بیت با مه رجه کانی زه کاتیشی تیدا بیت، که دواتر باس له مه رجه کانی زه کاتی ئاژه ل ده که یین، به لام ئاژه له کانی تری وه کو هیستر و گوی دریژ و ئه وانی تر زه کاتیان له سهر واجب نییه، مه گهر بو بازرگانی بن، ئه گهر بو بازرگانی بوون ئه و کاته مامه له یی مالی بازرگانیان له گه لدا ده کریت، که مالی بازرگانی ده خه ملینری به پاره، ئه گهر گه یشتبیته راده ی زه کات ئه و کاته زه کات له سهر ی واجب ده بیت.

مه رجه کانی واجب بوونی زه کات له ئاژه لاند

۱- ده بیت بگاته راده ی زه کات (النصاب): که دواتر باس له راده ی زه کاتی ئاژه لان ده که یین.

۲- ده بیت سالیکی کوچی (مجری) به سه ریدا تن په ری بیت،

الانگه في من حسی بحول غصه بحول / ره کار له ما سدا
 نیه هتا سالیکی به سهردا قیده به ریت.

۳ خوله وهر بیت (سائمه). *ah q* بهشی روری سال له پوش و له وهری دهشتییه کار که قه دهعه بییه له وهر بیت. نه مهش رای زور بهی رانایانه، جگه له پیسه هوا مالیک و له مهش که فرموویانه زهکات واجبه له نزهلدا به شیوهیه کی گشتی. چ خو له وهر بیت یار نالف پیدراو بیت یار مو بار و ئیش بیت یان نا.

۱۔ حوالہ و ہر بیت (اُن نکور السانمۃ) نہو ناژد لہی کہ بہشی روری سال لہ دہرہ وہ بلہ و ہر بیت، وہبو شیر و بیچوو و راوری بہ حیوبکریت، نہم جورہ ناژد لانہ زہکاتیاں تیدا واجبہ

۲ نالڻ پي دراو بيت (اُن تڪون معلوفه): ٿم جورده سازده
 حاومه كهي ناليڪي بوده ڪري يار سوي ددورينه وه، ٿم
 جورانه زه ڪاتيان تيدا واجب نيهه، لاي روربه ي رانايان حبوا
 له ينشهوا مالڪ.

۲ بو کری دایرایت (آن تکور عامله) نهم حوره نازده نه
خاوه نه که ی بو کری دایاره بو بار گواسته وه یار بو

(۱) خرمه ابن عاصم بن قیس و ۱۶۹۲ او محمد ۱۶۹۵ و فرزند او محمد و ۳ پسر دارد

سواربوون یان بو کیلان و ئاودان، ئەم جورانه‌ش زه‌کاتیان
تیدا نییه‌لای زوربه‌ی زانیان جیاواز له‌پیشه‌وا مالیک.

٤ بو بازرگانی دانرابینت (أن تكون معدة للتجارة): ئەو ئاژده‌لای
بو بازرگانی دانرابینت زه‌کاتی تیدا واجب‌ه‌لای زوربه‌ی زانیان،
بویه زه‌کات له‌یه‌ک ووشتر واجب ده‌بیت ئەگەر نرخه‌که‌ی بگاته
راده‌ی زه‌کات، به‌مه‌رجی بو بازرگانی دانرابینت، ئیت‌ر چ خۆ
له‌وه‌ربیت یان ئالف پندراوینت یان بو کری و سواری بیت.

زه‌کاتی ووشتر

هه‌رکه‌سی له‌ پینچ ووشتر که‌م تری هه‌بیت، نیرینت یان
می، که‌وره‌بیت یان بچووک، زه‌کاتی تیدا واجب نییه، له‌به‌ر
فه‌رموده‌که‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا (دروودی خوای له‌سه‌ر بیت)
که ده‌فه‌رموویت: (ليس فيما دون خمس دود من الإبل صدقة) ١

وا‌ه/ که‌متر له‌ پینچ سه‌ر له‌ ووشتر زه‌کاتی له‌سه‌ر
نییه، به‌لام ئەگەر بگاته پینچ سه‌ر یان زیاتر، وه‌سالیشی
به‌سه‌ردا تیپه‌ربووینت، ئەوه له‌ هه‌ر پینچ سه‌ر له‌ ووشتر،
کاوپه‌ مه‌ریکی (شاة) یه‌ک ساله‌ی تیدا واجب ده‌بیت هه‌تاوه‌کو
ده‌گاته (٢٥) سه‌ر ووشتر وه‌کو له‌م خسته‌یه‌دا پوونی ده‌که‌ینه‌وه:

رادەي زەكاتى ووشتر

لە	ھەتا	ئەندازەي زەكاتى
۱	۴	زەكاتى تېدا نىيە.
۵	۹	كاۋرىكى (شەك) يەك سالىھ لە مەر.
۱۰	۱۴	دوو كاۋر لە مەر (يەك سالىھ).
۱۵	۱۹	سى كاۋر لە مەر (يەك سالىھ).
۲۰	۲۴	چوار كاۋر لە مەر (يەك سالىھ).
۲۵	۳۵	يەك (بىت مخلص) بىت مخلص: ووشترىكى مېيە كە سالى تەواۋ كىرىت، چوڭىتە دوو سالىھ، ئەگەر نەبوو نەبوانىت (بىن لېۋى) لە جىتى بىت، بىر لىۋى ووشترىكى بىرە كە دوو سالى تەواۋ كىرىت.
۳۶	۴۵	يەك (بىت لېۋى) بىت لېۋى ووشترىكى مېيە كە دوو سالى تەواۋ كىرىت چوڭىتە سى سالىھ.
۴۶	۶۰	يەك (حَقَّة) حَقَّة ووشترىكى مېيە سى سالى تەواۋ كىرىت.
۶۱	۷۵	يەك (جَذَعَة) جَذَعَة: ووشترىكى مېيە كە چوار سالى تەواۋ كىرىت.
۷۶	۹۰	(بىت لېۋى) واتە: دوو بىت لېۋى
۹۱	۱۲۰	(حَقَّتار) واتە: دوو حَقَّة.

نهمه نهو نه‌ندازدیه‌یه که له فهرمووده‌که‌ی نه‌بو به‌کراره‌زای
 خوای لیبی (هاتووه له پیغه‌مبه‌ری خواوه‌) دروودی خوای
 له‌سهر بی. وه‌هروه‌ها زانایان کوکن له‌سهری. به‌لام نه‌گهر
 له (۱۲۰) سهر ووشتر تیپهریت، نه‌وه زانایان جیاوازیان هه‌یه
 له‌سهری، که چون زه‌کاتی لی دهریت، به‌لام لای زوربه‌ی
 زانایان نه‌ویه که له‌ههر (۴۰) سهر ووشتر (بنت لبون) یک
 دهریت به‌زه‌کات، وه‌له‌ههر (۵۰) سهر ووشتر (حقه‌) به‌ک
 دهریت به‌زه‌کات، واته: ژماره‌ی ووشتره‌کان به‌چل سهر
 یان په‌نجا سهر یان ههر دووکیان ریک دهریت، وه‌کو له‌م
 خشته‌یه‌دا پروونی ده‌که‌ینه‌وه:-

ت	سهر	نهمه نهو نه‌ندازدیه‌یه
۱۲۹	۱۲۹	سن است سور.
۱۳۰	۱۲۹	بنت احقه و دوو ست لبون.
۱۴۰	۱۴۹	دوو (حقه) و به‌ک (بنت لبون).
۵۰	۱۵۹	سن حقه.
۱۶۰	۱۶۹	چوار (ست سور).
۱۶۰	۱۶۹	سن است سور و به‌ک احقه.
۱۸۰	۱۸۹	دوو (حقه) و دوو (ست سور).
۱۹۰	۱۹۹	سن حقه و به‌ک (ست سور).
۲۰۰	۲۰۹	چوار (حقه) یان پیچ است لبون.

به م شیوه یه هه تاوه کو زیاتر بیت، واته/له هه ر چل سهر
ووشتر (بنت لبون) یک ده ریت به زهکات، وه له هه ر په نجا
سهر ووشتر (حقه) یهک ده ریت به زهکات.

چهد نیسیبیهک ده ربارده ی زهکاتی ووشتر

۱- ئه و ووشترده ی که له زهکاتدا وهر ده گیریت ده بیت
ووشتری می په بیت له هه موو کاتیکدا، ته نها له یهک کاتدا
نه بیت که نه ویش ئه گهر (بنت المخاض) نه بوو، (ابن لبون)
له جیاتی وهر ده گیریت، که ووشتریکی نیره دوو سالی ته و او
کردووه.

۲- ئه و کاورده ی (شاة) له مهر که له زهکاتی ووشتردا
وهر ده گیریت له جیاتی ووشتر، ئه گهر شهش (۶) مانگی ته و او
کردبیت هه دروسته بدریت به زهکات، (جذعة من الضأن)
به لام ئه گهر بز ن بدریت ده بی سالی ته و او کردبیت، (ثنية من
المعز).

۳- ئه گهر خاوه ن مال له و ته مه نه ی بوی دانراوه له ووشتر،
بو ئه وده ی بیدات به زهکات، ئه گهر ته مه نی گهره تری دا به
زهکات دروسته، بو نموونه/ ئه گهر (بنت مخاض) ی له سهر بوو
ئه و (بنت لبون) یان (حقه) یه کی دا به زهکات له جیاتی (بنت
مخاض) که ئه وه دروسته، به بی جیاوازی له نیوان زانایاندا، وه
ده بیته خیر و پاداشتیکی زیاتر بو ی.

۴- ئه گهر خاوه ن مال له جیاتی شه که مه ره که، ووشتریکی دا
به زهکات، ئه مه جیاوازی له نیوان زانایاندا هیه که ئایا دروسته

یان با، لای پیشه وانه بو حه نیفه و شافعی و رای ته وای
مالکیه کان دروسته، به لام لای حه نابیله کان دروست نییه،
چونکه نه وه لادانه له فهرمووده که ی پیغه مبهری خودا (دروودی
خوای له سه ربیت) که تا (۲۵) ووشتر (شه کی) له مهر دهریت
به زهکات، رای په سند دروسته، چونکه خوای گه وره کاتیک
مهری واجب کردووه بو زهکاتی ووشتر تا دهگاته (۲۵) ووشتر،
وه کو به زهی و رحمت بو خاوهن مال دایناوه، بو نه وهی بار
قورسی نه که ویته سهری، ههروه ها زانای سهرده میش نیین
عوسه یمین له گهل نه و دایه که دروسته.

زهکاتی ره شه و لاخ (مانگا)

زانایان کوکن له سهر واجبیتی زهکاتی ره شه و لاخ که
گاته (۳۰) سهر، واته راده ی زهکاتی ره شه و لاخ، (۳۰) سهره،
نه گهر له (۳۰) سهر که متر بوو زهکاتی تیدا واجب نییه، وه کو
له م خسته یه دا پروونی ده که بینه وه:-

راده ی زهکاتی ره شه و لاخ.

له	هه	زهکاتی بیدا سه.
۱	۲۹	بهک (تسع) یار بهک (تبعه)، تسع گوهره که به کی
۳۰	۲۹	بیره که بهک سالی ده و او کردووه، چوووه به دوو
		ساله وه تبعه گوهره که به کی من به که بهک سالی ته وو
		کردووه چوووه دوو ساله وه، بوبه پنده و تر لب (تبع)
		چووکه شوین دایکیران ده که وو.

ب	لایه	نامده و آریستم
۴۰	۵۹	بهك (مُسْنَه) مُسْنَه: نوینگیکی میبه دوو سالی ته‌واو کردوووه، بویه پی ده‌وئریت (مُسْنَه) چونکه دانی ده‌ر کردوووه،
۶۰	۶۹	دوو اتبع.
۷۰	۷۹	بهك (تبع) و بهك (مُسْنَه).

پاشان له ههر سی (۳۰) سهر ره‌شه‌ولاخ (تبع) یک ده‌دهریت به
زه‌کات، وه له‌ههر (۴۰) سهر ره‌شه‌ولاخ (مُسْنَه) یه‌ک ده‌دری به
زه‌کات، واته: ژماره‌ی ره‌شه‌ولاخه‌کان به‌سی سهر یان چل
سهر یان به ههر دووکیان ریک ده‌خریت، وه‌کو له‌م خشته‌یه‌دا
پروونی ده‌که‌ینه‌وه:

له	هه‌ه	ته‌دارسی ره‌کات ده
۸۰	۸۹	دوو (مُسْنَه)،
۹۰	۹۹	سی (تبع)،
۱۰۰	۱۰۹	دوو (تبع) و بهك (مُسْنَه)،
۱۱۰	۱۱۹	بهك (تبع) و دوو (مُسْنَه)،
۱۲۰	۱۲۹	چوار (تبع) یان سی (مُسْنَه).

پاشان بهم شیواره ههنا وهکو رور تر بیت، واته: له هه ر سی
سه ره شه و لاخ (ته بیع) یک ده ریت به زه کات، وه له هه ر (٤٠)
سه ره شه وه لاخ (مُسْنَه) یه ک ده ریت به زه کات،

تبیعی

١- زانایان کوکن له سه ره نه وهی که گویره کهی نیر (تبیع)
وه ده گیریت له زه کاتی ره شه وه لاخدا له جیاتی گویره کهی
می به (تبیعه).

٢- زانایان جیاوازیان ههیه که ئایا نوینگی نیر (المُسْنَه)
وه ده گیریت له زه کاتی ره شه وه لاخدا له جیاتی نوینگی
می (المُسْنَه) یان نا، به لای زور بهی زانایانه وه دروست نییه
وه ده گیریت، چونکه فهرمووده کان باس له نوینگی می به
ده کهن.

٣- گامیش هه مان حوکی ره شه وه لاخی ههیه له زه کات
داندا، واته هه ر وهکو ره شه وه لاخ زه کاتی گامیش ده ریت.

زه کاتی مهر و بز

را دهی (نصاب) زه کاتی مهر و بز (٤٠) سه ره، واته هه تا وهکو
نه گاته (٤٠) سه ره زه کاتی تیدانییه یان واجب نابیت، که گه یشته
(٤٠) سه ره کاو ره مه ریکی (شاه) یه ک سآلهی تیدا واجب ده بیت،
هه تا وهکو (١٢٠) سه ره، وهکو له م خسته یه ی خواره وه پوونی
ده کهینه وه:-

پادەي زەكاتی مەپ و بزن

نەدارەي زەكاتەكە	لە	هەپ
زەكاتی تەیدا بیه،	۱	۳۹
یەك كوری (شاة) بەك سألە،	۴۰	۱۲۰
دوو كاوپ (شاتن)،	۱۲۱	۲۰۰
سێ كاوپ (ثلاث شياه)،	۲۰۱	۳۹۹

پاشان لە هەموو (۱۰۰) سەری كاوپێکی (شاه) یەك سألەي دەكەویتە سەر، وەكو لەم خشتەي تردا پروونی دەكەینەوه:-

نەدارەي زەكاتەكە	لە	هەپ
چوار كاوپ (شاة)،	۴۰۰	۴۹۹
پنج كاوپ (شاة)،	۵۰۰	۵۹۹
شەش كاوپ (شاة)،	۶۰۰	۶۹۹
هەوت كاوپ (شاة)	۷۰۰	۷۹۹

به هم شواره هه‌نا وه‌کو رور ترست له هه‌موو (۱۰۰) سه‌ری
یه‌ک کور ده‌دریت به‌ره‌کت لای زوربه‌ی رابایان

لایله

۱ رابایان کوکر به‌سه‌ر ئه‌وه‌ی که برن هه‌مان حو‌کمی
مه‌ری هه‌یه، بو نمووه/که‌سی (۲۰) سه‌ر مه‌رو (۲۰) سه‌ر
بزنن هه‌بیت زه‌کات ده‌که‌وینه سه‌ری.

۲ ئه‌و کاوره‌ی که ده‌دریت به زه‌کات دروسته چ له‌مه‌ر بیت
یان برن، بیر یار می بیت، که ئه‌مه‌ش رای حه‌نه‌فیه‌کان و
مالکیه‌کان و ئه‌بین حه‌زمه.

چهند تێبینیه‌کی گشتی له زه‌کاتی ئاژه‌لاند

۱ هه‌رکه‌سیک ئاژه‌له‌کانی گه‌یشه راده‌ی زه‌کات، وه له
ماوه‌ی ئه‌و سله‌دا هه‌ندی له ئاژه‌له‌کانی بیچووبان بوو‌اران
ئه‌وه پێویسته زه‌کاتی هه‌موویان ده‌ربکریته، کاتی سال
به‌سه‌ر ئاژه‌له گه‌وره‌کاندا تی په‌ری، واته بیچووده‌کاش
هه‌ژمار ده‌کری له کاتی زه‌کات دانه هه‌ر وه‌کو گه‌وره‌کر
ئه‌مه‌ش پای زۆریک له زانایانه.

۲ ئه‌و زیادانه‌ی که له بیوان دوو فهرردایه که‌پیی ده‌وتری
(الأوقاص) عه‌فوو لی‌بورسی له‌سه‌ره لای زوربه‌ی رابایان، بو
نموونه ئه‌و سه‌ر مه‌راهی که له نیوان (۴۰) بو (۱۲۰) دایه
زه‌کاتی له‌سه‌رنیه، واته که‌سیک (۴۰) سه‌ر مه‌ری هه‌بیت یه‌ک

کاوړ زهکات ددهات به هه مان شیوه، (۱۲۰) سه ریشی هه بیت
 هر یهک کاوړ ددهات به زهکات، نهو زیاده یه ی سه روی (۴۰)
 سه ره ته تا (۱۲۰) سه ره عه فووی له سه ره.

۳- نابیت باشتیرین ناژه له کان هه لیریت بو زهکات، مه گهر
 خاوه نه که ی رازی بیت، هه روه ها نابیت ناژه لی عه ییداریش
هه لیریت یان وه بگیری ت، وه کو نه خوش و پیرو لاواز و
 کویر و شه لیش که ببیته هو ی لاواز بوونی.

۴- نهو که سانه ی ناژه لی هاو ده به ش (شهریک) یان هه یه پیکه وه،
 نابیت له ترسی زهکات، له کاتی زهکات دان له یه کیان جیا بکه نه وه
 بو نه وه ی زهکات نه دهن، بو نمونه / دوو که س شهریکن هر
 یه که یان (۳۰) سه ره مه ری هه یه، که به هه ردو وکیان ده گاته (۶۰)
 مه ر، که کاوری کی (شاه) له سه ره، بو نه وه ی زهکات نه دهن له
 یه کیان جیا ده که نه وه، وه هه ری هه که یان (۳۰) سه ره مه ره که ی خوی
 ده بات، له م کاته دا هیچیان زهکات ناکه ویته سه ریان، چونکه
 (۳۰) سه ره مه ر زهکاتی تیندا نییه، وه کو پیشتر باسما ن کرد،
 نه م جوړه کارانه ناشه رعیه و دروست نییه و هه ر دوو لایان
تاوانبار ده بن، وه هه روه ها نهو که سانه ش که له کاتی زهکات
 داند مال ه کانیا ن تیکه ل ده که ن بو نه وه ی زهکاتی که مییان
 بکه ویته سه ر، نه م کاره ش نا شه رعیه و تاوانبار ده بن و
 زهکاته که شیان هر له سه ره ده میتی، بو نمونه / دوو که س هر
 یه که یان (۴۰) سه ره مه ری هه یه، له م کاته دا هه ری هه که یان کاوړی
 (شاه) له مه ر زهکاتی له سه ره، مال ه کانیا ن (ناژه له کانیا ن) تیکه ل
 ده که ن که به هه ردو وکیان (۸۰) سه ره ده کات، وه له م کاته دا (۸۰)

سهر یهک کاور زهکاتی له‌سهره، بو یه ههر دووکیان یهک کاور ددهن به زهکات، که نه‌میش به ههمان شیوه دروست نیه.

۵- پارهدان له‌جیاتی ناژه‌له‌که له کاتی زهکات داند، واته نرخ‌ی ناژه‌له‌که چهنده که ددریت به‌زهکات، نرخه‌که‌ی بدهیت به‌زهکات له جیاتی ناژه‌له‌که، نه‌م کاره‌لای زوربه‌ی زانایان دروست نییه. چونکه فهرمووده‌کان جور و ره‌گه‌زی ناژه‌له‌که‌ی دیاری کردوووه‌که ددریت به زهکات، به‌لام لای ریبازی حهنه‌فیه‌کان دروسته نرخ بدریت له زهکاتدا، چ زهکاتی ناژه‌ل بی یان زهکاتی فیترا (الفطر) بیت یان نه‌زرو که‌فاره‌ت بیت، وه لای هندی له زانایانیش بو کاتی پیویست یان بو به‌رژه‌وه‌ندی دروسته وه‌کو که‌سی (۵) سهر وشتری هه‌یه که کآوری له مهر زهکاته‌که‌یه‌تی، وه کاوره‌که‌شی لا ده‌ست ناکه‌ویت، دروسته پاره‌که بدات به زهکاته‌که.

زهکاتی مالی بازارگانی

مالی بازارگانی نه‌و ماله‌یه که بو کرین و فروشتن داده‌نریت به مه‌به‌ستی قازانج و سوود.

حوکمی مالی بازارگانی

لای زوربه‌ی زانایان زهکات له مالی بازارگانیدا واجبه، وه‌کو خوای گه‌وره فهرموویه‌تی:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتُوا مِنْ حَيْثُ مَا كُنْتُمْ﴾ [البقرة: ۱۱۰]

[وايه/ئهي ئهوانهي باوه پتان هيناوه ببه خشن له پاكترين
وحه لال ترين شت كه به دهستان هيناوه]

ئيبن ئه له عربي فهرموويه تي: زاناكانمان فهرموويانه
ووتهي (ماكسبئم) واته: ئه و ماله ي كه له بازرگاني دهستان
كه ووتوو، ههروه ها له بهر چه ندين به لگهي تر كه به
شيويه كي گشتي هاتوو، هه رچه نده لاي هه ندي له زاناياني
وهكو ريبازي زاهيرييه كان و پيشهوا ئه لباني و شهوكاني و
صديق خان و ئيبن جهزم بو ئه وه چوونه كه زهكات له مالي
بازرگانيدا واجب نيه، راي په سه نده ئه وه يه زهكات له مالي
بازرگانيدا واجبه وهكو زوربه ي زانايان فهرموويانه، چونكه
ئه گه ر زهكات له مالي بازرگانيدا واجب نه بيت ئه وه زوربه ي
دهوله مه نده كان زهكات ناكه ويته سهريان، چونكه زوربه ي
ماله كانيان له بازرگانيدا يه (التجارة).

هه رجه كانی زهكاتی مالی بازرگانی

۱- بگاته راده ي زهكات (النصاب): واته نرخي ماله بازرگانیه كه ي
نرخي (۲۰) مسقال ئالتوون بيت، ئه گه ر كه متر بوو له راده ي
زهكات ئه وه زهكاتي تيدا واجب نيه.

۲- ساليكي كوچي (هجري) به سه ر ماله كه دا تي په ريبيت.

۳- نيه تي بازرگاني هه بيت له ماله كه دا: واته/كاتي بوو به

خاودنی ماله که بیه تی نه و دی لی بینیت که بو بازرگانیه تی.

چونیتی زه کات دان له مالی بازرگانیدا

دهیت مالی بازرگانیه که بخه ملینریت به پاره به مایه و قازانچ و هه لگیراو قهرزیک که ئومیدی دانه و دی هه بیت، پاشان زه کاته که ی بدات له گهل نه و مالی که هه یه تی له پاردهی دانراو، که چل یه که، وانه له چل دیباردا یه ک دینار یان له چل هه زاردا یه ک هه زار.

نایا زه کات له مالی بازرگانیدا له خودی ماله که ده دهیت یان له نرخه که ی (قیمه ته که ی)

زوربه ی زانایان بو نه و نه چونه که واجبه له نرخی نه و مالی که بو بازرگانیه زه کات بدریت، وه دروست نییه زه کات له خودی ماله که بدریت، بو نمونه که سی دوکاندار بیت، زه کاتی دوکانه که ی له شت و مه کی دوکانه که بدات به زه کات نه ک پارده که ی نرخه که ی، نه مه لای زوربه ی زانایان دروست نییه، به لام لای پیشه و نه بو حه نیفه و ووته یه کی پیشه و نه شافعی نه و دیه که باررگان به ویستی خویه تی که نرخی ماله که بدات یان خودی ماله که بدات.

زهکاتی دانه ویله و بهروبووم

خوای که وره زهکاتی دانه ویله و بهروبوومی واجب کردوه
وهکو فهموویه تی:

﴿ تَأْتِيهَا الذَّمُّ عَامَّتُوا أَنْفُسَهُمْ مِنْ طَيْبَتِ مَا كَسَبُوا وَهَئِهِ ﴾
[حاکم] و هه/ئهی ئه وانهی
باوهرتان هیناوه، زهکاتی ئه وشته پاکانهی که به دهستان هیناوه
بدن و هه وانهی له زهوی بومان دهرکردون، وه له شوینیکی
تردا خوای که وره فهموویه تی:

﴿ وَهَئِهِ حَقٌّ يَوْمَ حَمْدِهِ ﴾ [النعم] و الهه/پوژی
چنینه وهو دورینه کردن مافه کهی بدن. ئیبن عه بیاس
فهموویه تی: مافه کهی ئه و زهکاتهیه که فهرزکراوه، ههروهه
زانایان کوکن له سهه ئه وهی که زهکات واجبه له (که نم- جو-
خورما-میوژ)، جگه له چوار بهروبوومه، زانایان جیاوازیان
ههیه دهر باره یان که ئایا زهکاتیان تیدا واجبه یان نا؟ وهکو
(زیتون ~~ههنگوین... هتد~~)

را دهی زهکاتی دانه ویله

لای زوربهی زانایان را دهی زهکاتی دانه ویله و بهروبووم پینچ
ویسقه پاش پاکردنه وهی له کاو توینکل، له بهر فهمووده کهی
پیغه مبهری خوا (دروودی خوای له سهه بی) که فهموویه تی:

بری زهکاتی واجب له دانه ویله و بهروبوو ودا

بری زهکاتی دانه ویله و بهروبوووم دهکوردریت به پپی
 ئاودیری کردنی، نه گهر ئاسمان ئاوی دا، واته به باران ئاودرا
 به بی ئامیره کانی ئاودان نه وه ده یه کی (۱۰/۱) زهکاتی لی
 ئه دریت، به لام نه گهر به ئامیری ئاودان ئاودرا یان به ووشتر
 یان به هر هوکاریکی ئاودان که تیچوو (تکلیف) و نه زیتی
 تیدابی، نه وه نیو ده یه کی (۲۰/۱) زهکاتی لی نه دریت، له بهر
 فهرمووده که ی پیغه مبه ری خودا (دروودی خوی له سهر بی) که
 فهرموویه تی :

(فَمَا سَقَتِ الْأَمْهَارُ وَالْعَوْنُ الْعَشْرُ وَمَا سَقَى بِالسَّوَابِ فَفِيهِ نَصْفُ الْعَشْرِ)

واته / نه وه ی به رووبار و کانیوا ئاودرا ده یه کی زهکاتی
 له سهره، وه نه وه ی به ووشتر ئاودرا نه وه نیو ده یه کی
 له سهره، واته (۲۰/۱) دا.

تیبینی /، نه گهر که سی زهکاتی دانه ویله و بهروبوومه که ی
 به پاره بدات له جیاتی دانه ویله و بهروبوومه که ی، نه وه
 ده بیت به هه مان شیوه ی دانه ویله وه و بهروبوووم، ده یه کی
 زهکاتی ماله که ی بدات، واته له ده (۱۰) دینار دیناریک زهکات
 ده دات یان له (۱۰) هزار، هزار دینار زهکات ده دات، نهک وهک
 زهکاتی پاره و پول حیسابی بو بکات له چل دا یهک بدات،
 واته له چل هزار، هزار بدات، چونکه زهکاتی دانه ویله و
 بهروبوووم (ده یه که نهک چل یهک).

(۱) رواه أبو داود برقم (۱۵۹۷) والنسائی (۲۴۸۹)، و صححه الألبانی.

زەهکاتی زەیتوون

زانایان جیاوازیان ههیه دهرباره‌ی زەهکاتی زەیتوون، لای
 حەنەفییەکان و مالکییەکان و ووتەییەکی کونی پیشەوا شافعی و
 ووتەییەکی پیشەوا ئەحمەدئەوێهە که زەهکات واجبە لە زەیتوندا.
 هەروەها لەئێبن عەباسیشەوێهە رێواپەت کراوە، لەبەر گشتیتی
 ووتەیی خۆای گەرە که فەرموویەتی:

«وَأَمَّا حَمَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْأَعْمَى فَأُثِرَ فِيهِ أَنَّ زَيْتُونَ
 مَأْفُوكَةً بَدَنَ، بِهَلَامٍ لَّيْ بِشِوَا شَافِعِيٍّ لَّهُ وَوَتَيْ
 تَزْهِيْدَاوِيَهْ كِيك لَّهُ وَوَتَهْ كَانِي بِشِوَا ئەحمەد، ئەوێهە که زەهکات
 لە زەیتوندا واجب نییە، لەبەرئەوێهە بە ووشکی هەلناگیریت،
 هەروەها ئەمە بای زانای سەردەم ئێبن بازیشە (پرحمەتی
 خۆای لی بێت)، بای پەسەند/ ئەوێهە که زەهکات لە زەیتوندا
 واجب نییە.»

زەهکاتی هەنگوین

زۆربە‌ی زانایان بو ئەوێهە چوون که هەنگوین زەهکاتی تێدا نییە،
 لەوانە پیشەوا شافعی و مالیک و ئێبن مونزر، لەبەرئەوێهە هیچ
 بەلگەیەکی جیگر نەهاتووە لەسەر واجبیتی زەهکات لە هەنگویندا،
 هەروەها پیشەوا بوخاریش فەرموویەتی: هیچ بەلگەیەکی تەواو
 نەهاتووە دهرباره‌ی زەهکاتی هەنگوین، بەلام حەنەفییەکان و
 پیشەوا ئەحمەد بو ئەوێهە چوونە که هەنگوین زەهکاتی تێدا
واجبە، بەبەلگە‌ی ئەو رێواپەتە‌ی که عەمری کوری شوعەیب

گیرا به تیوه له پیغمه مەری خودا (دروودی خوا ی له سەر بی)

والله اعلم من عمل العبد / پیغمه مەری حوا (دروودی خوا ی له سەر بی) له ههنگویش ده یهکی وەرگر تووه. رای پهسەند/ نهوهیه که زهکات له ههگوبدا واحد بیه. چونکه نهه ریوایه ته که هاتوو ده رباره ی رهگانی ههگوین لاواری و ناگریته بهلکه بو واجبیتی زهکات له ههگوبدا. والله اعلم

پیش خستنی زهکات

دروسته زهکات پیش بخزیت پیش نهوهی سالی بهسەردا تی پهری، لای زوربهی زانیان لهوانه پیشهوا شافعی و نهبو حەنیفه و نهحمەد، بهلام لای پیشههوا مالیک دروست نییه پیش خستنی زهکات، چونکه یهکیک له مهرجهگانی زهکات تی پهروونی سالی بهسەر مالهکهدا، رای پهسەند/ نهوهیه که دروسته پیش خستنی زهکات.

دواخستنی زهکات

دروست نییه زهکات دوابخزیت لهگاتی خوی، مهگەر بو پیوستی یان بهرژه وهندیهک بی، وهکو نهوهی که دواخزی بو ههژاریک که ناماده نییه لهو کاته دا که زور پیوستینی، لهو ههژارانهی تر که نامادهن لهویدا ههژارتره، یان دواخزی بو کهسیکی ههژاری خزمی خوی، چونکه خزم مامی ریاتره

(۱) ضعیف، أخرجه ابن ماجه برقم (۱۸۲۴).

٦- قه‌رزداران: (الغارمین): -ئەو کەسانە‌ی کە‌توشی قه‌رز بوونە‌وه ناتوانن بیدە‌نە‌وه، دروستە زە‌کاتیان پی‌ بدیریت بو ئە‌وه‌ی قه‌رزە‌کانیان بده‌نە‌وه، بە‌ مهرجینک‌ له‌ ریکای‌ شه‌رعیدا قه‌رزار بووبیت‌ به‌بی زیادە‌ره‌وه‌ی، نه‌ک‌ له‌ ریکای‌ ناشه‌رعیدا قه‌رزار بووبیت، ئە‌گەر له‌ریگه‌ی‌ ناشه‌رعیدا قه‌رزار بووبیت، به‌ مهرجی‌ دروستە زە‌کاتی پی‌ بدیریت‌ که‌ په‌شیمان بووبیتە‌وه و ته‌وبه‌ی کردبیت‌ له‌و کاره‌ی، وه‌ جاریک‌ی‌ تر نه‌گه‌ریتە‌وه سه‌ری.

٧- له‌ریگه‌ی‌ خوا‌دا: (وفی سبیل الله): -ئەو کە‌سانە‌ی له‌ پیناو خوا‌دا ده‌جه‌نگن بو‌ سه‌ر خستنی‌ ئابنی‌ خوا‌ دروستە زە‌کاتیان پی‌ بدیریت، ئە‌گەر ده‌وله‌مه‌ندیش‌ بن، به‌لام ئە‌و جه‌نگاوه‌رانه‌ ده‌گه‌ریتە‌وه‌ که‌ مووچه‌ی‌ تایبه‌تیان نییه‌ له‌ ده‌وله‌ته‌وه، ئە‌مه‌ش‌ رای‌ زۆربه‌ی‌ زانیانه، به‌لام لای‌ هه‌دی‌ له‌ زانیان له‌ پیناو خوا‌دا هه‌موو ریگه‌یه‌ک‌ ده‌گه‌ریتە‌وه‌ که‌ مرو‌ف‌ بگه‌یه‌نیتە‌وه‌ ر‌ه‌رامه‌ندی‌ خوا‌ی‌ گه‌وره‌، جا‌ فیربوونی‌ زانستی‌ شه‌رعی‌ بیت‌ یان هه‌ر هوکاریک‌ی‌ تر بیت‌ بو‌ بلاو‌بوونە‌وه‌ی‌ ئابنی‌ ئیسلام، هه‌روها‌ لای‌ هه‌ندی‌ له‌ زانیانیش‌ هه‌ج‌ کردنیش‌ ده‌گه‌ریتە‌وه، به‌لام لای‌ زۆربه‌ی‌ زانیان له‌ پیناو خوا‌دا ته‌نها تیکۆشان (جیهاد) ده‌گه‌ریتە‌وه، چونکه‌ ئە‌گەر به‌ شیوه‌یه‌کی‌ گشتی‌ لێک‌ بدیریتە‌وه‌ زۆر شت‌ ده‌که‌ونه‌ ژیر ووشه‌ی‌ (وفی سبیل الله) وه‌، هه‌رکه‌سی‌ هه‌لده‌ستی‌ و بانگه‌شه‌ی‌ ئە‌وه‌ ده‌کات‌ که‌ ئە‌و کاره‌ی‌ ئە‌م‌ ئە‌نجامی‌ ده‌دات‌ له‌ پیناوخوا‌ی‌ گه‌وره‌ دایه‌.

۱- رېښوار، سر سبز، رېښوارېک که له وهلاتی خوی
 رېښوارېک و پاره و پوی پی دایینیت، دروسته زهکاتی پی
 دریت، نه وده وده کی بارمته تی دریت بو جی به جی کردنی
 مه سده کی و گه راده وده یو وهلاتی خوی، به لام لای زوربه ی
 رانېل نه و رېښوارېک که له ناو وهلاتی خویدایه و که سیکي
 دهر ده کت که قهرری بداتی دروست نییه زهکاتی پی
 دریت، هر چه ده لای پېشه و شافعی دروسته زهکاتی پی
 دریت مال وهلاتی خویشدا بیت، به مهر جی گه شتی (سه فهری)
 نه بیت بو نه جام دانی تاوان بیت.

چند تېښنېپه ډه ربارې زهکات به شتو وده کی گشتی

۱- رانېل کوکر له سر نه وده کی پیاو نایت زهکاتی
 ماله کی سات، به خیزانی خوی، چونکه نه فقهی ژن له سر
 پیاو واجبه و ده بیت نه فقهی دابین کات.

۲- لای پېشه و شافعی و وده کی پېشه و نه حمه دروسته
 ژر ده کاتی ماله کی خوی بدات به پیاو ده کی، نه گه پیاو ده کی
 هژار بیت، چونکه نه فقهی پیاو له سر ژن نییه.

۳- لای زورمه ی زانایان دروست نییه که سی زهکات به
 ماو ناپیرانی و دایک و رپیرانی و نه وده کانی و کچه کانی و
 کوره راکنی و کچه راکانی بدات، چونکه نه فقهی نه ماله ی
 همو له سر واجبه.

۴- دروست نییه زهکات پدیریت به بی باوهر (کافر)، به تیکرای
 زانایان

۵ لای زوربه‌ی زانایان دروست نییه زهکات بدریت به
کسی تاوابار و بیده‌عه‌چی (موبته‌دیج) نه‌کهر زانرا له کاری
ناشه‌رعیدا خهرجی دهکات.

۶ دروست نییه زهکات بدری به‌کسی دهوله‌مهند و وه که‌سی
توانی کاسی هه‌بیت، وه‌کو پیغه‌مبه‌ری خودا (دروودی خوی
له‌سهر بی) که فهرموویه‌تی: لا حظ فیها لعی ولا لعی مکتسب^۱

وایه/ به‌ش له زهکاتدا نییه بو دهوله‌مهند و که‌سیک توانای
کاسبی کردنی هه‌بیت، به‌لام دهوله‌مهند دروسته زهکاتیان
پی بدریت له‌بهر هوکاریکی تر نه‌ک له‌بهر دهوله‌مندی
وه‌کو باسماں کرد نه‌وانه‌ی که له پیناو خوادا ده‌جه‌نگن یان
نه‌وانه‌ی زهکات کو ده‌که‌نه‌وه دروسته زهکاتیان پی بدریت با
دهوله‌مندی‌ش بن.

۷ دروست نییه زهکات بدریت به‌به‌نو هاشم که بنه‌ماله‌ی
عه‌لی و عوقیل و جه‌عفر و عه‌باس و حارث و بنه‌ماله‌ی
موت‌ایب ده‌گریته‌وه، چونکه که‌س و کاری پیغه‌مبه‌ری خودا
(دروودی خوی له‌سهر بی) وه‌کو پیغه‌مبه‌ری خوا (دروودی
خوی له‌سهر بی) حوی فهرموویه‌تی: ان لصدقه لا تحل للحمید
ولا لال محمد^۲.

وایه/ به‌راستی زهکات حه‌لال نییه بو موحه‌مه‌د و که‌س و
کاری موحه‌مه‌د (دروودی خوی له‌سهر بی).

(۱) رواه أبو دود برقم (۱۶۳۳) والنسائی (۲۵۹۸) وأحمد (۱۷۹۷۲)، وصححه الألبانی.

(۲) أخرجه مسلم برقم (۱۰۷۲) والنسائی (۳۶۰۹) وأبو داود (۳۹۸۵).

صاعیک = (۲,۲۰۰) کیلوگرام به نژیکه ی (تقریباً) وانه /
 پیغمبره ی خودا (دروودی خوی له سهر بی) زهکاتی فیتري
 فهرزکرد صاعیک له خورما یان صاعیک له جو له سهر
 بهنده و ئازاد و نیر و می و گه وره بچووک له موسلمانان.
 به مهرجیک خوراکی شه و روژیکي حوی و نه و که سانه ی
 هه بیت که تیچوویان له سهریتی - نه فقهیان له سهر یتی نه گهر
 نا زهکاتی فیتري له سهری واجب نابیت.

زهکاتی فیتري کات واجب ده بیت

لای حه نه فیه کان و ووته یه ک لای پیشه و مالیک له کاتی
 دهر که و تنی شه به قی (فجر) روژی جه ژن واجب ده بیت، به لام
 لای هندی زانایانی تر له کاتی خورئا و ابوونی کوتا روژی
 رمه زان (رمضان) واجب ده بیت، و هکو شافعییه کان و حه نابله کان.

که واته: زهکاتی فیتري واجبه دهر بکریټ پیش نویژی جه ژن،
 و ه قه ده غیه (حرام) دوا بخریټ بو دوا ی نویژی جه ژن،
 و ه دروستیشه زهکاتی فیتري پیش بخریټ بو روژیک یان
 دوو روژ پیش جه ژن، له بهر فهرمو و ده که ی ئیبن عومهر که
 فهرمو و یه تی:

(کاسوا یعطون صدقة المطر في العبد يوم أو يومين) ' وانه / ها و ده لان
 زهکاتی فیتريان ده دا به روژیک یان دوو روژ پیش جه ژن.

(۱) أخرجه البخاري برقم (۱۵۱۱).

نهو جوړه خوراکانهی که دهریت به زهکاتی فیترا (الفطر)

نهو خوراکانهی که له فرموده کانداهاتوود بریتیه له اکلم جو-خورما که شک میوژا به لام رای په سهند نهو دیه که خوراکي سهره کی هر میلله تیک چیه ده توانریت نهو د بد ریت به زهکاتی فیترا. وهکو نه م سهرده مهی خومان که برنج خوراکي سهره کی خه لکه.

• تبیینی •

زانایان کوکر له سهر نهو دی نه گهر که سی پیش چه ژن زهکاتی فیترا دهر نه کرد. واجبه له سهری داوای نویژی چه ژن نه نجامی بدات. چونکه به نه منی کاته که ی له سهری لا ناچیت. وه به دواخستنی تاوان بار ده بیت و پیویستی به په شیمان بوونه و دیه (ته و به کردن)د، چونکه واجبیکی نه نجام به داوه له کاتی خویدا.

نایا دروسته زهکاتی (فیترا) به پاره دهر بکریت

سه بارهت به دهرکردنی پاره له جیاتی خودی شته که له کاتی زهکات داند. زانایان جیاوازیان هیه که نایا دروسته یان نا؟

لای زوربهی زانایان، وهکو حه نابيله کان و شافعییه کان ومالکییه کان دروست نییه پاره بد ریت له جیاتی خودی

شته که چونکه له فەرمووده کاندایا هاتووه، به لام لای پیشه وای
نه و حه بیه دروسته پاره بدریت له جیاتی خودی ماله که، چ
ره کاتی هیتتر بی یان نه زر بی یان که فارهت بیت، ههروه ها
نهن تهیمیهش رای وایه که بو کاتی پیویست دروسته پاره
بدریت له جیاتی خودی شته که

پایه ی چوارهم
رؤژوو گرتن

بابەتەكانى ئەم بەشە

- ۱۱۶ دوكمى رۆژووى مانگى رەمەزان
- ۱۱۷ بەچى رۆژووى مانگى رەمەزان واجب دەيىت
- ۱۱۸ بېيىنى مانگى رەمەزان بە چەند شايت جىگر(ثابت) دەيىت
- ۱۱۸ ئەگەر هيلالى مانگى رەمەزان لە وەلاتىك بىنراتايا...
- ۱۲۰ مەرجى تەواويىتى رۆژوو
- ۱۲۱ تازەکردنەوى نىيەت لە ھەموو شەوكانى رەمەزанда
- ۱۲۱ پاىەى رۆژووگرتن (ركن الصيام)
- ۱۲۲ ئەوشتانەى رۆژوو پوچەل دەكەنەو (المبطلات الصيام)
- ۱۲۴ ئەو شتانەى كە رۆژوو ناشكىنىت
- ۱۲۶ رۆژوو سونەتەكان
- ۱۲۷ ئەو رۆژانەى كە نەھى كراو تىدا بەرۆژووبىن
- ۱۲۹ ئەوكەسانەى كە دروستە بەرۆژوو نەبن
- ۱۳۲ گىرانەوئەى رەمەزان

به کیمی لیر له پابه کاسی نسلام روزوو گرتنه، که به وانیای
 خوگرده وه له حواردن و حواردنه وه به له هموور نه و
 شدایه ی که روزوو یار پی به تال ده بیته وه یار ده شکیر له
 ددرکه وندی شه به فوه مه حردوه مه تا حور ناوایوون له گهل
 نیهت هیناندا.

حوکمی روژووی مانگی رهمهزان

روژووی مانگی رهمهزان فهرزه له سهه هموو موسلمانیکی
 پی که یشتهوی ژیری لهش ساغی نیشته حی (موقیم) واته
 که شتبار (موسافر) نه بیت، هر وه کو حوای که وره فرموویه تی.

بسم الله الرحمن الرحیم
 الحمد لله رب العالمین

یاره شه که سابه ی که باوه رتان هیناوه روزووشان له سهه
 فهرز کراوه وه کو چور له سهه رنه وانه ی پیش نیوه موسراوه.
 به لکوله خوا بترسن وختان بپاریزن.

مهروه ها فرموویه تی:

بسم الله الرحمن الرحیم
 کهس له نیوه مانگی رهمه رانی بینی و پپی که شت با شه
 مانکه به روزوو بیت، یار له بهر فرمووده که ی پیعه مهه ری
 خوا (درووی حوای له سهه بی) کاسی ده شته کهک هات سو
 لای. مهرووی مهوالم به ری خوای که وره چی مهرر کردوه

لەسەرەم لە روژوو، پىڭەمبەرى خوا (دروودى خواى لەسەرە
بىت) فەرمووى:

اللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ (س) / مانگى پەمەزان مەگەر خوت
شتن لە روژووى سونەت ئەنجام بەدەیت.

بە چى روژووى مانگى پەمەزان واجب دەبێت

١ بە بىننى يەكەم شەوى (هیلال) مانگى پەمەزان، هەر وەكو
خواى گەرە فەرموویەتی:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ شَهْرُ رَجَبٍ هَذَا (بەسەرە)، وایە/هەر
کە سیکتان مانگى پەمەزانی بەسەرەت وە پێتوار و نەخوش
نەبوو، بیانوی شەرعیشتی نەبوو، دەبى بە روژوو بىت.

٢ بە تەواو کردنى سى روژى مانگى شەعبان لەبەر ئەوەى
مانگى کوچى کەمتر نییە لە بیست و نو روژ وە زیاتر نییە لە
سى روژ، ئەگەر مانگى یەك شەوهى پەمەزان نەبینرا، لەبەر
ئەوهى ئاسمان هەور بوو یان هەر ھۆکاریكى تر ئەوه دەبیت
مانگى شەعبان تەواو بکريت بە سى روژ لەبەر فەرموودەكەى
پىڭەمبەرى خودا (دروودى خواى لەسەر بى) کە فەرموویەتی:

(فَارْغَمَ عَلَيْكُمْ فَادْرُوا لَهُ) / وایە/ ئەگەر هەور بوو ئەندازەى
شەعبان بکەنە سى روژ وە لە پىوايەتیکى تردا ھاتوو
کە پىڭەمبەرى خودا (دروودى خواى لەسەر بى) فەرموویەتی:

(١) أخرجه البخاري برقم (٤٦) والمسلم (١١).

(٢) أخرجه البخاري برقم (١٩٠٠) والمسلم (١٠٨٠).

، صومو سړو سه و افطروا لروینه، فان غم عبکم فاکسلوا عدد شعاع نلانی
یوما ١٩١٥/ به بینینی مانگ به روژوو بن و به بینینی بیشکین،
وه نه گهر هور بوو مانگی شهعبان بکهنه سی روژی تهواو،
پاشان به روژوو بن.

بینینی مانگی رهمه زان به چند شایهت جیگر (ثابت) ده بیت

زوربهی زانایان له سره نهو هن که شایهتی یهک پیاوی
دادپه روه (عادل) وهر نه گیریت بویه روژوو بوون، نه مهش
ووتهی پیشهوا نه بوو حنیفه و شافعی و نه حمه ده، وه پیشهوا
نه ووهوی فهرموویه تی نه میان راستره یان به هیزتره، به لام
لای پیشهوا مالیک و لهیث و نه وزاعی و نه وری مهرجه دوو
شایهتی راستگو شایهتی بدن، به لام بو بینینی هیلالی مانگی
شهوال زانایان کوکن که یهک شایهت بهس نییه، وه مهرجه
دوو شایهتی راستگو شایهتی بدن که هیلالی مانگی شهوالیان
بینیوه و مانگی رهمه زان کوتای هاتووه، هر چهنده پیشه وائیین
حهزم هه روه ها شه وکانی و ئیینو روشد ده فهرموون یهک
شایهت بهسه.

نه گهر هیلالی مانگی رهمه زان له وه لاتیک بینرانیایا پتویسته هه موو وه لاتان به روژوو بن

رای یه کهم: نه گهر مانگ بینر له وه لاتیک پتویسته هه موو

(۱) رواه البخاري برقم (۱۹۰۹) والمسلم (۱۰۸۱).

ودلانی به روزووسن. بهی گویدانه حیاواری شویی
 هههاتی ماگ. نه مهش موچووسی جه نه فیه کان و مالکیه کان
 و هندی له شافیه کانه و ووتی باوی جه نه لیکایشه، له بهر
 فرموده کی پیغه مری خودا (رووی خوی له سه بیت)
 که فرموده تی: (ا: راسمده مولا)، واته نه گهر مانگتار بینی
 به روزووسن، نه مهش گشتیه و بو هه موو موسلمایکه.

رای دوو ده بو هه و دلانیک بیینی تایه تی خوی هیه،
 واته هه و دلانه و به پیی بیینی خوی کار ده کات، وه بیینی
 و دلانی تر به سه رنه ماندا ناچه سپیت، نه مه رایهش نیس
 مویر به قلی کردو و له عیکریمه و قاسمی کوری موحه مه و
 سالم و نیسحاو، به به لگی فرموده ی خوی که وره که
 فرموده تی:

(فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ) [البقرة ۱۸۵]

هه مه که سی له نهوه هانی ماگی ره مه رای بیی و پیی
 گیشته با نه و مانگ به روزووسن.

نه مه نایه نه نه و دی لی ده جویر نه و نه و دی ماگی ره مه رای
 نه بیی به روزووسن هه نا ماگ نه بیست یار ماگی شه عمار
 ته و او ده کات به ته و او ده تی، واته سی روزی ته و او

رای سی به مه نه گهر ماگ بییرا له و دلانیک واجب ده بیت
 له سه نه و و دلانه شی که نزیکه له مه و دلانه و که ماگی
 تیدا بییرا وه، وه هه هاتی ماگ حیاوار بیه بییادا، نه مهش
 رای مام ناوده له مه بواره دا وه موچووسی به سه هندی لای

شامعی و هندی له مالکییه‌کان و حنه‌فیه‌کان و وته‌یه‌کی
حه‌نایله‌کانه، وه هه‌لبژاردی ئیبن ته‌یمیه‌شه.

مه‌رجی ته‌واویتی رۆژوو

۱- پاکیتییه له هه‌یز و نیفاس : که ئه‌مه تایبه‌ته به
ئافره‌تانه‌وه، هه‌یز:خوینی مانگانه‌ی ئافره‌ته که تووشی ده‌بیت
وه پیی ده‌وتریت سوری مانگانه‌(عاده)، وه‌نیفاسیش خوینی
دوای منداڵ بوونی ئافره‌تانه.

۲- نییه‌ت هه‌ینان: رۆژوو په‌رسته‌ته وه دانامه‌زیت مه‌گه‌ر(ئیلا)
به نیه‌ت هه‌ینان نه‌بیت، هه‌ر وه‌کو هه‌موو په‌رسته‌تانه‌کانی
تر(عیبادات)، به به‌لگه‌ی فه‌رمووده‌که‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا
(دروودی خوای له‌سه‌ر بی) که فه‌رموویه‌تی:

لَا تَعْلَمُ الْمَوْتُ الْإِنْسَانَ إِلَّا بِبَيِّنَةٍ / وه‌رگرتنی کرده‌وه‌کان له‌لای
خوای گه‌وره به پیی نییه‌ته‌کانه، هه‌ر وه‌ها پیشه‌وا نه‌وه‌وی
فه‌رموویه‌تی:

(لَا يَحْصِي الصَّوْمَ إِلَّا بَيِّنَةٌ). / وه‌رگرتنی ته‌واو نییه و
دانامه‌زیت مه‌گه‌ر به‌نییه‌ت هه‌ینان نه‌بیت، وه شوینه‌که‌شی ده‌،
چونکه هه‌ندی جار خه‌لکی خوی له خواردن ده‌گریته‌وه له‌به‌ر
نه‌خووشی یان بو‌خو‌لا‌وا‌ز کردن یان ئاره‌زووی (نیسته‌های) نیه
له‌خواردن یان بو‌هه‌ر هه‌وکاریکی تر.

ئه‌وشتانه‌ی روژوو پوچه‌ل ده‌که‌نه‌وه (المبطلات الصيام)

١ خواردن و خواردنه‌وه به ئه‌نقه‌ست: ئه‌گه‌ر که‌سیک خواردن یان خواردنه‌وه‌ی خوارد به له‌بیر چوونه‌وه، ئه‌وه روژوک‌ه‌ی ته‌واوه‌و گرتنه‌وه‌ی له‌سه‌ر نییه، له‌به‌ر فه‌رمووده‌که‌ی ئه‌سی هور‌ه‌یره که پیغه‌مبه‌ری خوا (دروودی خوا‌ی له‌سه‌ر بی) فه‌رموویه‌تی:

ام‌سی وفو صام فاک و شرب. فسم صومه قائما اطعمة الله وسفده / واته/ هه‌ر که‌سی به‌روژوو بوو له‌بیری نه‌بوو خواردن و خواردنه‌وه‌ی خوارد، با روژوک‌ه‌ی ته‌واو بکات، چونکه ئه‌وه (خوا‌ی گه‌وره) خواردن و خواردنه‌وه‌ی پیداوه. هه‌روه‌ها ده‌رزی موغه‌زی شوینی خواردن و خواردنه‌وه ده‌گریته‌وه بویه روژوو ده‌شکینیت، وه ده‌بیت ئه‌و روژه بگریته‌وه له‌کاتیک‌ی تردا.

٢- خورشانده‌وه: - ئه‌گه‌ر که‌سیک رشانده‌وه زوری بو هیا و رشایه‌وه، ئه‌وه نه‌گیرانه‌وه‌ی له‌سه‌ره نه‌که‌فاره‌ت، به‌لام ئه‌گه‌ر به ئه‌نقه‌ست خوی رشانده‌وه ئه‌و ده‌بیت روژوک‌ه‌ی بگریته‌وه، هه‌ر وه‌کو پیغه‌مبه‌ری خوا (دروودی خوا‌ی له‌سه‌ر بی) فه‌رموویه‌تی: ام‌س ذرعه‌ القیاء فیس عینه‌ فصاء، ومن اسفده عسده فلیقض.^١

(١) أخرجه البخاري برقم (١٩٣٣) ومسلم (١١٥٥).

(٢) أخرجه أبو داود (٢٣٨٠) ونرمدي (٧٢٠) وابن ماجة (١٦٧٦) وأحمد (١٠٤٦٣) وغيرهما وصححه الألبانی.

[illegible]

۳ حویلی سوری مانگاه (عاده) و حویلی میدان بوی مهر
 ناهردنیک توشی حویلی مانگاه بان حویلی میدان بوی
 بوی، نه‌گهر چی له کوتای روژیشدا بیت و چهل کاسکی
 که می ماییت روژوکه‌ی پوچهل ده‌پته‌وه و ده‌ست روژوکه‌ی
 بگریته‌وه به تیکرای زانایان.

۴. ناو هیئانه وه: هر که سی ناوی حوی هسایه وه به هوی
ماچ کردنی خیزانی بیت یار به هوی یاری کردن بیت له
گه لیدا، یان به ده ست بیت، نه وه روزو که ی پی ده شکیت، وه
ده بیت روزو که ی بگیریه وه به رای زور به ی زانیان، به لام
لای نین جه زم و پیشه وانه لانی ناو هته وه به ی جماع
روژوو ناشکینیت، رای په سه د نه وه به که روزوو ده شکیت
به رای زور به ی زانیان، له بهر فهرمووده ی خوی گه وره که
له فهرمووده به کی قود سیدا دربارهی روزوو ان ده فهرموویب

شاه محمد و شهبه من حسن و الهه / خواردن و خوارده و
شاه و شهبه واتی و از لی هیناوه لهه و حاتری عر

هـ- نییهت هینانی شکاندنی روژوو هەر کهسێ نییهتی
 شکاندنی روژووی هه‌بیت، له‌ کاتی‌که‌دا که‌ به‌ روژوود نه‌و که‌سه
 روژوکه‌ی ده‌شکیت، یا هه‌چیش به‌حوار، چو‌سکه‌ به‌هه‌ر هه‌زار
 مه‌رجی‌که‌ بۆ ته‌واویتی روژوو، جا نه‌که‌ر که‌سه‌که‌ به‌هه‌ر که‌ر

مەلەوشان دەوێ بە مەبەستی رۆژوو شکاندن بە ئەنقەست
رۆژۆکە ی بەتال دەبێتەو.

٦ جووت بوون (حیماع کردن). - هەر کەسێ جیماع بکات لە
کەل حیراییدا لە روژانی رەمەزاند ئەو رۆژۆکە ی دەشکێت،
و دەبێت بێگیریتەو و کەفەرەتیش بدات، کە ئازاد کردنی
بەندەیه کە، گەر نەبوو دوو مانگ لەسەریەک بە رۆژوو دەبێت،
ئەگەر نەبتوانی دەبێت خواردنی شەست هەزار بدات، وە لای
زۆربە ی زانیان ئافەرەتە کەش دەبێت رۆژۆکە ی بێگیریتەو و
کەفەرەتیش بدات بە مەرجی ئافەرەتە کە رازی بووبێت لەسەر
ئەو کارە، بەلام ئەگەر لە لایەن پیاوێ کەوێ زۆری لی کرابێت
ئەو کەفەرەتی ناکەوێتە سەر بەس پیاوێ کە کەفەرەت دەدات،
هەر چەندە لای هەندی لە زانیان ئافەرەتە کە لە هیچ کاتیکدا
کەفەرەت ناکەوێتە سەری گەر بە رەزامەندی خۆی بیت یان
بە زۆربێت، یەکیک لەوانە پێشەوا نەوێیە

ئەو شتانە ی کە رۆژوو ناشکێنێت

١- خوشوردن و مەلە کردن: بەلام دەبێت ئاگاداری چوونە
خوارەوێ ئاو پین لە گەرودا.

٢ ئاو لە دەم و لووت وەردان: بەلام بەبی زیادە رەوی.

٣ تام کردنی خواردن بۆ کابانی مال: بەلام دەبێت ئاگاداری
ئەوێ بیت کە نەچیتە خوارەوێ.

۵. ماچ کردنی خیزان و نزیك بوونه وه لی به لام ده بیت
توانای خوراکرتنی هه بیت و تووشی جووت بوون (جیماع)
نه بیت.

۷-چاو بښتن و قهتره کړدنه چاو و گوی و بون کړدنی بون و دهرزی لیدان، به لام ده بیت دهرزی موغهزی نه بیت(چونکه دهرزی موغهزی ناو و کانزاو و پیداویستییه کانی له شی مروقی تیدایه له حیاتی خواردن به کاردی)، بویه روزوو ده شکنتت.

۸- سیواک کردن: به لام لای شافعییه‌کان و حه‌نابیله‌کان بیان
باشه دواي نیوده‌رو سیواک به‌کار نه‌هینریت، هه‌روه‌ها مه‌عجون
بدان هه‌مان حوکمی هه‌یه.

۹- به لغهم (تفكه) قوت دان و تف قودان، به لام باشتر و ايه نه گهر به لغهم هاته ناو دهم قوت نه دريت و فري بدرينه وه.

۱۰- ته حامیل (شاف) هه لگرتن و بهنج کردن، به لام نابیت له کاتی بهنج کردی دان و هه لکیشانی خوین قوت بدريت.

رۆژوو هه سونه ته کان

۱- شه شه لان: واته شه ش رۆژ له مانگی شه وال.

۲- تۆ و دهی عاشوراء (مانگی موحه پرهم).

۳- رۆژی عه ره فه: واته نویه مین رۆژی (ذی الحجة).

۴- دوو شه ممان و پینچ شه ممان.

۵- رۆژه سپییه کان (الایام البيض) واته ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ ی مانگی عه ره بی.

۶- رۆژ نه رۆژی به رۆژوو بوون، ئه مه ش رۆژی پینغه مبه ر داووده (علیه السلام) که باشتترین رۆژوو ی سونه ته.

۷- نۆ مینه ی حاجیان واته نو رۆژ له مانگی (ذی الحجة).

۸- مانگی موحه پرهم به گشتی.

۹- رۆژوو ی مانگی شه عبان، چونکه له عایشه وه هاتوو ه که پینغه مبه ر خوا (دروودی خوا ی له سه ر بی) زۆربه ی مانگی شه عبان به رۆژوو بووه.

ئەو رۆژانەى كە نەھى كراوە تىدا بەرۆژووبىن

۱- جەژنى رەمەزان و قوربان: زانايان كوكن لەسەر حەرامىيەتى رۆژوو گرتن لە جەژنى رەمەزان و قورباندا، چ رۆژووى فەرز بى يان سونەت، لەسەر فەرموودەكەى پىغەمبەرى خوا (دروودى خواى لەسەر بى) كە فەرموويەتى:

(تەھى عَن صِيَامِ يَوْمَيْنِ يَوْمِ الْفِطْرِ وَ يَوْمِ النَّحْرِ).^۱

۲- (أَيَّامُ التَّشْرِيقِ): واتە دووھەم و سى يەم و چوارەم رۆژانى جەژنى قوربان كە لای زۆربەى زانايان حەرامە رۆژوو بوون تياندا لەبەر فەرموودەكەى پىغەمبەرى خوا (دروودى خواى لەسەر بى) كە فەرموويەتى:

(أَيَّامُ التَّشْرِيقِ أَيَّامٌ أَكَلٍ وَ شَرَبٍ).^۲

واتە/ رۆژانى تەشرىق رۆژانى خواردن و خواردنەوہیە.

۳- (يَوْمُ الشُّكْرِ): رۆژى گوماناوى كە سى يەمین رۆژى مانگى شەعبانە، ئەمەش نەگەر مانگ نەبىنرا، لەبەر ھەور يان ھەر ھوکارىكى تر، واتە لە سى يەم رۆژى مانگى شەعبان بە رۆژوو بىت بە نىەتى رەمەزان لەكاتىكدا مانگى رەمەزان نەبىنراوە، كە ئەمەش دروست نىيە لەبەر فەرموودەكەى پىغەمبەرى خوا (دروودى خوتى لەسەر بى) كە فەرموويەتى:

(۱) أخرجه البخاري برقم (۱۹۹۱) ومسلم (۱۱۳۸).

(۲) أخرجه مسلم برقم (۱۱۴۱).

(من صام لیوم الذی نزلت فیہ فسد عسی اما الشاسه)

۱- هه/هه هر كه سى روزى به روزوو بیت كه گوماسى تیدا بیت، نه وه سهر پیچی باوکی قاسمى کردووه كه پیغه مبهه ر خوايه (دروودى خواى له سهر بى).

۲- روزى هه ینى به ته نها. دروست نییه روزوو گرتنى روزى هه ینى به ته نها، چونكه پیغه مبهه رى خودا (دروودى خواى له سهر بى) نه هی لی کردووه، كه فهرموویه تی: (لا یضومن احدکم یوم الجمعة إلا یوماً قبله أو بعده).

۳- هه/هه هیچ كه س له نیوه روزى هه ینى به روزوو نه بیت نیلا روزى پیشی یان روزى دواى به روزوو بیت له كه لیدا.

۴- روزوو گرتنى هه موو ساله كه (صیام الدهر): وه كو پیغه مبهه رى خوا (دروودى خواى له سهر بى) فهرموویه تی: (لا صام من صام الدهر).

۵- روزى شه ممه به ته نها: لای زوربه ی زانایان ناپه سنده - نه ویستراوه (مکروه) روزى شه ممه به ته نها به روزوو بیت، به لام لای پیشه وا مالک و ئیبن تهیمییه و ئیبن قهیم دروسته، چو بکه نه و فهرموودانه ی كه له م باره وه هاتووه به لاوازی ده زانن.

(۱) أخرجه أبو داود برقم (۲۳۳۴) والترمذی (۶۸۶) والبیہقی (۳۱۸۸) وصححه الألبانی.

(۲) أخرجه البخاری برقم (۱۹۸۵) ومسلم (۱۹۲۹).

(۳) أخرجه البخاری برقم (۱۹۷۹) ومسلم (۱۱۵۹) وابن ماجه (۱۷۰۶).

نه‌گەر روژی عه‌ره‌فه که‌وته روژی هه‌ینییه‌وه یان
روژی شه‌ممه‌وه دروسته به‌ته‌ن‌ها به‌روژوو بیر، چونکه به
نییه‌تی عه‌ره‌فه‌وه به‌روژوو ده‌بیت.

ئه‌وکه‌سانه‌ی که‌ دروسته به‌روژوو نه‌بن

۱- به‌خوش: رابایان کوکن له‌سه‌ر نه‌وه‌ی که‌ دروسته
نه‌خوش به‌روژوو به‌بیت له‌مانگی ره‌مه‌زاندا، به‌لام ده‌بیت له
دوای ره‌مه‌زانه‌وه ئه‌و روژوو‌انه بگیریته‌وه، چونکه په‌روه‌ردگار
فه‌رموویه‌تی:

فهرمویه‌تی: ۱- به‌خوش: رابایان کوکن له‌سه‌ر نه‌وه‌ی که‌ دروسته

واژه/ هه‌رکه‌سی که‌ نه‌خوش بوو یان له‌سه‌فه‌ردا بوو
نه‌یتوانی به‌روژوو بوو با له‌روژانی تردا بیگیریته‌وه له‌دوای
ره‌مه‌زان به‌لام ئه‌گه‌ر نه‌خوشییه‌کی سووک بوو وه‌کاریگه‌ری
نه‌کاته‌سه‌ری کاتی به‌روژوو ده‌بیت وه‌کو سه‌ر ئیشه‌یه‌کی
سووک یان ئازاری ددان، له‌م کاته‌دا دروست نییه‌ به‌روژوو
به‌بیت.

۲- گه‌شتیار/ (موسافیر): دروسته موسافیر به‌روژوو نه‌بیت،
به‌لام ده‌بیت دوای ره‌مه‌زان بگیریته‌وه هه‌ر وه‌کو خوای گه‌وره
فه‌رموویه‌تی:

فهرمویه‌تی: ۲- گه‌شتیار/ (موسافیر): دروسته موسافیر به‌روژوو نه‌بیت

واژه/ هه‌رکه‌سی که‌ نه‌خوش بوو یان له‌سه‌فه‌ردا بوو

نەیتوانی بە روژوو بوو با لە روژانی تردا بیگیریتەوه
لە دواى رەمەران. بەلام ئەگەر موسافیر بەروژوو بوو لە
کاتی سەفەرەکه‌یدا دروستە و روژوووەکەى تەواوە.

۲. ئافرەتی سک پرو شیردەر : ئافرەتی سک پر و شیردەر
دروستە بویان بەروژوو نەبن لە رەمەزاند، چونکە سک
پری (حمل) و شیردان دەبنە نارەحەتی و مەشەقەت لەسەر
ئافرەتان، بەلام زانایان حیاوازبان هەیه کە ئایا ئەو روژانەى
کە بەروژوو نەبوونە دەبیت بیگیرنەوه یان کەفاردتەکەى
بدەن، لای پێشەوا ئیبن عەباس و ئیبن عومەر و هەروەها
پێشەوا نەلبانی لەم سەر دەمەدا ئەوەیە بەس کەفارت
دەکەویتە سەریان، وە لای هەندى لە زانایان گیرانەوه یان لە
سەرە، بەلام لای هەندى لە زانایانى تر دەفەرموون گیرانەوه
و کەفارتیش دەکەویتە سەریان.

سەببى کەفاردتەى روژوو بریتییه لە تیرکردنى هەژاریک بو
هەر روژیک، ئەگەر بە خواردنى ووشکەش کە فاردتەکەى دا.
دەبیت (۶۰۰) گم بەزیکەى (تقریباً) لە خواردنى روژانەى خەلکى
بدات. بەلام لای هەندى لە زانایان نیو صاعە.

۴- پیری ژن و پیرە پیاو و نەحوشیک کە ئومیدی چاک
بوونەودى لى نەکریت: زانایان کوکن لەسەر ئەودى کە ئەمانە
دروستە بویان کە بە روژوو نەبن و وە گیرانەوهشیان لەسەر
نییه، بەلام دەبیت فیدیە بدەن بۆ هەر روژیک خواردنى
هەژاریک، چونکە خواى گەورە فەرموویەتی:

هه ٲهوه كه سانهش ناتوان به ئاسانى به روژوو بن و زور به سهختى بويان دهگيريت، وهك پير و نه خوشى سهه جيكه و ئافرهتى شيردهه و ژنى دووگيان، نهوه پيوسته له جياتى ههه روژى خواردنى ژهمى خوراك بدهن به ههژاريك.

ه ئافرهتيك خوينى سورى مانگانه يان خوينى منداى بوونى ههبيت: زانايان كوكن له سهه نهوهى ئافرهتيك له عادهدا بيت يان مندالى بووبيت و خوينى منداى بوونى ههبيت ههرامه كه به روژوو بن، بهلام دهبيت نهوه روژانه بگرتهوه له دواى رهمهزان.

تسنى نهگهه ئافرهتيك مانگى رهمهزان به روژوو نهبوو له بهه نهوهى كه شيردههه، بهلام له بيوان مانگهكهدا تووشى خوينى عاده بوو، نهوه دهبيت نهوه روژانهى كه له عادهدا بووه بگريتهوه، نابيت حيسابى نهوه بكات كه شير دههات، بهلام بو روژهكانى تر فيديه دههات، ههروهها نهگهه ئافرهتيك پيش رهمهزان مندالى بوو وه خوينى منداى بوونى ههبوو نابيت حيسابى نهوه بكات كه شير دههات و فيديه بهات له جياتى مانگى رهمهزان، بهلكو دهبيت مانگى رهمهزان بگريتهوه كه خوينى منداى بوونى نهما، چونكه له كاتيكد بوى ههيه فيديه بهات كه تهنها له بهه شيردانهكهى يان له بهه سكهريكهى (الحمل) بهروژوو نهبيت، والله اعلم.

گیرانه‌وه‌ی رهمه‌زان

بایه‌کانی ئیسلام بناسه

١ ئەگەر به‌بێ بیانوو (غدر) رۆژووی نه‌گرت: -زوربه‌ی رانا‌یان له‌سه‌ر ئەوه‌ن ئەگەر که‌سیک به‌بێ بیانوو به‌ رۆژوو نه‌بوو یان چه‌ند رۆژیک له‌ رهمه‌زان به‌ رۆژوو نه‌بوو، واجبه‌ له‌سه‌ری بگیریت‌ه‌وه‌ چ به‌ بیانوو بیت یان به‌بێ بیانوو، به‌لام پیشه‌وا ئیبن حه‌زم بو ئەوه‌ چووه‌ که‌ شه‌رعی نییه‌ گیرانه‌وه‌ی رۆژوو بو ئەو که‌سانه‌ی که‌ به‌بێ بیانوو رۆژو ناگرن، چونکه‌ له‌ ئیبن مه‌سعوده‌وه‌ هاتووه‌ که‌ فه‌رموویه‌تی:

١ من غصرت يوما من رمضان من غير غدر ولا زحمة لم تجزه صام اللهركند.

٢ گرتنه‌وه‌ی رۆژووی رهمه‌زان واجبه‌ نییه‌ به‌په‌له‌ له‌ دوا‌ی رهمه‌زان ده‌س به‌جی بگیردریت‌ه‌وه‌: -گیرانه‌وه‌ی رۆژوو ه‌ه‌ و‌تاوه‌کانی رهمه‌زان ده‌س به‌جی واجبه‌ نییه‌ به‌په‌له‌ بگیردریت‌ه‌وه‌ له‌ دوا‌ی رهمه‌زان، به‌لکو واجبه‌ گرتنه‌وه‌ی له‌ ه‌ه‌ر کاتیکدا بیت، له‌به‌ر فه‌رمووده‌که‌ی عایشه‌ (ره‌زای خوای لی بیت) که‌ فه‌رموویه‌تی:

كأن يكون على الصوم من رمضان فما أسقط أن أفصل إلا في رمضان.

٣ له‌/ رۆژووی چه‌ند رۆژی له‌ رهمه‌زان له‌سه‌رم بوو، نه‌م توانی بگیرمه‌وه‌ ئیلاله‌ شه‌عبان نه‌بیت که‌ مانگی پیش رهمه‌زانی تر ده‌کات، پیشه‌وا ئیبن حه‌زه‌ر ده‌فه‌رموویت: فه‌رمووده‌که‌ به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر دروستیت‌ی دوا‌خستنی گیرانه‌وه‌ی رۆژووی رهمه‌زان

(١) ضعيف، أخرجه الترمذی برقم (٧٢٣) وابن ماجه (١٦٧٢) والدارمی (١٧٥٥).
(٢) أخرجه البخاري برقم (١٩٥٠) ومسلم (١١٤٦).

چ دواخستنه که به بیانوویی یان بهبی بیاسوو، بهلام باشیره
پهله بکریت له گیرانه وهی روزووه فهوتاوه کار، چونکه مروف
نارانییت چ بهسهر دیت له نه خوشی و ناحوشی ژان، بهکو
بوی نه گونجی له گیرانه وهی روزووه فهوتاوه کانی.

سی

أ-ئه گهر که سی روزووه فهوتاوه کانی نه گریته وه له دواي
ره مه زان هه تا ره مه زانی تر دیت به سهریدا، نهو کاته واجه
دواي ره مه زانه که ی تربیگریته وه، بهلام زوربه ی زانایان
ده فهرموون ده بیت فیدییه ش بدات له گهل گیرانه وهی
روزووه کانی ئه گهر بهبی عوزر دواي بخات، هه رچه نده رای
په سهند ئه وه یه که هیچ ناکه ویته سهری، جکه له گیرانه وهی
روزووه فهوتاوه کانی، ئه مهش رای پیشه واهه بو حه نیفه و ئیبن
حه زمیشه، چونکه هیچ به لگه یه که له سهر ئه وه نه هاتوو که
فیدییه بکه ویته سهری.

ب-گیرانه وهی روزووه فهوتاوه کانی مانگی ره مه زان واجب
نییه به دواي یه کدا بیت، بو نموونه/ئه گهر که سیک شهش روز
قه رزار بوو واجب نییه له سهری هه ر شهش روزه که به سهر
یه که وه بگریته وه، چونکه خواي گه وره فهرموویه تی:

﴿ قَعْدَةُ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ ﴾ [البقرة ٢١٨]

واهه/هه ر که سی نه خوش بوو یان له سه فهردا بوو، نه ییتوانی
به روزوو بیت، باله چهند روزیکی تردا بیان گریته وه.

ۋە ھەروھە ئىبن غەناس فەرمۇيەتى: (لَا نَاسَ أَنْ يَفْرُقَ)^۱

ۋە/ھە/ ھېچى تىدا نىيە ئەگەر نە جيا بېگىرىتەۋە.

۲-ئەگەر كەسىك مردوو پۇژوۋى لەسەر بوو:-

ئەگەر كەسى مردوو پۇژوۋى فەرزى لەسەر بووچ پۇژوۋى
رەمەزار بوو يان پۇژوۋى نەزر بوو بە گىشتى دروستە كەس
و كارەكەى بوى بىگىرنەۋە، چونكە پىغەمبەرى خوا(دروودى
خواى لەسەر بىت) فەرمۇيەتى:

(مَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ صِيَامٌ، صَامَ عَنْهُ وَلِيُّهُ).^۲

ۋائە/ ھەر كەسى بىرئىت و پۇژوۋى لەسەر بىت،
ۋاتەقەررار بىت، با كەس و كارەكەى بوى بىگىرنەۋە، ئەم
داخۋازىش(ئەمرەش) بۇ سۈنەتە ئەك بۇ ۋاجب لاي زۇربەى
زانايان، ۋاتەۋاجب نىيە لە سەر كەس و كارەكەى بوى
بىگىرنەۋە، بەلكو سۈنەتە.

تېپىنى //

۱- ئەگەر كەسى مردوو پۇژوۋى لەسەر بوو، دروستە
چەند كەسىك لە رۇژىكدا پۇژوۋەكانى بۇ بىگىرنەۋە، بۇ
نمۇنە/ ئەگەر كەسى(۱۰)دە پۇژ قەرزار بوو، دروستە(۱۰)
دە پىاو لەيەك پۇژدا پۇژوۋەكانى بو بىگىرنەۋە.

(۱) إسناده صحيح أخرجه البيهقي (۲۵۸/۴) والدارقطني (۱۹۲/۲).

(۲) أخرجه البخاري برقم (۱۹۵۲) ومسلم (۱۱۴۷).

۲ لای هندی له زامایان وایه که هر مووده که تاسه ته نه
روژووی نه رر (۱۰) هر بویه پیشه و انس قهیم ده هر مووی
کهس روژوو بو کهس ناگریت، مه بهستی روژووی فزره،
به لام روژووی نه زر کهس و کاره کهی بزی ده گرنه وه.

په کایان ده فاضل بنامه

پایه پنجم

هج کردن

بابه ته کانی ئهم به شه

١٣٨	حوکمی ههچ کردن
١٣٩	ههچند شوینیکی دیاری کراو ههیه بو ئیحرام بهستن
١٤٢	ئیحرام بهستن (الأحرام)
١٤٢	جۆرهکانی ئیحرام بهستن
١٤٣	چۆنیتهی ههچی التمتع
١٤٦	چۆنیتهی ههچی قیران
١٤٧	الافراد
١٤٩	سونهتهکانی ئیحرام
١٤٩	قهدهغهکراوهکانی ئیحرام
١٥١	ئهوشتانهی که دروسته کهست که جلی ئیحرامی ...
١٥٢	حوکمی ئهو کهسهی که له ئیحرامدایه و یهکیک له.....
١٥٣	ئهگهرجووت بوو (جیماع) له گهل خیزاندا
١٥٤	پایهکانی ههچ کردن (أركان الحج)
١٥٥	پیویستییهکانی ههچ (الوجبات الحج)
١٥٥	سورانوه (الطواف)
١٥٦	جۆرهکانی سورانهوه
١٥٦	کانی تهوافی ئیفاضة
١٥٨	مههرجهکانی سورانهوه (طواف)
١٦٠	کووشش کردن له نیوان صهفاو مهروا...
١٦١	ئایا دروسته سهعی کردن پیش تهواف کردن ئهههچام بدریت
١٦١	ئایا دروسته ئافرهت له بی نوێژی دابیت سهعی ...
١٦٢	مههرجهکانی کووشش کردن (شروط السعی)
١٦٢	وهستان له عهرفه
١٦٢	کانی وهستان له عهرفه
١٦٣	هانهوه له مزدهلیفه له شهوی جهژندا
١٦٣	سهه تاشین یان کورت کردنهوه
١٦٤	ئهوشتانهی ههچ بهتال دهکاتهوه (المبطلات الحج)
١٦٥	ههچ کردن بو کهسهی تر
١٦٥	ئافرهتان
١٦٧	عومره ئههچام دان (العمره)
١٦٨	پاداشتی عهمره
١٦٨	کانی عهمره کردن
١٦٩	دوو بار کردنهوهی عهمره لهیهک سههههچا
١٦٩	پایهکانی عهمره (أركان العمرة)
١٧٠	پیویستییهکانی عهمره (الوجبات العمرة)
١٧١	ههچام کراوهکانی ههچدوو ههچم (مهکه و مههچینه) ...

یه‌کیکی تر له پایه‌کانی ئیسلام هه‌ج کردنه‌که مه‌به‌ست لیلی
سه‌ردانی کردنی مالی په‌روه‌ردگاره، بو جی به‌جی کردنی
په‌رستنیکی تایبه‌ت له کاتیکی تایبه‌ت دا به شیوازیکی دیاری
کراو.

هوکمی هه‌ج کردن

هه‌ج کردن فه‌رزی عه‌ینه له‌سه‌ر هه‌موو موسلمانیکی پی
گه‌یشته‌وی ژیری ئازادی به‌ توانا (توانایی مادی و مه‌عه‌وه‌ی)،
له‌ هه‌موو ته‌مه‌ندا یه‌ک جاره، له‌به‌ر فه‌رمووده‌که‌ی پیغه‌مه‌بری
خوا (دروودی خوای له‌سه‌ر بی) که فه‌رموویه‌تی:

(يَا أَيُّهَا النَّاسُ، قَدْ قَرَضَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ الْحَقَّ فَحُجُّوا).^۱

وايه/ئهی خه‌لکینه به‌راستی خوای گه‌وره هه‌جی له‌سه‌ر
فه‌رزکردوون، که‌واته هه‌ج بکه‌ن، لای زوربه‌ی زانایان ئه‌گه‌ر
که‌سی توانای هه‌جی هه‌بیت وه مه‌رجه‌کانی تیدا هاتبیته جی
ده‌بیت ده‌س به‌جی هه‌ج ئه‌نجام بدات و که‌م ته‌رخه‌می تیدا
نه‌کات، ئه‌گه‌ر که‌م ته‌رخه‌می تیدا بکات و دواي بخات تاوان
بار ده‌بیت، هه‌ر چه‌نده پیشه‌وا شافعی و هه‌ندی له‌ زانایانی
تر بو ئه‌وه چوونه که‌که‌سی توانای هه‌جی هه‌بی تاوان بار
نابیت که‌ دواي بخات، به‌مه‌رجی نیه‌تی هه‌بیت له‌ داها‌توودا
ئه‌نجامی بدات.

(۱) أخرجه المسلم برقم (۱۳۳۷).

سی نافرہت مہرجہ پیاوہکھی یان مہحرہمیکی له گہلدا
بیت بو ئہنجام دانی حہج، بہلام ئہگہر حہجی ئہنجام دا
بہسی ئہوہی مہحرہمیکی لهگہلدا بیت یان میردہکھی ئہوہ
حہجہکھی دامہ زراوہ و تہواوہ، بہلام تاوئبار دہبیت لہسہر
ئہوہی کہ بہبی مہحرہم حہجی ئہنجام داوہ، ہەر وەکو:
شاعیہکان و مالکیہکان بو ئہوہ چوونہ کہ مہحرہم مہرح
نیہ بو ئہنجام دانی حہج.

چہند شوینیکی دیاری کراو ہہیہ بو ئیحرام بہستن

پیغہمبہر خوا (دروودی خوائ لہسہربی) پینچ شوینی دیاری
کردوود بو ئیحرام (ئیزارو ریداء جلی تابیہتی حہج) بہستن،
بویہ واجبہ لہسہر ہہموو کہسی کہ ویستی حہج کردن
یار عمرہ کردنی ہہیہ ئیحرام بہستیت لہ شوینیکیان، ئہو
شوینانہش ئہمانہن:-

۱- (ذو الحلیفۃ) دیاری کراوہ بو خہلکی (مہدیہ)، وہ بو
ئہوانہش کہ بہسہر ئہواندا تی دہپہرن، وئیسٹاش ناو نراو
بہ (أبیار علی) کہ (۴۵۰) کم دوورہ لہ مہککھی پیروزہوہ.

۲- (الجحفۃ): دیاری کراوہ بو خہلکی شام و مہعرب و میصر
وہ بو ئہوانہش کہ بہسہر ئہواندا تی دہپہرن، کہ نزیکہ لہ
شاری (رابغ) کہ ئیستا خہلکی لہشاری (رابغ) ئیحرام دہبہستن،
(۱۸۳) کم لہ مہککھی پیروزہوہ دوورہ.

[illegible]

مَنْ كَانَ ذُو نَهْزٍ فَمِنْ أَهْلِهِ، حَتَّى أَهْلُ مَكَّةَ يَهْلُونَ مَعَهَا

له مهككهوه ئيحرآم دههستين.

۱. انجمن موبیر دهقه رسوویت را باید قطعاً نهادهای
که در بسته نبحرام هستند پیشامیقا به نام بشر بهیچ
پیغامهاری حوا ادرودی حوای نهادهای شودند و
کردوه.

۲ نه‌که ره‌ک‌سی به‌سهر دوو می‌فاندا بی‌پهری، نه‌وه لای روره‌ی رانابان ده‌بیت له‌به‌که‌میان نی‌حرام بی‌ه‌ستیت دروست بی‌ه دوا‌ی بخات بودروه‌م، به‌لام لای پیشه‌وا نه‌بو جه‌بفه و مالیک دروسته دوا‌ی بخات.

نی‌حرام به‌ستن (الأحرام)

به‌که‌م کرده‌وه‌ی جه‌ج و عمره نی‌حرام به‌ستنه، که نه‌تی جه‌ج بان عمره بان هر دووکیان دینی، وه به‌کیکه له پایه‌کافی جه‌ج و عمره هر وه‌کو پیغه‌مبه‌ری خوا‌دروودی خوا‌ی له‌سهر بی‌)فه‌رموویه‌تی:

(إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ)¹.

وانه / به‌راستی وه‌رگرتنی کرده‌وه‌کان به پی‌ی نی‌یه‌ته‌کانه.

جو‌ره‌کانی نی‌حرام به‌ستن

واجبه له‌سهر هر که‌سی که نه‌تی جه‌جی هه‌یه به‌کیک له‌و سی جو‌ر نی‌حرام به‌ستنه هه‌لبزیریت:-

۱- التمتع ۲- القران ۳- الإفراد

التمتع

نه‌ویه که نی‌حرام ده‌به‌ستیت به نی‌یه‌تی عمره له به‌کیک

(۱) أخرجه البخاری برقم (۱) ومسلم (۱۹۰۷).

له مانگه کانی چه جدا که (شوال و ذو القعدة و ده روز له دو
الحجة) وه ده لیت

(... سید الشاه) پاشان ته و اف و کوششی (سه عی)
نیوان سه فاو مه روا ده کات و سه ری کورت ده کاته وه و حوی
له ئیحرام ده کاته وه، وه هه موو شتیکی بو حلال ده بیت
له قه ده غه کراوه انی ئیحرام، پاشان له روزی هه شته می (دو
الحجة) ئیحرام ده به ستی به چه له شوینی خوه وه ده
ده جیت بو دروشمه کانی (شعاعات) چه ج و چه که ی ته و او
ده کات، وه شه کیک ده که ویته سه ری یان به جهوت کهس
وو شتریک یان ره شه و لاخیک ده که ویته سه ریان، نه گهر به یوو
ئه وه سی روز به روزو ده بیت له چه جدا وه جهوت روز به
روزو ده بی نه گهر گه رایه وه بو لای کهس و کاری

چۆنیتی ده جی التمتع

۱- له میقات ئیحرام به عومره ده به ستیت، له یه کیک له
مانگه کانی چه جدا،

۲- ته وافی عومره ده کات له حه رهم،

۳- سه عی نیوان سه فا و مه روا ده کات له حه رهم بو
عه مره که ی.

۴- سه ری کورت ده کاته وه،

۵- خوی له ئیحرام ده کاته وه و قه ده غه کراوه کانی بو حلال

ده بیت،

۶- له روژی هه شته می (ذی الحجة) که به روژی (الرؤیة) ناسراوه، ئیحرام ده به ستیت به حج کردن و روو له (منی) دهکات، وه نویژهکانی کورت دهکاته وه به بی کوکردنه وه (الجمع) کردن.

۷- له روژی نویه می (ذی الحجة) له دواي خور کهوتن به رهو عه رفه به ری ده کهون نویژی نیوه رو و عه سر به کورت کردنه وه و کوکردنه وهی پیش خستن (جمع التقديم) نه نجام دهن، پاشان له سنوری عه رفه ده وهستن و نزاو پارانه وه (دعاء) زور ده کهن هه تا خور ئاوابوون.

۸- له دواي خور ئاوابوون به رهو (مزدلفة) به ری ده کهون و نویژی مه غریب و عیسا به کورت کردنه وهو (القصر) کوکردنه وهی دوا خستن (الجمع تأخیر) نه نجام ده دریت کاتیک که یشتن،

۹- له دهیه م روژی (ذی الحجة) پیش خور کهوتن به رهو (منی) به ری ده کهون، له (منی) ره جمی (جمره العقبه) ی که وره ده کریت دواي خور کهوتن ته نها به حهوت به رد،

۱۰- هه ره دهیه م روژی (ذی الحجة) له (منی) ئاژه لیک سه ره ده بریت و پاشان سه ره ده تاشی یان کورتی دهکاته وه، پاشان ئیحرام دهکاته وهو جلهکانی خوی له بهر دهکات و هه موو شتیکی قه دهغه کراوی بو حه لال ده بیت جگه له جووت بوون (جیماع) له گهل خیزاندا، که پی دهوتریت (التحلل الأول)، پاشان هه ره

القران

نه وهيه كه سي ئي حرام ده به ستي به عه مره و حه ج به يه كه وه
 وه ده ليت (لبيك غمره و حاء)، كاتيڪ گه شت به مه ككه ته وافي
 گه شتن دهكات (طواف القدوم) و كوششي نيوان صه فاو
 مه روا دهكات بو حه ج و عه مره كه ي به يه ك كوشش (سعياً واحداً)
 وه به ئي حرامه كه وه ده مينيتيه وه وخوي له ئي حرام ناكاته وه هه تا
 روژي هه شته مي (ذي الحجة) ده ر ده چيت بو كرده وه كاني حه ج
 جگه له سه عي نيوان صه فاو مه روا نه بيت كه نه نجامي نادات
 چونكه له پيشتر نه نجامي داوه له دواي ته وافي هاتن (القدوم)،
 هه روه ها ئاژ ده ليك ده كه ويته سه ري يان به حه وت كه س
 وو شتريڪ يان مانگايه ك، نه گه ر نه يبوو سي روژ به روژوو
 ده بي له حه ج، وه حه وت روژ كاتي گه رايه وه بو لاي كه س و
 كاري.

چونيتي حه جي قران

- ۱- له ميقات ئي حرام به عه مره و حه ج ده به ستي به يه كه وه،
 له يه كنيڪ له مانگه كاني حه ج دا،
- ۲- ته وافي گه شتن (القدوم) له حه ره م نه نجام ده دات،
- ۳- كوششي (سه عي) صه فا و مه روا دهكات بو عه مره و
 حه جه كه ي له گه ل نه وه شدا بوي هه يه دواي بخات بو دواي
 (طواف الإفاضة).

۴- حاجي به ئي حرامه ڪه يه وه دهمينيت هوه دور ده ڪه ويت هوه
له قه دهغه ڪراوه ڪاني ئي حرام هه تا روزي هه شتم (ذي الحجة)
پاشان دهر ده چيت سو دروشمه ڪاني (شعار) هه ج.

۵ پاشان ڪرده وه ڪاني تري هه جي (قران) هه روه ڪ هه جي
(التمتع) ده ڪات هه ر وه ڪو له خالي (۶-۷-۸-۹-۱۰-۱۱-۱۲
۱۳-۱۴) دا باسي ليوه ڪراوه، جگه له سه عي صه فاو مه روا
نه بيت ڪه نه ویش دواي سورخوار دني گه يشتن (الطواف القدوم)
نه نجامي داوه، نه گهر نه نجامي نه دابو نه ویش نه نجام ده دات.

الإفراد

نه وه يه ئي حرامي هه ج ده به ستي به ته نها، ڪاتي گه يشته
ميقات ئي حرام ده به ستي وده لیت (ليک حها) وه ڪاتي ده ڪاته
مه ڪڪه ي پيروز سورخوار دنه وه ي گه يشتن (الطواف القدوم)
نه نجام ده دات و پاشان سه عي صه فاو مه روا ده ڪات بو
هه ج هه ڪه ي، وه به ئي حرامه ڪه يه وه دهمينيت هوه هه تا وه ڪو هه موو
دروشمه ڪاني هه ج ته واو ده ڪات، وه هه موو ڪرده وه ڪاني هه ر
وه ڪو هه جي (قرانه) جگه له وه نه بيت ڪه ئاڙهل ناڪه ويت هه
سه ري، چونڪه عه مره وه هه جي به يه ڪه وه ڪو نه ڪر دو وه ته وه.

تبييني:

۱- نه وه ڪه سه ي هه ج هه ڪه ي به (الإفراد) يان (لفران) ده ڪات
ده توانيت له روزي هه شتم ي (ذي الحجة) راسته وحو بروات سو
(مني)، سه عي و ته وافي گه يشتن (القدوم) نه نجام نه دات، به لام

ده بیت سه‌عی صفاو مه‌رواکه‌ی له دوا‌ی (طواف الإفاضه) نه‌نجام بدات چونکه سه‌عی صفاو مه‌روا‌یه‌کیکه له پایه‌کانی حه‌ج نه‌بیت نه‌نجامی بدات. به‌لام (الطواف القدوم) سونه‌ته، نه‌نجامیشی نه‌دات دروسته.

۲- زور یادی خوا کردن و قورئان خویندن و نزا کردن له روزی عه‌ره‌فه‌و روزانی ته‌شریق (ایام التشریق) سونه‌ته.

۳ زوربه‌ی زانایان له‌سه‌ر نه‌وه‌ن که هه‌رسی جورده‌که (التمتع القرآن - الأفراد) دروسته هه‌رکامیان نه‌نجام بدریت.

۴ خه‌لکی مه‌ککه‌ی پیروز ده‌بیت حه‌ج به‌ ئیفراد نه‌نجام بددن له‌سه‌ر بو‌چونی هه‌ندی له زانایان، چونکه خوا‌ی گه‌وره ده‌رباره‌ی نه‌وکه‌سانه‌ی که حه‌ج به‌ته‌مه‌توع نه‌نجام ده‌دن فه‌رموویه‌تی :

وَاتَّخَذَ مِنْكُمْ مِيثَاقًا غَدَوَاتٍ
[البقرة ۲۴۰]

واته / نه‌و ته‌مه‌توع و ئیحرام به‌ستنه بو‌که‌سیکه که دانیشتوی ده‌ره‌وه‌ی مه‌ککه بیت ،هه‌رچه‌نده لای زوربه‌ی زانایان وه‌ک (مالک و شافعی و أحمد) ده‌فه‌رموون: نه‌م ئایه‌ته ده‌که‌ریته‌وه بو‌سه‌ربرینی ئاژهل. واته هه‌رکه‌سی حه‌جی ته‌مه‌توعی نه‌نجام دا نه‌وه ئاژه‌لی ده‌که‌ویتته سه‌ره‌گه‌ر خه‌لکی مه‌ککه نه‌بوو، که واته نه‌گه‌ر خه‌لکی مه‌ککه بوو ئاژهل نا‌که‌ویتته سه‌ری، ئیبن حه‌زمیش بو‌ئهم بو‌چونه رو‌شته.

سونه ته کانی ئیحرام

۱- خوشۆردن پیش ئیحرام به ستن،

۲ خوبون خوش کردن پیش ئیحرام به ستن، به لام دواى
ئیحرام به ستن دروست نییه،

۳- بهر کردنی دوو دهستمالی سپی یه کیکیان بکریته (إزار) له
ناوکه وه تا نه ژنو ئه وى تریان بدریته سهر شاندا (رداء)،

۴- دهنگ بهرزکردنه وه به (تلبیه) کردن،

سب منهم سب است لاسرک تک، ن حید والعبد لب و منک لاشریک
ت وه کاتی (سه) کردن بو عه مره له ئیحرام به ستنه وه هه تا
سه ره تای سورانه وه یه (الطواف)، وه له هه جدا له ئیحرام
به ستنه وه هه تا دهس پی کردنی شهیتان ره جم کردن
عهقه به (رمي جمره العقبة) له به یانی بوژی جه ژندا.

قه ده غه کرا وه کانی ئیحرام

ئه و شتانه ی که هه رامه له سهر ئه و که سه ی که ئیحرامی
به ستنه وه هه شت دانه ن:-

۱ کردنه وه ی یان برینی قژی یان نینوک، به لام ئه که ر خوی
که وت به بی مه به ست، یان خوی قژی یان نینوکی کرده وه به

له بیرچوونه وه یان نه یزانی که حه‌رامه هیچی له سه‌ر نییه،

۲- دروست نییه ئه‌و که سه‌ی که له ئیحرام دایه بون بدات له خوی یان جله‌کائی، به‌لام ئاساییه ئه‌گه‌ر شوینه‌واری بۆنه‌که مابوو به لاشه‌یه‌وه که پیش ئیحرام به‌ستنه‌که له خۆی دابوو.

۳- دروست نییه ئه‌و که سه‌ی که له ئیحرام دایه سه‌ری خوی داپۆشیت، به‌هه‌ر شتیک بیت وه‌کو: -میزه‌رو خودره‌و کلاوو... هتد،

۴- دروست نییه ئه‌و که سه‌ی که له ئیحرام دایه جلی دوراو له به‌ربکات، شه‌روال -قه‌میص (کراس) -عه‌با- ده‌س کیش -گوره‌وی... هتد، به‌لام ئه‌گه‌ر ده‌س مالی (إزار و رداء) ده‌س نه‌که‌وت دروسته شه‌روال له پی بکات، وه ئه‌گه‌ر نه‌علی ده‌س نه‌که‌وت دروسته خووف له پی بکات،

۵- داواکردنی ئافره‌ت و ماره‌برین بو خوی یان جگه له خوی دروست نییه،

۶- جووت بوون له گه‌ل خیزاندا یان خو نزیك کردنه‌وه لینی به ئاره‌زووه‌وه دروست نییه بو که‌سی له ئیحرامدا بیت

۷ دروست نییه بو ئافره‌تان له کاتی ئیحرامدا ده‌س کیش له ده‌س کردن و ده‌م و چاو دا پۆشین (بالنقاب)،

۸- راواکردنی ئاژه‌لی ووشکانی دروست نییه بو ئه‌و که سه‌ی که له ئیحرام دایه چ به کوشتن بیت یان سه‌ربرین یان به ئاماژه بو کردن (ئیشاره‌ت) یان به ناردنی سه‌کی راو بیت.

۱- به‌گشتی بو که‌سی که جلی ئیحرامی له‌به‌ر دایه (محرم) وه ئه‌و که‌سه‌شی که جلی ئیحرامی له‌به‌ردا نییه (عیر محرم) شتی دوزراوه دروست نییه هه‌ل بکیریت له‌مه‌ککه‌ی پیروژدا مه‌که‌ر بو که‌سی نه‌ییت که باسی بکات به‌به‌رده‌وامی له‌ ناو خه‌لکید.

۲- قه‌ده‌غه‌یه (حه‌رامه) له‌سه‌ر موسلمان به‌گشتی ئه‌وه‌ی له ئیحرامدا یه‌وه ئه‌وه‌شی له ئیحرامدا نییه، برینی دار ودره‌خت و رووه‌کی هه‌رم، ئه‌وه‌ی که به‌سروشتی خۆی روواوه.

۳- هه‌رامه له‌سه‌ر موسلمانان به‌گشتی نیر بئ یان می، راوکردنی ئازه‌لی و شکانی به‌هه‌ر هۆکاریک بئ له‌سنوری هه‌رمدا (مه‌ککه‌ی پیروز) به‌لام بو که‌سی که له ئیحرامدا بی له‌ناوه‌وه‌و دهره‌وه‌ی هه‌رمیش دروست نییه راوکردنی ووشکانی.

ئه‌وشتانه‌ی که دروسته‌ که‌سن که جلی ئیحرامی له‌به‌ردا بئ ئه‌نجامی بدات

- ۱- نه‌ه‌ل له‌ پین کردن.
- ۲- سه‌عات له‌ ده‌س کردن.
- ۳- ئه‌نگوسیه له‌ په‌نجه‌کردن.

۴- چاویله له چاو کردن.

۵- له ش خوراندن.

۶- سهه شانه کردن.

۷- دهنگ بهر(سه ماعه) له گوی کردن.

۸- چهتر به کار هیتان بو سینه رک کردن یان.

دانیشن له ژیرسه قفی سه یاره یان هه رشتیکی تر.

۹- پینچینی برین به له فاف.

۱۰- به کار هیتانی قایشی پشت.

۱۱- خو شوردن و گورینی جلی ئی حرام.

۱۲- که له شاخ گرتن.

۱۳- چاو رشتن به کل.

۱۴- بو ئافره تان دروسته هه ر جوهره جلی له بهر بکه ن،
به ویستی خویان.

**حوکمی ئه و که سه ی که له ئی حرام دایه و یه کیک له
هه رام کراوه کانی ئه نجام ده دات جگه له (پا و کردن و
جووت بوون) (جیماع)**

۱- ده بیئت سی پوژ به روژوو بیئت،

۲-یان شه‌ش هه‌ژار تیر بکات،

۳ یان ئاژه‌لیک سه‌ر بپریت و دابه‌شی بکات به‌سه‌ر هه‌ژاراسی
حه‌رم دا.

سی || که‌سه‌که به ویستی حویه‌تی هه‌ر کامیان نه‌بجام
بدات.

ئه‌گه‌ر راو کردنی ئه‌نجام دا

۱-ده‌بی ئاژه‌لیک هاو شیوه‌ی ئه‌و ئاژه‌له‌ی راوی کردووه
سه‌ر بپریت، ئه‌گه‌ر هاو شیوه‌ی هه‌بیت،

۲-یان ئاژه‌له‌که به‌چه‌ند پاره مه‌زهند ده‌کریت، خواردنی پی
ده‌کریت و دابه‌شی ده‌کات به‌سه‌ر هه‌ژارندا بو هه‌ر هه‌ژاریک
نیو صاع له‌خواردن،

۳-یان به‌پوژوو ده‌بیت له‌بری خواردنی هه‌ر هه‌ژاریک
روژیک، واته‌نرخى ئاژه‌له‌که به‌شی خواردنی چه‌ند هه‌ژار
ده‌کات ته‌ونده پوژه به‌پوژوو ده‌بیت.

ئه‌گه‌رجووت بوو(جیماغ) له‌گه‌ل خیزاندا

جووت بوون که‌وره‌ترین هه‌رام کراوه‌کانی ئیحرامه، دوو
شیوازی هه‌یه:-

۱-ئه‌گه‌ر جووت بوونی کرد پیش(التحلل الاول) که ئیحرام
کردنه‌وه‌یه له‌لاشه، ئه‌و ئه‌م شتانه‌ی ده‌که‌ویته‌سه‌ر:-

ا-تاوان بار دہیبت.

ب-حجہ کھی پوچھل دہیبتہ وہ.

ج دہیبت ئاژہ لیک سہر ببریبت و دابہ شی بکات بہ سہر
ہزارانی حہرہ مدا.

د دہیبت حجہ کھی سالیکی تر ئہ نجام بداتہ وہ (قضاء).

۲-شیوازی دووہم: ئہ گہر جووت بوونی لہ گہل خیزانی کرد
دوای (التحلل الاول) واتہ دوای خوکردنہ وہ لہ ئیحرام ئہ وہ
حجہ کھی پوچھل نایبتہ وہ، بہ لام دہیبت ئاژہ لیک سہر ببریبت.

پایہ کانی حج کردن (أركان الحج)

۱-ئیحرام بہ ستن (الإحرام).

۲-وہستان لہ عہرہ فہ (الوقوف بعرفہ).

۳-سورنہ وی زیارہ ت (الطواف الإفاضة).

۴ کوشش کردن (السعي بين الصفا و المروة).

تیبینی ہر کہ سی واز لہ پایہ یہ ک لہ پایہ کانی حج
بہینی ئہ وہ حجہ کھی تہ و او نییہ و پوچھل دہیبتہ وہ.

پووستیبه کانی چهج (الوجبات الحج)

١. حرام ده سهر، لهو شوو بادهی که دباری کراوه (المیقات)

٢. وهستان له (عهرهفه) ههتا خور ناوابوون.

٣. بادهوه له (مور ده لیه)، ههتا نه حمام دای بوژی به یانی

٤. بادهوه له (ممر) شهوه کانی (ایام الشریق).

٥. ره سم کردی شه یانه کار، (رمی الحمار).

٦. سهر تاشین یان کورت کردنه وهی.

٧. سورانه وهی مال ناوایی (طواف الوداع).

...ینی //

نه مگر که سی به کی که له پیوستیبه کانی چهج نه حمام نه دار
نه وه ناژه لیک ده که ویتنه سهری، شه کی که سهر ده بریت و
دابه شی ده کات به سهر هه ژارانی چه ره مدا.

سورانه وه (الطواف)

واته/ سورانه وه به ده وری مالی حوادا (البيت الحرام) به و
شیوه بهی که له شه رعدا هاتوه:-

جۆره کانی سورانه وه

۱- سورانه وهی هاتن (طواف القدوم):-

ئهم سورانه وه پیشی دهوتریت سورانه وهی سه لای (الطواف التحية)، که لای زوربهی زانایان سونه ته وه ده فهرموون هه وه کو سه لای مزگه وته (التحیه المسجد) که سونه ته لای زوربهی زانایان، به لام لای مالکیه کان واجبه، هه که سی نه نجامی نه دات، خوین ده که ویتنه سه ری.

۲- سورانه وهی ئیفاضه (طواف الإفاضة):-

ئهم سورانه وه پیشی دهوتریت سورانه وهی زیاره ت (طواف الزیارة) که به کیکه له پایه کانی جه به تیکرای زانایان، هه وه کو پهروه ردار فهرموو یه تی: *ذو حوجو - یه - عبور* [الحج ۵]

وانه / باته وافی مالی دیرین و پاریزراوی خوا بکه ن زانایان کوکر که ئهم ئایه ته مه به ستی ته وافی ئیفاضه یه (طواف الإفاضة).

کاتی ته وافی ئیفاضه

۱- سه ره تایی کاته که ی: دروست نییه ته وافی ئیفاضه نه نجام بدریت پیش ئه و کاته ی شهرع داینا وه، که دهس پی دهکات له ده رچوونی شه به قی فه جری به یانی روژی جه ژنی قوربان وه لای جه نه فییه کان و مالکیه کان، به لام لای شافعییه کان و

هه ناييله كان سه ره تاكه ي دهس پي دهكات له دراي نيوه شهوي
جه ژني فوربانه وه.

۲ کوتايي كته كه ي: هه نه فييه كان بو ئه وه چوونه كه كونا
كاتي ته وافي ئيفاضه، كوتا روژي روژاني ته شريقه (أيام
الشريق)، وه لاي مالكييه كان مانگي (ذي الحجة) كاته كه يه ني،
به لام راي په سهند ئه وه يه كوتا كاته كه ي كوتا روژي ته شريقه،
وه باشتري كاتيش كه ئه نجامي ده ي روژي چه ژنه، له بهر
ئه وه ي پيغه مبهري خوا (دروودي خوي له سهر بي). له و روژهدا
ئه نجامي داوه.

س س س

أ نافرته ئه گهر توشي عاده بوو پيش ته وافي ئيفاضه
نه گهر تواني چاو هري بكات هه تا پاك ده بيه وه، پاشان ته واف
بكات ده بيه چاو هري بكات، له بهر فه رمووده كه ي پيغه مبهري
خوا (دروودي خوي له سهر بي) كه فه رموويه تي به عانيشه
كاتي توشي عاده بوو

افعلي مايفعل الحاج غير أن لا تطوفي بالبيت).

ه ه ه / ئه وه ي حاجييه كان ئه نجامي ده دن تويش ئه نجامي
بده، جگه له ته واف كردن به ده وري مالي خوادا، هه تا پاك
ده بيه وه، به لام ئه گهر نه يتواني چاو هري بكات هه تاكو پاك
ده بيه وه، وهك ئه وه ي كه گروه (قافله) حاجيان به جي ي
بهيلن ده تواني ته وافه كه ي ئه نجام بدات به سوړي مانگانه وه،

(۱) رواه البخاري برقم (۲۹۴) ومسلم (۱۲۱۱) ومالك (۱۲۲۹) واندارمي (۱۸۸۸).

له بهر پنیوستی هر وهکو یاسا شه رعیه که مان که ووتر او:
 ((الْفُرُویَاتُ تُبِیْحُ الْمَحْظُورَاتُ))

وايه/ پنیوستیه کان هه رانه کان هه لال ده کهن.

ب- ئافرهت ده توانیت هه پ بخواست بو ئه وهی قوشی عاده
 نه بیت له کاتی هه جدا بو ئه وهی قوشی ئه و راجیا وازییه نه بیت
 که له نیوان زانایاندا هیه. *هم ین مسک*

۲- سورانه وی مال ئاوی (الطواف الوداع):-

ئهم ته وافه واجبه لای زوربهی زانایان، جگه لای مالکییه کان
 که سونه ته، له بهر فهرمووده کهی ئیبن عه یاس که فهرموویه تی:

(أمر الله أن يكون آخر عهدهم بالبيت، إلا أنه خفف عن الحائض)^۱

وايه/ فهرمان کراوه به خه لکی که واداین کار له کاره کانی
 هه ج کردنیان سورانه وهی مال ئاوی بیت، به لام ئه وه سووک
 کرایه وه له سههر ئه و ئافره تهی که له هیزدا بیت، ئه مهش
 به لگه یه له سههه ر واجبیتی ته وافی مال ئاوی، والله أعلم.

تیییی / لای ریازی هه نه فیه کان و هه نابله کان ته وافی مال
 ئاوی له سهه ر خه لکی مه که ی پیروز نیه

مه رجه کانی سورانه وه (طواف)

۱- پاکیتی (الطهارة):- پاکیتی له له ش گرانی و بی دهس نویژی

(^۱) رواه البخاری برقم (۱۷۵۵) ومسلم (۱۳۲۷).

مه‌رجه بۆ سورانه‌وه به ده‌وری مالی خوادا لای زۆربه‌ی زانایان، ئەگەرکەسی لەش گران بوو یان بێ دەس نوێژ بوو، تەوافەکە‌ی پوچە‌له و ئەژمێر ناکریت، بەلام لای حەنە‌فییەکان و ئێبەن حەزەم پاکیتی مه‌رج نییه بۆ تەواف.

٢ داپۆشینی عەورەت (ستر العورة): -دروست نییه بو هیچ کەسی کە تەواف بکات بە پووتی، ئەگەر ئەنجامی دا تەوافەکە‌ی دروست نییه لای زۆربه‌ی زانایان، بەلام لای حەنە‌فییەکان داپۆشینی عەورەت مه‌رج نییه بۆ تەواف بە‌لکو واحبە، هەر کەسی عەورەتی دانە‌پۆشی تەوافەکە‌ی تەواو، بەلام شە‌کێک دەکە‌ویتە سەری.

٣- دە‌بیت سورانه‌وه‌که له ده‌ره‌وه‌ی حیجر(الحجر)بیت، ئەگەر له ناو حیجره‌وه تەواف بکات تەوافەکە‌ی تەواو نییه له‌به‌ر فەرمووده‌کە‌ی پیغمبەری خوا(درووده‌ی خۆی له‌سەر بێ) کە فەرموویه‌تی: (الحِجْرُ مِنَ الْبَيْتِ).

والله/ حیجر به دەم کە‌عبه‌وه‌یه.

حجر، ئەو به‌شە‌ی ده‌ره‌وه‌ی کە‌عبه‌یه کە ئێستا به دیوار ده‌وری گیراوه، کە له‌سەر‌ده‌م قورە‌شدا کاتێک کە‌عبه‌یان تازە کرد‌وه و رو‌خاندیان نه‌یان توانی وه‌کو خۆی دروستی کە‌نه‌وه، بۆ یه‌ بچوکیان کرد‌وه و وه‌ ئەو به‌شە‌ی تریان به دیوار ده‌ورگرت، کە پێی ده‌وتریت حیجر(الحجر).

٤- دە‌بیت له به‌رده‌ ره‌شه‌که‌وه دەس پێ بکات و له وێ‌شدا

(١) صحیح: أخرجه الترمذي برقم (٨٧٦) وأبو داود (٢٠٢٨) وغيرهما.

کوئایی به سورانه وه که ی بیتیت،

۵ ده بیت ماله که (بیت) یش بخاته لای چه پی خوی له کاتی
سورانه وه دا،

۶ مه رجه سورانه وه که ی جهوت جاری ته و او بیت،

۷ ده بیت هر جهوت سورانه وه که به دوا ی یه کدایت، نابیت
بچرانیکی زور بکه ویتته نیوان سورانه وه کانی، ئه مهش مهرجه
لای مالکیه کان و جه نابیله کان، به لام ئه گهر بچراندنه که ی له
هر عوزریک بوو وه کو سهر ئاو کردن یان دهس نویژگرتن
یان بو نویژکردنی فهرز یان هیلاک بوو نه یتوانی ئه وه هر
له و شوینه وه دهس پی دهکات که وازی لی هیناو.

تیبینی

۱- له دوا ی ته و اف سونه ته دوو رکات نویژی سونهت بکریت
له دوا ی مه قامی ئیبراهیمه وه،

۲- قسه کردن دروسته له کاتی ته و افدا،

۳ دروسته ته و اف کردن به سواری، ئه گهر توانای رویشتنیشی
هه بیت.

کوئیش کردن له نیوان صه فاو مه روا (السعي بين الصف والمروة)

کوئیش ریکردنه له نیوان صه فاو مه روا دا به رویشتن و

مهرجه کانی کوشش کردن (ن و ط السه)

۱ ده بیت پاش سورانه وه (به و اف) بکرت چ به و افی هاس (م د و م)
بیت یان به و افی نیفاصه یان به و افی عه مره بیت لای زور سه ی
زانایان.

۲ ده بیت جهوت حار بیت له صه فاوه بو مه روا، وه له
مه رواشه وه بو صه فا، وه ده بیت له صه فا دهس پی بکریت و
له مه روا کوتایی بیت،

۳ کوشش کردن ده بیت له ریگهی نیوان صه فاو و مه روا
بیت.

وهستان له عه رفه

وهستان له عه رفه گه وره ترین پایهی حه جه چونکه
پیعه مبه ری خوا (دروودی خوی له سه ر بیت) فه رموویه تی:
(الحج عرفة).^۱ واله/ حه ج عه رفه فاته.

کاتی وهستان له عه رفه

کاته که ی لای زور به ی زانایان له دوی نیوه رفوه دهس پی
دهکات هه تا خور ناوا بوون، به لام لای پیشه وا نه حمه د له
دوی فه جری روژی عه رفه فوه دهس پی دهکات هه تا وه کو دوی
خور ناوا بوون.

(۱) صحیح/أخرجه الترمذی برقم (۸۸۹) والنسائی (۳۰۱۶) وابن ماحه (۳۰۱۵) وأحمد (۱۸۷۷۴)

مانه وه له موزده ليفة له شهوى جه ژندا

مانه وه له موزده ليفة هه تا شه به ق (محر) له شهوى چه ژندا لای ئیبن عهباس و ئیبن زوبیر و نه خه عی و شه عبی و عه لفه مه، پایه یه که له پایه کانی چه ج، هه ر که سی نه نجامی نه دات چه جه که ی له ده س چوو، به به لکه ی فه رموو ده که ی په روه ردگار که فه رموو یه تی: **لَا تُقْرَبُوا مَنَاسِكَم مِّنْ عَرَفَةَ إِلَىٰ ذِي الْحِجَّةِ لِأَنَّ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ** [البقرة ١٩٨]

وا ١٩٨/ کاتیک له عه رفه بلاوه تان لی کرد و گه رانه وه خواره وه بو موزده ليفة لای (المشعر الحرام) و ویرد (زیکر) و یادی خوا بکه ن.

المشعر الحرام به شاخی موزده ليفة داده نریت که ئیستا به (قزح) ناسراوه، به لام لای زوربه ی زانیان مانه وه له موزده ليفة به واجب داده نین، هه ر که سی نه نجامی نه دات خوین ده که ویتته سه ری که سه ر برینی شه کیکه، وه چه جه که ی ته واوه.

سه ر تاشین یان کورت کردنه وه

زوربه ی زانیان له سه ر ئه وه ن که سه ر تاشین یان کورت کردنه وه یه کیکه له واجبه کانی چه ج هه ر که سی نه نجامی نه دات خوین ده که ویتته سه ری، به لام لای پیشه وا شافعی سه ر تاشین یان کورت کردنه وه یه کیکه له پایه کانی چه ج، به نه کردنی چه جه که ی پوچه ل ده بیتته وه.

سیمی

۱- سهر تاسشین باشتره له کورت کردنه‌وه.

۲- ئافره‌تار سهر تاشینیان له‌سهر نییه، ته‌ن‌ها سهریان کورت ده‌که‌نه‌وه.

راسایان جیاوازن که نه‌نداره‌ی چه‌ندی له قژیان کورت ده‌که‌نه‌وه. به‌لام رووکه‌شی فهرمووده‌کان ئه‌وه ده‌خوازن که ویستی خویانه چه‌ندی لی کورت ده‌که‌نه‌وه، به‌مه‌رجی له پیاو نه‌چیت یان نه‌شوبه‌يته پیاو.

۳- ئه‌و ئافره‌ته‌ی که له خوینی من‌دال بووندایه هه‌مان حوکی ئافره‌تیکی هه‌یه که له‌سوری مانگانه دایه (عاده)، دروست نه‌ت‌واف ئه‌سجام بدات، به‌لام کاره‌کانی تری چه‌جی بو دروسته نه‌نجامی بدات.

نه‌وشتانه‌ی چه‌ج به‌تال ده‌کاته‌وه سُلالات الخ

۱- ج‌ووت بوون پ‌یش ره‌جم کردنی (جَمْرَةُ الْعُقْبَةِ) له‌گه‌ل خ‌یزاندا چه‌ج پو‌چهل ده‌کاته‌وه.

۲- به‌جی نه‌ه‌ییانی پایه‌یه‌ک له پایه‌کانی چه‌ج.

چه‌ج کردن بو‌ که‌سی تر

چه‌ج کردن بو‌ که‌سی تر دروسته‌چ بو که‌سی مرد‌ب‌یت

يان زيندووبيت، به لام نه توانيت هج نه نجام بدات، به هوى نه خوشى يان پيرى، به لام به مهرجى نهو كهسه خوى هجى نه نجام دابيت پيستر، هر چنده لاي پيشهوا ماليك و نه بو هيفه نه گهر هجيشى بو خوى نه نجام نه دابيت هر دروسته هج بو جگه له خوى نه نجام بدات..

ثافره تان

۱- پيوسته ثافرهت مه حره ميكي له گهل بيت بو نه نجام داني هج،

۲- دروسته ثافره تان له برى پياوان هج و عمره نه نجام بدهن، واته ثافرهت دروسته به دهل هج بو پياو نه نجام بدات، هر وهكو چون دروسته ثافرهت بو ثافرهتي تر هج نه نجام بدات،

۳- ثافره تانيش هر وهك پياوان سونه ته پيش ئي حرام به ستن خويان بشون و خويان پاك بكنه وه و نينوك و تروك له خويان پاك بكنه وه،

۴- له كاتي نيته هيناني ئي حرامدا ثافره تان ده بيت په چهو (نيقاب) و دس كيش لابه دن، هر وهكو پيغه مبهري خوا (دروودي خواي له سهر بې) فهرموويه تي:

(لانتقب المرأة المخرمة ولا تلبس القفاز)

۵. ۱/۲. ئافرهت گاتی ئیحرامی به سستین، نابیت په چهره دهس
کیش مگات

۶. ئافرهتان بویان دروسته له کاتی ئیحرام هر جوره حل و
هرمیک له هر مکن به مهرجی شهرعی بیت.

۷. سونه ته ئافرهتان دواى ئیحرام به سستن (تلبیه) بکن، به لام
باش نییه زور دهنک بهرر بکه نه وه (اللهم لبيک لبيک، لا .. الح).

۸. راکردن بو ئافرهت نییه له کاتی ته واف و کوشش کردن.

۹. ئافرهتان که له عاده و خوینی منډال بووندان دروسته
هموو کاره کانی حج نه نجام بدهن حکه له ته واف.

۱۰. ته وافی مال ئاواى سووک کراوه له سهر ئافرهتانی که
له عاده و خوینی منډال بووندان، واته بویان هیه نه نجامی
نه دهن.

۱۱. ئافرهتان قزیان کورت ده که نه وه به نه ندازه ی سهر
په نجه یهک، دروست نییه بویان سهریان بتاشن.

۱۲. ئافرهتان ده بیت ئاگاداری تیکه ل بوون بن له گه ل پیاواندا
به تایبه تی له لای به رده ره شه که و روکی یه مانى.

عومره ئه نجام دان (العُمرة)

حیاوازی له نیوان زانایاندا هه به که ئایا عومره واجبه یار
سونه ته

١- عومره واجبه یه ک جار له ته مه ندا وه کو هه ج ئه مهش
به رای پیشه وای عومهر و ئیبن عه باس و زهیدی کوری ثابت
و ئیبن عومهر و ریوایه تیکیش لای پیشه وای شافعی و ئه حمهد،

به لگه به کیک له به لگهی ئه وانه ی که به واجبی داده نین
فه رمووده که ی پهروه ردگاره که فه رموویه تی:

﴿قَوْلُهُمْ خُجَّ وَتَعْمَرُ لَهُ﴾ [البقرة ١٩٠]

واته/ هه ر بو خوا هه ج و عومره به چاکی و به ته وای
ئه نجام بدن، له م ئایه ته دا ئه مرده که بو واجب بوونه، وه
عه مرده که ش عه تف کراوه بو سه ر هه ج، وه له زمانه وانیدا
(اللغة) عه تف به کسانێ نیوان هه ردووشته که ده رده خات، که واته
عه مره ش واجبه.

٢- عومره سونه ته وه واجبه نییه ئه مهش رای ئیبن مه سعود و
حه نه فییه کان و مالکییه کان و ریوایه تیکی ئیمام ئه حمهد و
وه رای ئیبن ته یمه شه.

*به لگه به کیک له به لگهی ئه وانه ی که عومره به سونه ت
داده نین فه رمووده که ی پهروه ردگاره که فه رموویه تی: ﴿قَوْلُهُ عَلَى
الْبَاسِ خُجَّ الْبَيْتِ مِنْ اسْطِطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا﴾ [آل عمران ٩٧]

واته/ خودا هه جی فهرز کردووه له سه ر خه لکی که هه جی

مالی خوا بکهن، له سهر شهودی که نوایای رنگی هست.
 نوایای مالی و به دهی، له م نایه تدا خودا باسی واحشتی
 حه حی کردوه، نه گهر عمره ش واجب نوایه باسی عمره شی
 له گهل حه جدا ده کرد.

پاداشتی عمره

عمره یه کیکه له پهرستنه گه وره کار که بهنده له خوای
 گه وره بربک ده کاته وه و ده بیته هوی سربیه وهی تاوانه کار
 ههروه کو پیغمبه ری خوا (درودی خوای له سهر بی)
 فرموویه تی: *اعمره بی العسره کمره لیا سهبا*

وايه/عمره بو عمره یه کی تر ده بیته هوی سربیه وهی
 تاوانه کانی نیواییان، مه به ست له تاوانه بچوو که کاه

کاتی عمره کردن

عمره کردن بهد ریژایی سال دروسته لای زوربهی زانیان،
 به لام له رهمه زاندا پاداشته که ی زیاتره، ههروه کو پیغمبه ری
 خوا (درودی خوای له سهر بی) فرموویه تی:

عسره فی رمضان بعدل حله معی ۱

وايه/عمره یه ک له رهمه زاندا وه کو حه جیک وایه له گهل
 مندا، ههروه ها پیش حه ج گردنیش دروسته نه نجام بدریت

(۱) أخرجه البخاری برقم (۱۷۷۳) ومسلم (۱۳۴۹).
 (۲) أخرجه البخاری برقم (۱۷۸۳) ومسلم (۱۲۵۶).

و دیگر نفس عموم را از برای حوای او بداند و بداند که

راه پیغمبر از وادی حوای لشکر سر راهم می کشد
نهوهی حاج بکات

دوو بار کړنه ووسی عمره له یو ک سمه ردا

[illegible]

پایه‌گذاری عمده (زیر انگشت)

۱- نیکرام به ستن.

٢- سورانه وه (الطواف).

(١) أخرجه البخاري برقم (١٧٧٤).

۲ که شش کردنی بیور صه‌فا و مه‌روا (السعی).

مه‌ر که‌سی به‌کبک له‌م پابانه نه‌نجام نه‌دات، عه‌مره‌که‌ی
ته‌واو نییه

پنویستییه‌کانی عه‌مره (به‌حسب غمرد)

۱ نی‌حرام به‌سئر له‌و شوپانه‌ی که‌ دیاری کراوه (المیقات).
پی‌وسنه له‌سەر نه‌و که‌سه‌ی بی‌نی عه‌مره‌ی هه‌یه، نی‌حرام
به‌سئیه له‌و شوپانه‌ی که‌ دیاری کراوه، نه‌گه‌ر مالی له‌ پیش
نه‌و شوپانه‌و ده‌و که‌ دیاری کراوه، یان نه‌وانه‌ی که‌ به‌سەر
نه‌و شوپانه‌دا تیپه‌ر ده‌س، به‌لام نه‌گه‌ر مالی له‌ شوپانه‌ دیاری
کراوه‌کان نریک تر بوو له‌مه‌که‌که‌وه نه‌وه ده‌س به‌جی نه‌ مالی
خوبه‌وه نی‌حرام ده‌به‌سئیه، وه نه‌ودشی که‌ له‌ مه‌که‌که‌دابه‌ و
خالکی مه‌که‌که‌ سه‌ وه نه‌ودشی خالکی نا‌ودوده‌ی مه‌که‌که‌یه،
ده‌بیت ده‌ر بچیت بو ده‌ودوده‌ی نا‌وچه‌ی هه‌ر ده‌م نی‌حرام به‌سئیه
وه‌کو به‌نعیم و شوپانه‌کانی نری نریک مه‌که‌که‌ هه‌ر وه‌کو چون
عانیسه (ره‌زای خوی لن بیت) نه‌نجامی دا.

۲ سه‌ر تاشیر یان کورت کردنه‌وده‌ی سه‌ر تاشیر یان کورت
کردنه‌وده‌ی به‌کیکه له‌ پینویستییه‌کانی عه‌مره، به‌لام تاشیر
باشتره.

حەرام کراوەکانی هەردوو حەرەم (مەکە و مەدینە) (مَحْظُورَاتُ الْحَرَمَيْنِ)

حەرەمە لەزەموی هەر دوو حەرەمدا (مەکە و مەدینە) هەندی کار ئەنجام بدريت بۆ ئەو کەسانەى کە تێیاندا دەژین، و ئەو کەسانەشی کە خەلکی ئەوێ نین و بوو حەج و عەرە ئەنجام دان دەچن کە ئەمانەن:

١- پاوکردنی ئاژەل و بالندەى حەرەم وە پاونانی و یارمەتى دانى کەسانی تر لەسەر پاوکردن،

٢- بڕینی دار و درەخت مەگەر بۆ پێویستی بیت.

٣- هەلگرتنی چەک بۆ جەنگ کردن،

٤- هەلگرتنی شتی دۆزراوە بۆ کە سانیک کە خەلکی ئەوێ نین، بەلام بوو خەلکی حەرەم دروستە، بەو مەرجهى پێناسەو باسى بکات، هەر وەکو پێغه مەهرى خوا (دروودی خوای لەسەر بێ) دەر بارەى ئەمانە فەرموویەتى:

((إِنَّ هَذَا الْبَلَدَ حَرَمُ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ، فَهُوَ حَرَامٌ حُرْمَةُ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَإِنَّهُ لَمْ يَحِلَّ الْقِتَالُ لِأَحَدٍ قَلْبِي. وَلَمْ يَحِلَّ لِي إِلَّا سَاعَةٌ مِنْ نَهَارٍ فَهُوَ حَرَامٌ حُرْمَةُ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، لَا يَعْصَدُ شَوْكُهُ، وَلَا يَنْقَرُ صَيْدُهُ، وَلَا يَنْقُطُ لُقَطَتُهُ إِلَّا مَنْ عَرَفَهَا، وَلَا يُخْتَلَى حِلَاهَا)) فقال العباس يارسول الله، ألا لا دحر فبنة لفسهم و لبؤتهم، فقال ((إلا إلا ذخر)).^١

وانه/ به راستى خوای کە و ره ئەم وەلاتەى حەرام کردووه

(١) أخرجه البخارى برقم (١٨٣٤) ومسلم (١٣٥٣).

مار له رېوايه ټيكي تردا مارېش هاتووه.

چنگ خراج و منځكه كوبرهش ده كړېته وه، والله اعلم

سه ټي مار پلنگ و شير و كورگ و نه و جوړه درندانه
ده كړېته وه، والله اعلم

نه مگيا به وهرانه بويه فرمان به كوشتني كراوه،
چونكه ريار به حش كه واته هر ناژه لي زيان به خش بيت
دروسته بكوژرنت، والله اعلم.

له کۆتاییدا داواکارم ئهم کتێبه بێته ماییهی خێریکی
بهردهوام بۆ خۆم و ئهو برایانهی که یارمهتی دهرم بوون
له بلاوکردنهوهی ئهم کتێبه، بهتایبهتی ئهم ماموستا به پێزانیه
(م. محمد ملافائق شاره زووری، م. ئامانج کانی بهیتهشی، م.
سهربهست لطیف قادرکه ره می) خوای گهوره پاداشتیان
باتهوه، داواکارم له خودای گهوره له کهم و کورپیه کانم ببوریت،
پاشان ئێوهی خوێنه ریش ئه گهر کهم و کورپیه کهم هه بێت.

وآخر دعوانا الحمد لله رب العالمین.

٢٠١٩/١٢/١٨ شهوی/پنج شه م.

ژ.م.:(٠٧٧٠١٢٠٥٣٤٤)

تییینی:

هه ر موسلماننیک هه له یه ک یان کهم و کورپیه ک له م په رتوو که دا
ده بینیت خوای گهوره پاداشتی بداتهوه با په یوهندی بکات به
ژماره مۆبایل و قایبه ر (٠٧٧٠١٢٠٥٣٤٤)

سەرچاوه‌كان:

- ١- مصحف المدينة النبوية مجمع الملك فهد
- ٢- جامع الكتب التسعة البخاري ومسلم وغيرهما
- ٣- ته‌فسیری ڕێنهر م. صلاح الدين عبد الكريم
- ٤- ته‌فسیری ڕامان م. ئه‌حمه‌د كاكه‌ مه‌حمود
- ٥- موسوعة الفقه الميسر د. عبد الله الطيار و عبد الله المطلق
- ٦- فقه السنة السيد السابق
- ٧- الأركان الإسلام والأيمان محمد بن جميل زينو
- ٨- توضيح الأحكام شرح البلوغ المرام عبد الله بن عبد الرحمن البسام
- ٩- شرح الرياض الصالحين محمد بن صالح العثيمين
- ١٠- صحيح فقه السنة كمال بن سيد سام
- ١١- البدعة أنواعها وأحكامها صالح بن عبد الله الفوزان
- ١٢- المسك الختام شرح عمدة الأحكام زايد بن حسن الوصائي
- ١٣- دليل الحاج والمعتمر طلال بن أحمد العقيل
- ١٤- مغني المحتاج الخطيب الشربيني
- ١٥- الأدلة الرضية ملتن الدرر البهية محمد صبحي حسن الحلاق

ته نيا حاجی | *Tanya Haji*

public channel

Description

چە نالیک تاییەت بە کتیب و بابەتی جیاواز

Queen city

شاری شازن

شاریک تاییەت بە کۆمەلگایەکی جوان

لە لایەن ئاقان بە هجەت کراوە بە pdf

بۆ خوینەرەکان

چە نال

<https://t.me/tanyahaji7>

بۆ راوبۆچون و پسیار بۆ کتیب مەینێرە!

@tanyahaji22

نەکاوت!

<https://linktr.ee/tanyahaji22>

ئىسلام دامەزراوە لەسەر پێنج پایە: شایەتی دان بەو هی که هیچ پەرستراویک
بەراست (حق) نییە جگە لە (الله)، وە محمد (ﷺ). نێردراوی پەرەردگارە - وە
نۆیژکردنە - وە زەکات دانە - وە حج کردنی مالی خودایە - وە پۆژو گرتنی
مانگی پەرمەزانیە

أخْرِجَهُ الْبَخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ